

بسمه تعالی

سند توسعه اشتغال و سرمایه‌گذاری استان زنجان

محرری: جهاد انشاگاهی واحد استان زنجان

مدیر علمی:

دکتر علی نصیری اقدم

همکاران اصلی:

دکتر احمد میری، علیرضا یآوری، زینب مرتضوی فر، میترا عظیمی،

مهدی عابدی ستا، رسول رئیس جعفری، سکینه غلامی، ونیره سادات میرزایی

آذر ۱۳۹۰

فهرست مطالب

موضوع	صفحه
مقدمه	۱
۱- ارزیابی عملکرد گذشته اقتصاد استان	۲
۱-۱- جمع‌بندی عملکرد بازار کار استان در دوره ۱۳۷۵-۱۳۸۹	۳
۱-۱-۱- تحولات جمعیتی و مهاجرت در استان زنجان	۳
۱-۱-۲- تحولات عرضه نیروی کار در استان زنجان	۴
۱-۱-۳- تحولات تقاضای نیروی کار در استان زنجان	۶
۱-۱-۴- تحولات بیکاری استان زنجان	۷
۲- جمع‌بندی تحولات گذشته رشد اقتصادی و ساختار تولید استان به تفکیک گروه‌های عمده فعالیت در دوره ۸۶-۱۳۷۹	۸
۳- جمع‌بندی تحولات بهره‌وری نیروی کار در استان به تفکیک گروه‌های عمده فعالیت در دوره ۱۳۷۹ و ۱۳۸۶	۱۱
۴- جمع‌بندی تعاملات اقتصادی بین بخشی و فرامنطقه‌ای استان در سال ۱۳۸۶	۱۳
۲- شناخت نقاط قوت و ضعف، فرصت‌ها و تهدیدهای توسعه اشتغال و سرمایه‌گذاری در استان	۱۵
۲-۱- جمع‌بندی اهم موانع انجام کسب و کار در استان	۱۵
۲-۱-۱- ثبات اقتصاد کلان	۱۵
۲-۱-۲- کسب اعتبار	۱۶
۲-۱-۳- پرداخت مالیات	۱۷
۲-۱-۴- دسترسی به زمین	۱۸
۲-۱-۵- دسترسی به زیرساخت‌ها	۱۸
۲-۱-۶- امنیت اجتماعی	۱۹
۲-۱-۷- کیفیت دستگاه قضایی	۲۰
۲-۱-۸- کیفیت دستگاه‌های اجرایی	۲۱
۲-۱-۹- کیفیت روابط کار و تأمین اجتماعی	۲۲
۲-۱-۱۰- دسترسی به بازار	۲۳
۲-۱-۱۱- کیفیت نیروی انسانی	۲۳
۲-۱-۱۲- فساد	۲۴
۲-۱-۱۳- گستردگی اقتصاد غیررسمی و رقابت با کالاهای چینی	۲۴
۲-۱-۱۴- برابری جنسیتی	۲۵
۲-۱-۱۵- شرکت‌های پیشرو	۲۶
۲-۱-۱۶- تجارت	۲۶
۲-۲- تحلیل SWOT بازار کار استان	۲۷
۲-۲-۱- نقاط قوت بازار کار در استان زنجان (محیط داخلی)	۲۷

- ۲-۲-۲- نقاط ضعف بازار کار در استان زنجان (محیط داخلی)..... ۲۸
- ۲-۲-۳- فرصت‌های بازار کار (محیط خارجی)..... ۲۹
- ۲-۲-۴- تهدیدهای بازار کار در استان زنجان (محیط خارجی)..... ۳۰
- ۳-۲- تحلیل SWOT بازار سرمایه استان..... ۳۲
- ۳-۲-۱- نقاط قوت بازار سرمایه در استان زنجان (محیط داخلی)..... ۳۲
- ۳-۲-۲- نقاط ضعف بازار سرمایه در استان زنجان (محیط داخلی)..... ۳۳
- ۳-۲-۳- فرصت‌های توسعه بازار سرمایه در استان زنجان (محیط خارجی)..... ۳۵
- ۳-۲-۴- تهدیدهای توسعه بازار سرمایه در استان زنجان (محیط خارجی)..... ۳۶
- ۴-۲- تحلیل SWOT اقتصاد استان با توجه به سایر عوامل مؤثر بر رشد اقتصادی استان..... ۳۸
- ۴-۲-۱- سایر نقاط قوت مؤثر بر رشد اقتصادی استان (محیط داخلی)..... ۳۸
- ۴-۲-۲- سایر نقاط ضعف مؤثر بر رشد اقتصادی استان (محیط داخلی)..... ۴۰
- ۴-۲-۳- سایر فرصت‌های مؤثر بر رشد اقتصادی استان (محیط خارجی)..... ۴۲
- ۴-۲-۴- سایر تهدیدهای مؤثر بر رشد اقتصادی استان (محیط خارجی)..... ۴۲
- ۳- برنامه توسعه اشتغال و سرمایه‌گذاری در استان در دوره برنامه پنجم توسعه (۱۳۹۴-۱۳۹۰)..... ۴۴
- ۳-۱- پیش‌بینی جمعیت و عرضه نیروی کار استان در دوره برنامه پنجم به تفکیک نقاط شهری و روستایی ۴۴
- ۳-۱-۱- پیش‌بینی جمعیت استان به تفکیک نقاط شهری و روستایی در دوره برنامه پنجم..... ۴۴
- ۳-۱-۲- پیش‌بینی تحولات عرضه نیروی انسانی استان به تفکیک مناطق شهری و روستایی، سن و جنس و سطح تحصیلات در دوره برنامه پنجم..... ۴۷
- ۳-۲- تعیین اهداف کمی رشد اقتصادی، بهره‌وری و اشتغال استان..... ۴۹
- ۳-۲-۱- پیش‌بینی رشد اقتصادی به تفکیک فعالیت‌های عمده اقتصادی..... ۴۹
- ۳-۲-۲- پیش‌بینی بهره‌وری نیروی کار به تفکیک فعالیت‌های عمده اقتصادی..... ۵۴
- ۳-۲-۳- پیش‌بینی اشتغال در فعالیت‌های اقتصادی استان..... ۵۷
- ۳-۲-۴- پیش‌بینی تقاضای نیروی کار در استان در دوره برنامه پنجم بر حسب سطح تحصیلات..... ۵۹
- ۳-۲-۵- برآورد تعداد بیکاران و نرخ بیکاری در استان..... ۵۹
- ۳-۳- تعیین سهم اشتغال بخش‌های عمومی، خصوصی و تعاونی در دوره برنامه پنجم..... ۶۰
- ۳-۴- برآورد سرمایه‌گذاری در دوره برنامه پنجم و تعیین سهم بخش عمومی، خصوصی و تعاونی از آن..... ۶۱
- ۳-۴-۱- برآورد سرمایه‌گذاری در دوره برنامه پنجم توسعه..... ۶۱
- ۳-۴-۲- سهم سرمایه‌گذاری بخش تعاون، عمومی و خصوصی..... ۶۲
- ۳-۴-۳- سرمایه‌گذاری مورد نیاز در برنامه پنجم استان به تفکیک گروه‌های عمده فعالیت و بخش مجری... ۶۴
- ۳-۵- پیش‌بینی نحوه تأمین مالی سرمایه‌گذاری‌ها در دوره برنامه پنجم به تفکیک بخش‌های عمومی، خصوصی و تعاونی..... ۶۴
- ۳-۶- سیاست‌ها و اقدامات اجرایی به منظور توسعه اشتغال و سرمایه‌گذاری در استان..... ۶۵
- ۳-۶-۱- سیاست‌های ناظر بر بهبود محیط کسب و کار و فضای سرمایه‌گذاری در استان..... ۶۶
- ۳-۶-۲- سیاست‌های ترویجی و انگیزشی..... ۷۵
- ۳-۶-۳- سیاست‌های فناوری در استان..... ۷۸
- ۳-۶-۴- سیاست‌های فعال بازار کار..... ۸۰

- ۳-۶-۵- سیاست‌های تنظیم بازار کار ۸۱
- ۳-۷- شناسایی نیازهای تخصصی و مهارتی بازار کار و آرایه سیاست‌ها و جهت‌گیری‌های آموزشی مناسب جهت تأمین نیازهای بازار کار ۸۲
- ۳-۷-۱- سیاست‌ها و جهت‌گیری‌های آموزشی مناسب جهت تأمین نیازهای بازار کار ۸۴
- ۳-۸- تعیین نقش و وظایف هر یک از دستگاه‌های ذیربط در اجرای سیاست‌ها و تحقق اهداف توسعه اشتغال و سرمایه‌گذاری در فعالیتهای ذیل هر بخش اقتصادی در استان ۸۷

فهرست جداول

موضوع	صفحه
جدول ۱. تحولات جمعیت استان ۸۹-۱۳۷۵.....	۴
جدول ۲. روند تحول عرضه نیروی کار در استان ۱۳۷۵-۱۳۸۹ (هزار نفر).....	۶
جدول ۳. روند تحول تقاضای نیروی کار و بیکاری در استان ۱۳۷۵-۱۳۸۵ (هزار نفر).....	۸
جدول ۴. مقایسه ارزش افزوده استان زنجان با کشور در دوره ۱۳۷۹-۱۳۸۶ به قیمت ثابت سال ۱۳۸۶.....	۹
جدول ۵. تحولات رشد اقتصادی استان زنجان به تفکیک فعالیت‌های عمده اقتصادی در دوره ۱۳۷۹-۱۳۸۶ به قیمت‌های ثابت سال ۱۳۸۶.....	۱۰
جدول ۶. تحول بهره‌وری نیروی کار استان زنجان در دوره ۱۳۷۹-۱۳۸۶.....	۱۱
جدول ۷. رابطه رشد اقتصادی، بهره‌وری نیروی کار و تقاضا برای نیروی کار در دوره ۱۳۷۹-۱۳۸۶.....	۱۲
جدول ۸. تعاملات بین بخشی و فرامنطقه‌ای استان در سال ۱۳۸۶ به تفکیک بخش‌های عمده اقتصادی.....	۱۴
جدول ۹. ثبات اقتصاد کلان.....	۱۵
جدول ۱۰. کسب اعتبار در استان زنجان.....	۱۶
جدول ۱۱. سهولت پرداخت مالیات.....	۱۷
جدول ۱۲. دسترسی به زیرساخت‌ها در استان زنجان.....	۱۹
جدول ۱۳. امنیت اجتماعی در استان زنجان.....	۲۰
جدول ۱۴. شاخص کیفیت دستگاه قضایی.....	۲۱
جدول ۱۵. شاخص کیفیت دستگاه‌های اجرایی.....	۲۱
جدول ۱۶. کیفیت روابط کار و تأمین اجتماعی در استان زنجان.....	۲۲
جدول ۱۷. دسترسی به بازار در استان زنجان.....	۲۳
جدول ۱۸. کیفیت نیروی انسانی در استان زنجان.....	۲۴
جدول ۱۹. وضعیت فساد در استان زنجان.....	۲۴
جدول ۲۰. اقتصاد غیر رسمی و رقابت با کالاهای چینی در استان زنجان.....	۲۵
جدول ۲۱. برابری جنسیتی در مالکیت و مدیریت بنگاه‌ها در استان زنجان.....	۲۵
جدول ۲۲. شرکت‌های پیشرو در استان زنجان.....	۲۶
جدول ۲۳. سهولت تجارت در استان زنجان.....	۲۶
جدول ۲۴. پیش‌بینی جمعیت و تحول ساختار سنی آن به تفکیک مناطق شهری و روستایی در دوره ۹۴-۱۳۹۰.....	۴۶
جدول ۲۵. پیش‌بینی عرضه نیروی کار مرد و زن استان در دوره برنامه پنجم توسعه.....	۴۷
جدول ۲۶. ترکیب عرضه نیروی کار استان به تفکیک جنس و سطح تحصیلات در سال‌های ۱۳۸۹ و ۱۳۹۴.....	۴۸
جدول ۲۷. عرضه نیروی کار استان به تفکیک جنس و سن در سال‌های ۱۳۸۹ و ۱۳۹۴.....	۴۹
جدول ۲۸. پیش‌بینی ارزش افزوده و رشد اقتصادی در دوران برنامه پنجم توسعه.....	۵۴
جدول ۲۹. پیش‌بینی بهره‌وری نیروی انسانی استان در برنامه پنجم توسعه به تفکیک گروه‌های عمده فعالیت به قیمت ثابت سال ۱۳۸۶.....	۵۵

- جدول ۳۰. پیش‌بینی تقاضای نیروی کار (تعداد شاغلان) در استان به تفکیک بخش‌های عمده اقتصادی در دوران برنامه پنجم ۵۷
- جدول ۳۱. پیش‌بینی تقاضای نیروی کار (تعداد شاغلان) در استان بر حسب سطح تحصیلات ۵۹
- جدول ۳۲. پیش‌بینی تحول بیکاری در استان زنجان در برنامه پنجم توسعه ۶۰
- جدول ۳۳. برآورد تعداد شاغلان در استان به تفکیک بخش‌های عمومی، خصوصی و تعاونی ۶۰
- جدول ۳۴. پیش‌بینی سرمایه‌گذاری بر حسب فعالیت‌های عمده اقتصادی در دوران برنامه پنجم توسعه به قیمت ثابت سال ۱۳۸۶ ۶۲
- جدول ۳۵. سهم سرمایه‌گذاری بخش تعاون، عمومی و خصوصی ۶۳
- جدول ۳۶. سرمایه‌گذاری مورد نیاز در برنامه پنجم استان به تفکیک گروه‌های عمده فعالیت و بخش مجری به قیمت ثابت سال ۱۳۸۶ ۶۴
- جدول ۳۷. نحوه تأمین مالی سرمایه‌گذاری‌ها در دوران برنامه پنجم توسعه ۶۵
- جدول ۳۸. اضافه عرضه نیروی کار تحصیل‌کرده از سال ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۴ ۸۴
- جدول ۳۹. تعیین نقش و وظایف هر یک از دستگاه‌های ذیربط در اجرای سیاست‌ها و تحقق اهداف توسعه اشتغال و سرمایه‌گذاری در استان ۸۷

مقدمه

افزایش فرصت‌های شغلی و چاره‌جویی برای حل معضل بیکاری از اولویت‌های اساسی کشور است و این مشکل چاره نمی‌شود مگر از طریق سرمایه‌گذاری‌های مولد در فعالیت‌های اقتصادی. از این رو، شورای عالی اشتغال مصوب نمود که برای تمام استان‌های کشور «سند توسعه اشتغال و سرمایه‌گذاری» تدوین گردد. لذا از نیمه دوم سال ۱۳۸۹ تهیه این سند در استان زنجان نیز آغاز گردید.

سند حاضر ماحصل مطالعات پشتیبانی است که در بخش‌های پنجگانه ذیل انجام شده است:

۱. مطالعات جمعیت، نیروی انسانی، اشتغال و بیکاری
 ۲. تحلیل رشد اقتصادی و تحولات ساختاری اقتصاد استان
 ۳. سنجش محیط کسب و کار و فضای سرمایه‌گذاری
 ۴. بررسی طرح‌های در دست اجرا و طرح‌های شناسایی شده جدید در جهت توسعه اشتغال و سرمایه‌گذاری در هر یک از شهرستان‌های استان
 ۵. تهیه اسناد دستگاهی توسعه اشتغال و سرمایه‌گذاری
- در تدوین سند حاضر اسناد بالادستی استانی و ملی مورد توجه قرار گرفته است. نظریه پایه توسعه استان زنجان، برنامه پنجم توسعه استان و کشور، اسناد توسعه دستگاهی استان، ضوابط و جهت‌گیری‌های ملی آمایش سرزمین، سند آمایش سرزمین استان و سیاست‌های کلی اشتغال از جمله اسنادی است که در این زمینه بررسی شده است.
- در این سند در راستای افزایش فرصت‌های پایدار شغلی و توسعه سرمایه‌گذاری‌های مولد، و پیرو تأکید سیاست‌های کلی اشتغال که در تاریخ ۲۸ تیر ۱۳۹۰ ابلاغ شده^۱، به راهبرد مورد وثوق بهبود محیط کسب و کار توسل جسته است. توجه به این راهبرد در شناسایی سیاست‌های اصولی که منجر به کاهش هزینه‌های زائد سرمایه‌گذاری (یا اصطلاحاً هزینه‌های مبادلاتی) و ترغیب سرمایه‌گذاران جهت مشارکت در فعالیت‌های اقتصادی می‌شود ابزار نیرومندی است.

سند توسعه اشتغال و سرمایه‌گذاری استان زنجان با تکیه بر ظرفیت‌های جهاد دانشگاهی و با تعامل مستمر با کارشناسان دستگاه‌های استان و همچنین دانشگاهیان استان زنجان تدوین گردیده و دوره زمانی اعتبار آن دوره برنامه پنجم توسعه (۱۳۹۴-۱۳۹۰) می‌باشد. این سند در سال پایانی برنامه پنجم و در

^۱ مطابق بند ۵ سیاست‌های کلی اشتغال «بهبود محیط کسب و کار و ارتقاء شاخص‌های آن (محیط سیاسی، فرهنگی و قضایی و محیط اقتصاد کلان، بازار کار، مالیات‌ها و زیر ساخت‌ها) و حمایت از بخش‌های خصوصی و تعاونی و رقابت از راه اصلاح قوانین، مقررات و رویه‌های ذیربط در چارچوب قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران» مورد توجه است.

صورتی که بحث اشتغال و بیکاری همچنان از دغدغه‌ها و معضلات اساسی کشور و استان باشد، برای تداوم اجرا در برنامه ششم مورد بازنگری قرار خواهد گرفت.

لازم به ذکر است که در تدوین این سند مشکلات متعددی پیش رو بود ولی شاید به جرأت بتوان گفت که مهمترین مشکل مشاور علمی تدوین سند، عدم دسترسی به اطلاعات بود. با توجه به اینکه تولید ناخالص داخلی به روش هزینه به تفکیک استان‌های کشور محاسبه نمی‌شود، اطلاع موثقی راجع به حجم سرمایه‌گذاری استان در سال‌های گذشته وجود ندارد. اطلاعات تولید ناخالص داخلی استان به روش تولید، در هنگام تدوین سند، صرفاً تا سال ۱۳۸۶ در دسترس بود. اطلاعات جمعیت، اشتغال و بیکاری صرفاً برای دو مقطع ۱۳۷۵ و ۱۳۸۵ در دسترس است و مابقی اطلاعات یا ماحصل برآورد محققان است یا نتیجه تعمیم برخی نمونه‌گیری‌ها. اطلاعات کارگاه‌های صنعتی تا سال ۱۳۸۶ در دسترس است و جدول داده ستاده نیز جدول بازسازی شده سال ۱۳۸۱ است. کمبود اطلاعات برنامه‌ریزی‌های منطقه‌ای را با چالش‌های جدی مواجه می‌کند و باید برای آن تدابیر ویژه‌ای اندیشید.

این سند در سه بخش اساسی تدوین می‌گردد. در بخش اول سند عملکرد گذشته اقتصادی استان از حیث اشتغال و بیکاری و تحولات رشد اقتصادی، بهره‌وری و مزیت‌های نسبی ارزیابی می‌شود. در بخش دوم سند نقاط قوت و ضعف و فرصت‌ها و تهدیدهای توسعه اشتغال و سرمایه‌گذاری مورد بررسی قرار می‌گیرد. در بخش سوم سند برنامه توسعه اشتغال و سرمایه‌گذاری استان تدوین می‌گردد. بخشی از این برنامه مربوط به پیش‌بینی جمعیت، عرضه و تقاضای نیروی کار، بیکاری، رشد و سرمایه‌گذاری، بهره‌وری و روش‌های تأمین مالی در دوران برنامه پنجم است و بخش دیگر آن مربوط به راهکارها و اقدامات اجرایی دستگاه‌ها در راستای توسعه اشتغال و سرمایه‌گذاری در استان است.

۱- ارزیابی عملکرد گذشته اقتصاد استان

در قسمت اول سند عملکرد گذشته اقتصاد استان از چهار حیث ارزیابی می‌شود. اول از حیث عرضه و تقاضای نیروی کار و میزان اشتغالزایی و بیکاری در استان، دوم از جهت تحولات رشد اقتصادی و ساختار تولید در استان، سوم از منظر بهره‌وری نیروی کار و چهارم از نظر تعاملات اقتصادی بین بخش‌های اقتصادی استان و تعاملات فرامنطقه‌ای فعالیت‌های اقتصادی، این ارزیابی صورت می‌گیرد.

۱-۱- جمع‌بندی عملکرد بازار کار استان در دوره ۱۳۷۵-۱۳۸۹

در این بخش تحولات بازار کار استان زنجان از سال ۱۳۷۵ تا سال ۱۳۸۹ با بررسی موضوعاتی چون جمعیت، جمعیت ۱۰ ساله و بیشتر، عرضه نیروی کار، نرخ مشارکت، تقاضای نیروی کار و بیکاری مورد کنکاش قرار می‌گیرد. مباحث جمعیت، نیروی انسانی، اشتغال و بیکاری محصول بخش اول از مرحله دوم مطالعات پشتیبان است. در این قسمت چکیده نتایج مطالعات مذکور گزارش می‌شود.

۱-۱-۱- تحولات جمعیتی و مهاجرت در استان زنجان

بر اساس سرشماری عمومی نفوس و مسکن جمعیت استان زنجان در سال ۱۳۷۵ معادل ۹۰۰۸۹۰ نفر بوده است. تا سال ۱۳۸۵ جمعیت استان زنجان به ۹۶۴۶۰۱ نفر افزایش یافته است. طی دوره ۱۳۷۵-۱۳۸۵ جمعیت استان سالانه ۰.۶۸ درصد رشد کرده است، در حالی که طی همین دوره میانگین رشد جمعیت کشور ۱.۶۲ درصد بوده است. مطابق برآوردهای انجام شده جمعیت استان تا سال ۱۳۸۹ بالغ بر ۱۰۰۵۹۵۴ نفر شده است. نرخ رشد سالانه جمعیت طی دوره ۱۳۸۵-۱۳۸۹، ۱.۰۵ درصد است که نسبت به دوره قبل بیشتر است. دلیل اصلی کاهش سهم جمعیتی استان از جمعیت کشور کاهش سریع نرخ باروری استان است که خود ریشه در افزایش سطح تحصیلات زنان، مشارکت بیشتر ایشان در بازار کار و رشد شهرنشینی دارد. دلیل اصلی افزایش نسبی نرخ رشد در سال‌های اخیر به سن ازدواج رسیدن و زاد و ولد متولدین دهه ۱۳۶۰ است که پیش‌بینی می‌شود این موضوع تا اواخر برنامه پنجم ادامه پیدا کند و بعد مجدداً قاعده هرم سنی جمعیت کوچکتر شود.

در دوره ۸۵-۱۳۷۵، به طور خالص ۱۵۹۵۵ نفر از استان خارج شده‌اند که نسبت به جمعیت استان در سال ۱۳۸۵، ۱.۶۵- درصد است. استان زنجان از حیث مهاجر فرستی رتبه سیزدهم را در کشور داراست. در این دوره شهرنشینی توسعه یافته و سهم جمعیت شهری از کل جمعیت استان از ۴۷.۶ درصد به ۵۷.۹۸ درصد رسیده است. نکته مهمتر اینکه طی این دوره نه تنها سهم جمعیت روستایی از جمعیت استان کاهش یافته بلکه جمعیت روستاهای استان به طور مطلق نیز کاهش یافته است.

جدول ۱. تحولات جمعیت استان ۸۹-۱۳۷۵

۱۳۸۹			۱۳۸۵			۱۳۷۵			شرح
کل	روستایی	شهری	کل	روستایی	شهری	کل	روستایی	شهری	
۱۰۰۵.۹	۴۱۸.۲	۵۸۷.۷	۹۶۴.۶	۴۰۵.۳	۵۵۹.۳	۹۰۰.۸	۴۷۱.۸	۴۲۹	جمعیت (هزار نفر)
۱.۰۵	۰.۷۸	۱.۲۵	۰.۶۸	-۱.۵	۲.۶۸	-	-	-	متوسط نرخ رشد سالانه (درصد)
ساختار سنی جمعیت (هزار نفر)									
۱۶۰.۸	۶۶.۹	۹۳.۹	۱۴۴.۶	۶۵	۷۹.۵	۲۳۷.۴	۱۳۷.۶	۹۹.۸	جمعیت صفر تا ۹ ساله
۷۵.۵	۳۱.۴	۴۴.۱	۹۹.۲	۴۹.۶	۴۹.۶	۱۳۵.۴	۷۰.۶	۶۴.۸	جمعیت ۱۰ تا ۱۴ ساله
۲۳۱.۹	۹۶.۴	۱۳۵.۵	۲۴۸.۵	۱۰۲.۵	۱۴۶	۱۹۳.۳	۱۰۰.۶	۹۲.۶	جمعیت ۱۵ تا ۲۴ ساله
۲۰۵.۷	۸۵.۵	۱۲۰.۲	۱۷۶	۶۷.۱	۱۰۸.۸	۱۱۶	۵۱.۸	۶۴.۲	جمعیت ۲۵ تا ۳۴ ساله
۱۳۲.۷	۵۵.۲	۷۷.۵	۱۱۲.۷	۳۹.۹	۷۲.۸	۸۳.۸	۳۸.۷	۴۵.۱	جمعیت ۳۵ تا ۴۴ ساله
۸۹	۳۷.۰	۵۲.۰	۸۰	۳۲.۱	۴۷.۹	۴۹.۶	۲۵.۲	۲۴.۳	جمعیت ۴۵ تا ۵۴ ساله
۵۳.۷	۲۲.۳	۳۱.۴	۴۶.۲	۲۱	۲۵.۲	۴۳.۱	۲۴.۱	۱۹	جمعیت ۵۵ تا ۶۴ ساله
۵۶.۷	۲۳.۶	۳۳.۱	۵۷.۵	۲۸	۲۹.۵	۴۲.۳	۲۳.۱	۱۹.۱	جمعیت ۶۵ ساله و بیشتر

مأخذ: مرکز آمار ایران، نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن در سال‌های ۱۳۷۵ و ۱۳۸۵ و برآورد «مهندسان مشاور آمایش و توسعه البرز» از جمعیت در سال ۱۳۸۹.

۱-۱-۲- تحولات عرضه نیروی کار در استان زنجان

عرضه نیروی کار وابسته به جمعیت بالای ۱۰ سال استان و میزان مشارکت ایشان در بازار کار است. لذا پیش از بررسی عرضه نیروی کار، تحولات جمعیت بالای ۱۰ سال استان و تحولات نرخ مشارکت در بازار کار بررسی می‌شود.

جمعیت بالای ۱۰ سال. جمعیت بالای ۱۰ سال استان در سال ۱۳۷۵ بالغ بر ۶۶۳۴۵۱ نفر بوده و ۷۳.۶ درصد از جمعیت را تشکیل می‌داده است. جمعیت افراد بالای ۱۰ سال تا سال ۱۳۸۵ به ۸۲۰۰۳۶ نفر رسیده و بالغ بر ۸۵ درصد از جمعیت استان شده است. برآوردها نشان می‌دهد سهم جمعیت بالای ۱۰ سال از جمعیت استان تا سال ۱۳۸۹ به ۸۴ درصد کاهش یافته است. تغییرات ترکیب سنی جمعیت عمدتاً تابعی است از نرخ باروری زنان و تعداد زنان در سن باروری. طی دوره مورد بررسی نرخ باروری از نزدیک ۳.۸۴ نفر به ازای هر زن به ۱.۸۹ نفر رسیده است. به دلیل کاهش نرخ باروری متوسط سن جمعیت استان افزایش یافته و گروه سنی پرجمعیت در تمام شهرستان‌های استان یک پله بالا رفته است.^۲ دلیل اینکه در سال‌های اخیر سهم جمعیت بالای ۱۰ سال اندکی کاهش یافته و پیش‌بینی می‌شود تا اواخر برنامه پنجم کاهش آن

^۲ عوامل دیگر نیز می‌تواند افزایش سهم جمعیت بالای ۱۰ سال استان را تبیین کند ولی سهم آن عوامل در کل ناچیز است. برای مثال، افزایش ظرفیت جذب دانشگاه‌های استان تعداد زیادی جمعیت بالای ۱۸ سال را برای مدتی در استان ساکن می‌کند ولی خالص مهاجران دانشجو کمتر از آن است که بتواند چنین تغییراتی را تبیین کند.

ادامه پیدا کند این است که متولدین دهه ۱۳۶۰ در دوره ۱۳۸۵-۱۳۹۵ به سن تشکیل خانواده و زاد و ولد می‌رسند.

نرخ مشارکت. نرخ مشارکت اقتصادی نشان می‌دهد که چه سهمی از جمعیت بالای ۱۰ سال حاضر به عرضه نیروی کار خود هستند. نرخ مشارکت در سال ۱۳۷۵، ۳۵.۱ درصد و در سال ۱۳۸۵، ۴۰.۷ درصد بوده است و برآورد می‌شود تا سال ۱۳۸۹ به ۴۳.۷ درصد رسیده باشد. نرخ مشارکت اقتصادی کشور در سال ۱۳۷۵، ۱۳۸۵ و ۱۳۸۹ به ترتیب برابر ۳۵.۳، ۳۹.۴ و ۴۳.۷ درصد بوده است. بنابراین نرخ مشارکت اقتصادی کشور و استان هر دو افزایش یافته است اما میزان افزایش نرخ مشارکت اقتصادی استان در دوره ۱۳۷۵-۱۳۸۵ بیشتر از کشور بوده است.

با اینکه نرخ مشارکت اقتصادی مردان بیش از زنان است ولی سرعت افزایش مشارکت زنان در بازار کار، هم نسبت به مردان استان زنجان و هم نسبت به زنان در کل کشور، بیشتر است. دلیل اصلی افزایش نرخ مشارکت زنان افزایش سطح تحصیلات زنان، افزایش شهرنشینی و در نتیجه افزایش تمایل ایشان برای ورود به بازار کار است. علاوه بر این، با توجه به سطح پائین درآمد سرانه در استان، اقتضات مالی زندگی نیز در افزایش مشارکت زنان در بازار کار مؤثر است.

عرضه نیروی کار. جمعیت فعال استان از ۲۳۲.۷ هزار نفر در سال ۱۳۷۵ به ۳۳۳.۹ هزار نفر در سال ۱۳۸۵ و به ۳۶۸.۹ هزار نفر در سال ۱۳۸۹ افزایش یافته است. رشد جمعیت فعال استان در دوره ۱۳۷۵-۱۳۸۵ به طور متوسط سالانه ۳.۷ درصد بوده و در دوره ۱۳۸۵-۱۳۸۹ به ۲.۰۱ درصد در سال رسیده است. این در حالی است که متوسط رشد جمعیت فعال کشور طی دو مقطع سرشماری معادل ۳.۸۸ درصد می‌باشد.

رشد مداوم جمعیت فعال استان و کمتر بودن رشد آن از رشد جمعیت فعال کشور تابعی است از تحولات جمعیتی استان و کشور و پوشش تحصیلی. در دوره ۱۳۸۵-۱۳۸۹، رشد جمعیت فعال در استان کمتر از دوره قبل بوده است که دلیل آن اولاً رشد کمتر جمعیت ۱۰ ساله و بیشتر نسبت به رشد کل جمعیت، و ثانیاً افزایش پوشش تحصیلی و توسعه آموزش عالی در استان است.

مطابق الگوی مشاهده شده در تحولات نرخ مشارکت، جمعیت فعال زنان نسبت به مردان کمتر است ولی با سرعت بیشتری نسبت به جمعیت فعال مردان افزایش یافته است و علی‌رغم اینکه رشد جمعیت فعال استان کمتر از رشد جمعیت فعال کل کشور است ولی رشد جمعیت فعال زنان استان (۹.۹۴ درصد) از رشد جمعیت فعال زنان کل کشور (۵.۹۵ درصد) هم بیشتر بوده است. عمده دلایل آن همان دلایل افزایش نرخ مشارکت زنان در استان است.

جدول ۲. روند تحول عرضه نیروی کار در استان ۱۳۷۵-۱۳۸۹ (هزار نفر)

شرح	۱۳۷۵	۱۳۸۵	۱۳۸۹
جمعیت ۱۰ ساله و بیشتر			
مرد و زن	۶۶۳.۴	۸۲۰	۸۴۵.۱
مرد	۳۳۲.۲	۴۰۷.۵	۴۱۸.۵
زن	۳۳۱	۴۱۲.۵	۴۲۶.۶
عرضه نیروی کار (جمعیت فعال)			
مرد و زن	۲۳۲.۷	۳۳۳.۹	۳۶۸.۹
مرد	۲۰۹.۱	۲۷۳	۲۹۰.۹
زن	۲۳.۶	۶۰.۹	۷۸
نرخ مشارکت (درصد)			
مرد و زن	۳۵.۱	۴۰.۷	۴۳.۷
مرد	۶۲.۹	۶۷	۶۹.۵
زن	۷.۱	۱۴.۸	۱۸.۳

مأخذ: مرکز آمار ایران، نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن. ارقام سال ۱۳۸۹ برآورد کارشناسی است.

۱-۳- تحولات تقاضای نیروی کار در استان زنجان

جمعیت شاغل استان زنجان از ۲۱۸۱۴۹ نفر در سال ۱۳۷۵ به ۳۰۲۷۰۶ نفر در سال ۱۳۸۵ رسیده است. طی این دوره رشد سالانه اشتغال به طور متوسط ۳.۳۳ درصد بوده و در هر سال به طور متوسط ۸۴۰۰ فرصت شغلی جدید در بخش‌های مختلف استان ایجاد شده است. مطابق برآوردهای انجام شده طی دوره ۱۳۸۵ تا ۱۳۸۹ حدود ۱۸ هزار و در هر سال به طور متوسط ۴۵۰۰ فرصت شغلی جدید در استان ایجاد شده است. تفاوت میزان اشتغالی در دو دوره ۱۳۷۵-۱۳۸۵ و ۱۳۸۶-۱۳۸۹ مربوط به تفاوت سرمایه‌گذاری و رشد تحقق یافته در این دو دوره است. سایر واقعیت‌های آشکار شده در خصوص اشتغال استان زنجان به شرح ذیل است:

- سهم اشتغال شهری طی این دوره افزایش یافته و از ۴۷ درصد به ۵۵ درصد رسیده است که دلیل عمده آن توسعه بخش صنعت و خدمات در مقایسه با بخش کشاورزی در استان است.
- در این دوره سهم شاغلان زن از ۱۰ درصد به ۱۷ درصد کل شاغلان افزایش یافته و از سهم مردان در بازار کار کاسته شده است. عمده این تغییر به دلیل افزایش سطح تحصیلات زنان و افزایش تمایل ایشان به مشارکت در بازار کار است که افزایش نرخ مشارکت زنان از ۷.۱ به ۱۴.۸ نشان آن است.
- سهم شاغلان باسواد از ۷۳ درصد در سال ۱۳۷۵ به ۸۴ درصد تا سال ۱۳۸۵ به ۸۴ درصد افزایش یافته است.

- شاغلان زن به طور نسبی با سوادتر از شاغلان مرد بوده‌اند. در سال ۱۳۷۵، ۷۲ درصد شاغلان مرد در استان زنجان باسواد بودند، در حالی که نسبت باسوادی در میان شاغلان زن ۸۲ درصد بوده است.
- یکی از نقاط قوت بازار کار در استان زنجان سهم بالا و رو به رشد مشاغل بخش خصوصی در فرصت‌های شغلی استان است. سهم بخش خصوصی از مشاغل از ۷۶ درصد در سال ۱۳۷۵ تا ۷۹ درصد در سال ۱۳۸۵ افزایش یافته است.
- کارفرمایان، کارکنان مستقل، مزد و حقوق بگیران و کارگران فامیلی بدون حقوق و دستمزد در سال ۱۳۷۵ به ترتیب ۴، ۵۹، ۲۴ و ۱۴ درصد شاغلان بخش خصوصی در استان زنجان را شامل می‌شدند. ارقام متناظر در سال ۱۳۸۵ به ترتیب ۷، ۵۳، ۳۰ و ۱۰ درصد است و نشان از افزایش سهم کارفرمایان و مزد و حقوق بگیران و کاهش سهم کارکنان مستقل و کارکنان فامیلی بدون مزد دارد.
- در سال ۱۳۷۵ بخش کشاورزی، شکار و جنگلداری با در اختیار داشتن ۳۸ درصد از کل فرصت‌های شغلی، بیشترین سهم را از اشتغال استان داشته است. بخش صنعت با ۱۷.۸ درصد و ساختمان با ۱۰.۷ درصد در رتبه‌های بعدی قرار دارند. از سال ۷۵ تا ۸۵ سهم اشتغال در فعالیت کشاورزی، شکار و جنگلداری، آموزش و اداره امور عمومی، دفاع و تأمین اجتماعی کاهش یافته و سهم سایر فعالیت‌ها افزوده شده است.

۱-۱-۴- تحولات بیکاری استان زنجان

نرخ بیکاری استان زنجان از ۶.۳ درصد در سال ۱۳۷۵ به ۹.۴ درصد در سال ۱۳۸۵ افزایش یافته است. نرخ بیکاری مردان در سال ۱۳۷۵ معادل ۵.۹۵ درصد بوده که تا سال ۱۳۸۵ به ۷.۸۴ درصد افزایش یافته است. همچنین نرخ بیکاری زنان از ۹.۱۱ درصد در سال ۱۳۷۵ به ۱۶.۲۲ درصد در سال ۱۳۸۵ افزایش یافته است. مطابق برآوردها نرخ بیکاری تا سال ۱۳۸۹ افزایش یافته و به ۱۳.۲ درصد رسیده است.

نرخ بیکاری در مناطق شهری در سال ۱۳۷۵ معادل ۷.۰۵ درصد بوده که در سال ۱۳۸۵ به ۱۲ درصد رسیده است. نرخ بیکاری در مناطق روستایی در سال ۱۳۷۵ برابر ۵.۵۵ درصد بوده است که در سال ۱۳۸۵ به ۵.۹۷ درصد رسیده است. بخشی از این تفاوت بیکاری میان مناطق شهری و روستایی ماحصل مهاجرت از روستا به شهر است.

بر حسب گروه سنی نیز می‌توان گفت بیکاری مردان در گروه‌های سنی ۱۰-۱۴ ساله و بالای ۴۵ ساله در کل کاهش یافته است. کاهش بیکاری در سنین ۱۰ تا ۱۴ سال عمدتاً به دلیل افزایش پوشش تحصیلی و کاهش جمعیت فعال در سنین مذکور است.

بر حسب تحصیلات نیز نرخ بیکاری دوره ابتدایی در سال ۱۳۷۵ از ۶.۴۱ درصد به ۵.۹۳ درصد کاهش یافته است. اما نرخ بیکاری در دوران دانشگاهی و متوسطه افزایش داشته است و از ۲.۱۷ به ۹.۹۲ درصد رسیده است. همچنین نرخ بیکاری دوره تحصیلی متوسطه و بی‌سوادان به ترتیب از ۱۰.۹۳ و ۴.۳۸ درصد در سال ۱۳۷۵ به ۱۷.۶۵ و ۲.۸۴ رسیده است. لذا نرخ بیکاری دوره تحصیلی متوسطه افزایش و بیکاری بی‌سوادان کاهش داشته است. دلیل اصلی این ساختار بیکاری بر حسب سطح تحصیلات، افزایش سریع فارغ‌التحصیلان دانشگاه و عدم تناسب تحصیلات ایشان با نیازهای بازار کار است.

جدول ۳. روند تحول تقاضای نیروی کار و بیکاری در استان ۱۳۷۵-۱۳۸۵ (هزار نفر)

شرح	۱۳۷۵	۱۳۸۵	۱۳۸۹
تقاضای نیروی کار (جمعیت شاغل)	۲۱۸.۱	۳۰۲.۷	۳۲۰.۳
متوسط سالانه مشاغل ایجاد شده در هر دوره	---	۸.۴	۴.۵
جمعیت بیکار	۱۴.۶	۳۱.۳	۴۸.۵
نرخ بیکاری (درصد)	۶.۲	۹.۴	۱۳.۲
نرخ بیکاری مردان (درصد)	۵.۹۵	۷.۸۴	۸.۴
نرخ بیکاری زنان (درصد)	۹.۱۱	۱۶.۲۲	۳۰.۲
نرخ بیکاری شهری (درصد)	۷.۰۵	۱۲	۱۵.۷
نرخ بیکاری روستایی (درصد)	۵.۵۵	۵.۹۷	۹.۹

مأخذ: سرشماری عمومی نفوس و مسکن در سال‌های ۱۳۷۵ و ۱۳۸۵ و برآورد سال ۱۳۸۹.

۱-۲- جمع‌بندی تحولات گذشته رشد اقتصادی و ساختار تولید استان به تفکیک

گروه‌های عمده فعالیت در دوره ۸۶-۱۳۷۹^۲

مقایسه متوسط رشد تولید ناخالص داخلی استان زنجان و کشور در دوره ۱۳۸۰ تا ۱۳۸۶ حاکی از آن است که استان رشدی بیش از کشور را تجربه کرده است به گونه‌ای که رشد ارزش افزوده استان ۶.۹ درصد و رشد ارزش افزوده کشور ۴.۳ درصد بوده است. استان زنجان سهمی ۰.۶۰ تا ۰.۸۵ درصدی و به طور متوسط ۰.۷۵ درصدی در تولید ناخالص داخلی کل کشور از سال ۱۳۸۰ تا ۱۳۸۶ داشته است. طی این سال‌ها سهم استان از تولید کشور رو به افزایش بوده ولی همواره کمتر از یک درصد از تولید ناخالص داخلی کشور را به خود اختصاص داده است. دلیل اصلی پایین بودن درآمد سرانه استان نیز سهم اندک آن از تولید در کشور است.

^۲. نتایجی که در این بخش گزارش می‌شود به استناد مطالعات بخش دوم از مرحله دوم شرح خدمات مطالعات پشتیبان است.

جدول ۴. مقایسه ارزش افزوده استان زنجان با کشور در دوره ۱۳۷۹-۱۳۸۶ به قیمت ثابت سال ۱۳۸۶

سال	ارزش افزوده استان (میلیارد ریال)	رشد ارزش افزوده استان (درصد)	سهم استان از ارزش افزوده کشور (درصد)	تولید ناخالص داخلی استان (میلیارد ریال)	رشد ارزش تولید استان (درصد)	سهم استان از ارزش تولید کشور (درصد)
۱۳۷۹	۱۵۴۵۴	---	۰.۶۸	۱۷۸۹۱	---	۰.۹
۱۳۸۰	۱۴۸۱۸	-۴.۱	۰.۶۵	۱۷۳۳۵	-۳.۱	۰.۸
۱۳۸۱	۱۶۶۹۷	۱۲.۷	۰.۷۵	۱۷۹۳۲	۳.۴	۰.۸
۱۳۸۲	۱۸۳۹۴	۱۰.۲	۰.۷۶	۱۹۸۴۹	۱۰.۷	۰.۸
۱۳۸۳	۲۰۳۴۵	۱۰.۶	۰.۷۹	۲۱۴۶۶	۸.۱	۰.۸
۱۳۸۴	۲۳۸۴۷	۱۷.۲	۰.۸۸	۲۳۴۴۶	۹.۲	۰.۹
۱۳۸۵	۲۵۱۶۳	۵.۵	۰.۸۸	۲۵۳۳۶	۸.۱	۰.۹
۱۳۸۶	۲۴۲۴۸	-۳.۶	۰.۸۰	۲۴۴۵۹	-۳.۵	۰.۸
متوسط	۱۹۸۷۱	۶.۹	۰.۷۷	۲۰۹۶۴	۴.۷	۰.۸

مأخذ: مرکز آمار ایران، حساب‌های منطقه‌ای، تعدیل شده بر اساس قیمت‌های ثابت سال ۱۳۸۶.

شاخص تغییرات ساختاری تولید^۴ استان زنجان طی دوره ۱۳۷۹-۱۳۸۶، که بر اساس تحولات ارزش افزوده برای ۱۵ فعالیت اقتصادی استان محاسبه شده، برابر با ۱۱ است که در مقایسه با کشور (۱۴.۲)، کمتر می‌باشد. این مقایسه نشان می‌دهد که استان زنجان نسبت به متوسط کشوری تحولات ساختاری کمتری را در تولید تجربه کرده است.

در دوره زمانی ۱۳۷۹ تا ۱۳۸۶ رشد ارزش افزوده بخش کشاورزی بسیار ناچیز بوده و حتی در سال‌های پایانی دوره مورد بررسی روند نزولی را طی کرده است. در عوض بخش خدمات (شامل واسطه‌گری‌های مالی، مستغلات کرایه و خدمات حمل و نقل) روند صعودی داشته و رشدهای بسیار بالایی را در سال‌های انتهایی دوره مورد بررسی تجربه کرده است.

تغییر ساختار تولید استان طی دوره عمدتاً معطوف به توسعه بخش ساختمان و صنعت بوده است، به نحوی که بین سال‌های ۱۳۷۹ تا ۱۳۸۶ سهم این دو بخش از ارزش افزوده استان به ترتیب ۳.۹ و ۳.۱ درصد افزایش داشته است. همچنین فعالیت‌های اداره امور عمومی و خدمات شهری و کشاورزی به ترتیب با ۴ و ۳.۲ درصد کاهش با بیشترین کاهش سهم از ارزش افزوده استان زنجان مواجه شده‌اند. سایر بخش‌ها نیز تحولاتی جزئی داشته‌اند.

^۴. برای بررسی تغییرات ساختاری در تولید استان، از ضریب تغییر ساختاری استفاده شده است. این ضریب از طریق رابطه $\frac{1}{n} \sum_{i=1}^n x_{it} - x_{it-1}$ محاسبه می‌شود. در این رابطه x_{it} و x_{it-1} به ترتیب عبارتند از سهم هر بخش از کل ارزش افزوده استان در پایان دوره و آغاز دوره.

مطالعات مربوط به صنعتی شدن و تحولات ساختاری نشان می‌دهند که در مراحل ابتدایی توسعه بخش کشاورزی جایگاه اول را در اقتصاد دارد و صنعت و خدمات در رتبه‌های بعدی قرار دارند. در مراحل میانی توسعه، صنعت رتبه اول را به خود اختصاص می‌دهد و کشاورزی با روندی نزولی از حیث سهم در اقتصاد و خدمات با روندی صعودی نزدیک به هم در رتبه‌های بعدی قرار می‌گیرند. و این در مراحل انتهایی توسعه است که خدمات بیشترین سهم از اقتصاد را به خود اختصاص می‌دهد و صنعت و کشاورزی در رده‌های بعدی قرار می‌گیرند. از تغییرات به وجود آمده در سهم بخش‌ها، چنین استنباط می‌شود که نوعی جهش در اقتصاد استان وجود داشته و بخش خدمات با استقلال معناداری نسبت به فعالیت‌های صنعتی و کشاورزی رشد یافته و پیوندهای خود را با این بخش‌ها حفظ نموده است. هر چند نمی‌توان جلوی رشد بخش خدمات را گرفت ولی می‌توان حرکت آن را معطوف به توسعه و تکمیل فعالیت‌های صنعتی و کشاورزی نمود.

جدول ۵. تحولات رشد اقتصادی استان زنجان به تفکیک فعالیت‌های عمده اقتصادی در دوره ۱۳۸۶-۱۳۷۹ به

قیمت‌های ثابت سال ۱۳۸۶

تغییرات سهم طی دوره (درصد)	سهم هر بخش در ارزش افزوده استان (درصد)	ارزش افزوده (درصد)			متوسط ارزش افزوده طی دوره (میلیون ریال)	فعالیت
		نوسان	سهم	رشد		
-۳.۲	۲۰.۸	۱۹.۹	۱.۹۳	۵.۴	۴۱۲۷۷۵۶	کشاورزی، شکار و جنگلداری
۰.۱	۰.۱	۵۴.۷	۰.۲۵	۲۲.۸	۱۱۰۷۲	ماهیگیری
-۰.۶	۱.۹	۷۶.۹	۰.۰۶	۵۲.۲	۳۷۱۱۷۱	معدن
۳.۱	۱۷.۴	۲۹.۱	۱.۲۳	۱۰.۷	۳۴۶۲۲۹۸	صنعت
-۰.۲	۱.۹	۲۸.۴	۰.۷۹	۸.۳	۳۷۲۹۷۱	تأمین آب، برق و گاز طبیعی
۳.۹	۱۰.۳	۴۱.۹	۱.۴۷	۱۶.۳	۲۰۴۴۴۶۲	ساختمان
۱.۶	۱۰.۷	۲۴.۶	۰.۷۲	۹.۰	۲۱۳۱۹۲۳	عمده‌فروشی، خرده‌فروشی، تعمیر وسایل نقلیه و کالاهای
-۰.۲	۰.۹	۹.۰	۰.۸۵	۳.۸	۱۷۵۴۰۹	هتل و رستوران
۱.۴	۴.۷	۲۳.۳	۰.۵۸	۱۱.۹	۹۲۴۲۸۳	حمل و نقل، انبارداری و ارتباطات
۰.۹	۱.۵	۴۳.۱	۰.۵۱	۱۸.۳	۲۸۹۷۷۳	واسطه‌گری‌های مالی
-۱.۴	۱۰.۸	۱۷.۸	۰.۶۴	۶.۶	۲۱۴۰۲۰۴	مستغلات، کرایه و خدمات کسب و کار
-۴.۰	۶.۴	۸.۸	۰.۹۷	-۱.۸	۱۲۷۵۳۵۲	اداره امور عمومی و خدمات شهری
-۱.۳	۷.۰	۱۲.۲	۱.۴۳	۴.۲	۱۳۹۵۲۸۹	آموزش
۰.۲	۴.۱	۱۴.۴	۱.۰۲	۷.۷	۸۰۵۰۲۹	بهداشت و مددکاری اجتماعی
-۰.۱	۱.۷	۱۲.۹	۰.۹۹	۵.۷	۳۴۲۲۸۱	سایر خدمات عمومی، اجتماعی شخصی و خانگی

مأخذ: مرکز آمار ایران، حساب‌های منطقه‌ای، تعدیل شده بر اساس قیمت‌های ثابت سال ۱۳۸۶.

توضیح: منظور از سهم، در ستون ۴ جدول، سهم هر بخش از ارزش افزوده آن بخش در کشور است و در ستون ۵، منظور از نوسان ضریب تغییرات ارزش افزوده طی دوره ۱۳۷۹-۱۳۸۶ است.

۳-۱- جمع‌بندی تحولات بهره‌وری نیروی کار در استان به تفکیک گروه‌های عمده فعالیت

در دوره ۱۳۷۹ و ۱۳۸۶

شاخص بهره‌وری نشان می‌دهد که به طور متوسط هر نفر نیروی انسانی شاغل چه میزان ارزش افزوده ایجاد کرده است. لازم به ذکر است که ارقام بهره‌وری لزوماً کارایی در بهره‌برداری از نیروی کار را نشان نمی‌دهند. گاهی عوامل برونزا نظیر افزایش تقاضای جهانی یا تولید نفت و گاز باعث افزایش چشم‌گیر سهم یک بخش از ارزش افزوده و به تبع آن بهره‌وری می‌شود، بدون اینکه تغییری در نحوه استفاده از نیروی کار ایجاد شده باشد. اندازه‌گیری بهره‌وری نیروی کار در استان زنجان، که در بخش دوم مطالعات پشتیبان انجام شده، نتایجی به شرح ذیل دارد:

✓ متوسط بهره‌وری نیروی کار استان زنجان در دوره ۱۳۷۹-۱۳۸۶، ۷۰.۴ میلیون ریال- نفر بوده و متوسط رشد بهره‌وری ۳.۵ درصد بوده است.

جدول ۶. تحول بهره‌وری نیروی کار استان زنجان در دوره ۱۳۷۹-۱۳۸۶

سال	۱۳۷۹	۱۳۸۰	۱۳۸۱	۱۳۸۲	۱۳۸۳	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	متوسط
بهره‌وری	۶۲.۱	۵۷.۷	۶۲.۹	۶۷	۷۱.۸	۸۱.۴	۸۳.۱	۷۷.۵	۷۰.۴
رشد بهره‌وری	---	-۷.۲	۹	۶.۶	۷	۱۳.۴	۲.۱	-۶.۷	۳.۵

مأخذ: محاسبات مشاور استانی

✓ بهره‌وری نیروی کار در سطح کشور از ۱۳۸.۸ میلیون ریال به ازای هر نفر شاغل به ۱۴۸.۵ میلیون ریال به ازای هر نفر شاغل رسیده است و طی دوره ۱۳۷۹-۱۳۸۶ رشدی ۷ درصدی داشته است. بنابراین سطح بهره‌وری و رشد آن در استان زنجان حدود ۵۰ درصد سطح بهره‌وری و رشد آن در سطح کشور است.

✓ مقایسه سطح بهره‌وری با سایر استان‌های کشور حاکی از آن است که استان زنجان، هم در سال ۱۳۷۹ و هم در سال ۱۳۸۶ در رتبه ۲۱ کشور قرار دارد. استان‌های کهگیلویه و بویر احمد و خوزستان در هر دو سال رتبه اول بهره‌وری را داشته‌اند که بخش عمده آن ناشی از تولید نفت و گاز فراوان در این استان‌ها است.

✓ فعالیت‌های کشاورزی، حمل و نقل، انبارداری و ارتباطات، ساختمان و صنعت به ترتیب با داشتن متوسط بهره‌وری ۴۷، ۵۸، ۶۰ و ۶۱ میلیون نفر به ازای هر شاغل، در فاصله سال‌های ۱۳۷۹ تا ۱۳۸۶ کمترین بهره‌وری نیروی کار را داشته‌اند و فعالیت‌های مستغلات، کرایه و خدمات کسب و کار با بهره‌وری ۸۶۰ و ماهیگیری با بهره‌وری ۳۱۳ بیشترین بهره‌وری را در میان فعالیت‌های استان کسب کرده کرده‌اند.

✓ معدن فعالیتی است با متوسط بهره‌وری ۱۵۸ که در رتبه سوم بهره‌وری نیروی کار استان زنجان قرار دارد. بهره‌وری این بخش از سال ۱۳۷۹ تا ۱۳۸۴ سیری نزولی داشته و در سال ۱۳۸۵ به یکباره به عدد ۳۷۹ میلیون ریال - نفر می‌رسد که ناشی از افزایش تقاضای جهانی سرب و روی و افزایش برونزای ارزش افزوده معدن در این سال بوده است و ارتباطی با بهبود استفاده از نهاده نیروی کار ندارد. نکته مهم در این ارزیابی آن است که بهره‌وری در فعالیت‌های کشاورزی، ساختمان و صنعت که بیشترین ارزش افزوده استان را تولید می‌کنند و بیشترین نیروی کار را در استخدام خود دارند کمترین بوده است. این موضوع نه تنها متوسط بهره‌وری استان را کاهش داده بلکه موجب کاهش درآمد سرانه مردم استان نیز شده است.

جدول ۷. رابطه رشد اقتصادی، بهره‌وری نیروی کار و تقاضا برای نیروی کار در دوره ۱۳۷۹-۱۳۸۶

شرح	رشد اقتصادی (درصد)	رشد اشتغال (درصد)	متوسط بهره‌وری (میلیون ریال - نفر)	رشد بهره‌وری نیروی کار (درصد)	متوسط مشاغل ایجاد شده در هر سال (هزار نفر)	رشد اقتصادی لازم برای یک درصد رشد اشتغال (درصد)
کشاورزی، شکار و جنگلداری	۵.۴	۰.۷۳	۴۷.۱	۴.۶۷	۰.۸۶۹	۷.۴۰
شیلات	۲۲.۸	۳۲.۱۶	۳۱۳.۰	-۹.۳۶	۰.۰۰۷	۰.۷۱
استخراج معدن	۵۲.۲	۹.۶۴	۱۵۸.۲	۴۲.۵۶	۰.۱۸۲	۵.۴۱
صنعت - ساخت	۱۰.۷	۴.۸۹	۶۰.۸	۵.۸۱	۲.۴۸۳	۲.۱۹
تامین برق، گاز و آب	۸.۳	۷.۱۲	۱۴۶.۲	۱.۱۸	۰.۱۲۷	۱.۱۷
ساختمان	۱۶.۳	۴.۶۲	۶۰.۵	۱۱.۶۸	۱.۵۶۸	۳.۵۳
عمده‌فروشی، ...	۹.۰	۴.۶۳	۸۱.۹	۴.۳۷	۱.۰۵۴	۱.۹۴
هتل و رستوران	۳.۸	۸.۸۷	۹۱.۲	-۵.۰۷	۰.۱۰۱	۰.۴۳
حمل و نقل و انبارداری	۱۱.۹	۷.۲۷	۵۷.۶	۴.۶۳	۰.۹۱۵	۱.۶۴
واسطه‌گری‌های مالی	۱۸.۳	۷.۹۱	۱۰۸.۲	۱۰.۳۹	۰.۱۹۴	۲.۳۱
مستغلات، اجاره و ...	۶.۶	۱۲.۲۱	۸۵۹.۷	-۵.۶۱	۰.۱۶۵	۰.۵۴
اداره امور عمومی و ...	-۱.۸	۱.۳۴	۶۹.۲	-۳.۱۴	۰.۲۵۱	---
آموزش	۴.۲	۲.۴۹	۸۰.۲	۱.۷۱	۰.۴۷۹	۱.۶۹
بهداشت و مددکاری اجتماعی	۷.۷	۷.۸۴	۱۴۰.۵	-۰.۱۴	۰.۳۰۱	۰.۹۸
سایر خدمات عمومی	۵.۷	۴.۴۰	۸۲.۹	۱.۳۰	۰.۲۷۴	۱.۳۰
کل اقتصاد	۶.۹	۳.۳۳	---	۳.۵۷	۸.۹۷۱	۲.۰۷

مأخذ: - سرشماری عمومی نفوس و مسکن در سال‌های ۱۳۷۵ و ۱۳۸۵

- مرکز آمار ایران، حساب‌های منطقه‌ای

* توضیح: با توجه به اینکه رشد متوسط بخش اداره امور عمومی و ... در دوره مورد بررسی منفی است، رشد لازم برای افزایش فرصت‌های شغلی منفی به دست آمده است که معنای اقتصادی ندارد.

برآوردهای تحقیق نشان می‌دهد که در استان زنجان برای یک درصد افزایش در فرصت‌های شغلی باید رشد اقتصادی ۲۰۷ درصد افزایش یابد. بخش‌های کشاورزی، شکار و جنگلداری و معدن برای افزایش یک درصد در فرصت‌های شغلی به رشد اقتصادی بیشتری نیاز دارند تا هتل و رستوران و شیلات. باید توجه داشت که این موضوع نسبی است و به اشتغال پایه بخش‌ها نیز بستگی دارد. برای مثال، سهم هتل و رستوران و شیلات از اشتغال بسیار ناچیز است ولی سهم کشاورزی، شکار و جنگلداری به تنهایی ۲۹ درصد از اشتغال استان است، لذا یک درصد رشد اشتغال در آنها بسیار متفاوت است. نکته حایز اهمیت آن است که در برنامه‌ریزی آینده باید به رابطه بین رشد و اشتغال توجه داشت و بدون توجه به رشد ممکن در ارزش افزوده نباید در مورد اشتغال اظهار نظر نمود.

۱-۴- جمع‌بندی تعاملات اقتصادی بین بخشی و فرامنطقه‌ای استان در سال ۱۳۸۶

برای بررسی تعاملات اقتصادی بین فعالیت‌های اقتصادی استان و ارتباطات فرامنطقه‌ای آنها از جدول داده-ستانده سال ۱۳۸۶ استان زنجان استفاده شده و ۴ شاخص قدرت انتشار، شاخص حساسیت، نسبت صادرات به ارزش افزوده بخش‌ها و نسبت واردات به تقاضای کل محاسبه شده و مبنای تحلیل قرار گرفته است. نتایج این بخش عصاره مطالعات بند ششم از بخش دوم از مرحله دوم مطالعات پشتیبان است. بدیهی است بخش‌هایی از اقتصاد که هم قدرت انتشار بالاتری دارند و هم حساسیت بالاتری دارند نقش مؤثرتری در فرآیند تولید بازی می‌کنند و توسعه آنها می‌تواند سایر بخش‌ها را با قوت و شدت بیشتری به حرکت درآورد.

در بخش‌هایی از اقتصاد استان زنجان، هم شاخص حساسیت و هم شاخص قدرت انتشار، مقادیری بالاتر از یک دارند. این بخش‌ها شامل هتل و خوابگاه، برق، ساخت کک و ...، ساخت کاغذ و ...، ساخت سایر محصولات کانی غیر فلزی، ساخت محصولات فلزی فابریکی بجز ماشین آلات و تجهیزات، دامداری، مرغداری، پرورش کرم ابریشم و زنبور عسل و شکار، ساخت فلزات اساسی، ساخت منسوجات، و ساخت مواد شیمیایی و محصولات شیمیایی است. از حیث سیاستگذاری توجه به این بخش‌ها می‌تواند بیشترین اثر را بر رشد تولید و ارزش افزوده استان داشته باشد و موجبات رونق بخش‌های مختلف دیگر را فراهم آورد.

توسعه بخش‌هایی چون ماهیگیری، ساخت محصولات غذایی و انواع آشامیدنی‌ها، ساخت پوشاک، عمل آوری و رنگ کردن خز، دباغی و پرداخت چرم و سایر محصولات چرمی، ساخت وسایل نقلیه موتوری، تریلر و نیم تریلر، ساخت مبلمان و ...، رستوران و ... می‌تواند کل زنجیره ارزش منتهی به آنها را تحت تأثیر قرار دهد، چرا که شاخص انتشار آنها بزرگتر از یک است.

بخش‌هایی از اقتصاد استان شاخص حساسیت بالاتر از یک دارند. این بخش‌ها که شامل زراعت و باغداری، جنگلداری، سایر معادن، ساخت چوب و محصولات چوبی، ساخت محصولات از لاستیک و پلاستیک، توزیع گاز طبیعی، عمده‌فروشی، خرده‌فروشی، تعمیر وسایل نقلیه و کالاهای حمل و نقل جاده‌ای، خدمات پشتیبانی و انبارداری، بانک و بیمه، و کرایه و خدمات کسب و کار می‌باشند در واقع تولید کننده کالاهای و خدمات واسطه اولیه هستند که بر رشد و توسعه زنجیره فعالیت‌های بعد از خود تأثیرگذارند.

نسبت واردات به تقاضای کل بخش‌ها نشان می‌دهد که حمل و نقل و ارتباطات و انبارداری (۵۷.۴ درصد)، واسطه‌گری‌های مالی (۵۲.۵ درصد)، شیلات (۵۲.۲ درصد)، صنعت-ساخت (۴۴.۹ درصد) و تأمین آب، برق و گاز طبیعی (۴۰.۳ درصد) بیشترین تقاضای واردات از خارج استان را دارند و در مقابل ساختمان، آموزش و مستغلات از جمله فعالیت‌هایی هستند که کمترین تعاملات بین بخشی فرمانطقه‌ای را از حیث تقاضای محصولات مصرفی و واسطه‌ای دارند.

نسبت صادرات به تقاضای کل بخش‌ها نشان می‌دهد که محصولات استان در چه فعالیت‌هایی تقاضای بیرون استانی دارد و با توسعه آن تقاضای این فعالیت‌ها توسعه می‌یابد. «صنعت-ساخت»، «ماهگیری»، «کشاورزی، شکار و جنگلداری»، «واسطه‌گری‌های مالی»، و «استخراج معدن» در این گروه از فعالیت‌ها قرار دارند و بیشترین تعاملات بین منطقه‌ای را دارند.

جدول ۸. تعاملات بین بخشی و فرمانطقه‌ای استان در سال ۱۳۸۶ به تفکیک بخش‌های عمده اقتصادی

شرح	شاخص قدرت انتشار	شاخص حساسیت	نسبت صادرات به ارزش افزوده بخش‌ها (درصد)	نسبت واردات به تقاضای کل بخش‌ها (درصد)
کشاورزی، شکار و جنگلداری	۰.۹۵	۱.۰۰۵	۰.۵۸۰	۰.۲۲۰
شیلات	۱.۰۱	۱.۰۶۴	۰.۸۲۹	۰.۵۲۲
استخراج معدن	۰.۸۵	۰.۸۹۰	۰.۵۲۶	۰.۲۷۸
صنعت-ساخت	۱.۰۷	۱.۰۵۸	۱.۸۶۳	۰.۴۴۹
تأمین برق، گاز و آب	۰.۹۷	۱.۰۴۴	۰.۳۷۰	۰.۴۰۳
ساختمان	۱	۱.۰۴۷	۰.۰۶۲	۰.۰۲۵
عمده‌فروشی، خرده‌فروشی، تعمیر وسایل نقلیه موتوری و کالاهای شخصی و خانگی	۰.۹۱	۰.۹۵۳	۰.۱۷۳	۰.۴۵۴
هتل و رستوران	۱.۱۷	۱.۱۶۷	۰.۶۰۰	۰.۲۰۴
حمل و نقل و انبارداری و ارتباطات	۰.۹۲	۰.۹۶۶	۰.۴۰۴	۰.۵۷۴
واسطه‌گری‌های مالی	۰.۹۰	۰.۹۴۶	۰.۵۸۰	۰.۵۲۵
مستغلات، اجاره و فعالیت‌های کار و کسب	۰.۹۷	۱.۰۴۰	۰.۰۲۳	۰.۰۶۲
اداره امور عمومی، دفاع و تأمین اجتماعی اجباری	۰.۹۰	۰.۹۳۸	۰.۰۰۰	۰.۰۰۰
آموزش	۰.۸۶	۰.۹۰۲	۰.۰۰۰	۰.۰۲۱
بهداشت و مددکاری اجتماعی	۰.۸۸	۰.۹۲۵	۰.۰۰۰	۰.۱۵۸
سایر فعالیت‌های خدمات عمومی، اجتماعی و شخصی	۱.۰۱	۱.۰۵۵	۰.۰۰۰	۰.۰۰۰

مأخذ: جدول داده ستانده ۱۵ بخشی استان زنجان در سال ۱۳۸۶، مندرج در سایت «مهندسان مشاور آمایش و توسعه البرز»

۲- شناخت نقاط قوت و ضعف، فرصت‌ها و تهدیدهای توسعه اشتغال و سرمایه‌گذاری در استان

۲-۱- جمع‌بندی اهم موانع انجام کسب و کار در استان

محیط کسب و کار به محیط نهادی، مقرراتی و اداری حاکم بر فعالیت‌های اقتصادی اطلاق می‌گردد که بر هزینه فعالیت‌های اقتصادی تأثیر می‌گذارد ولی فعالان اقتصادی نقش معناداری در مدیریت آن ندارند. هزینه‌های منبعث از محیط کسب و کار (یا همان هزینه‌های مبادلاتی) سهم مشخصی از قیمت تمام شده کالا و خدمات بنگاه‌های اقتصادی را به خود اختصاص می‌دهند و در عمل نقش تعیین‌کننده‌ای در مزیت رقابتی بنگاه‌ها دارند. از این رو، با شاخص‌سازی محیط کسب و کار می‌توان راهکارهای مشخصی جهت توسعه سرمایه‌گذاری و افزایش فرصت‌های شغلی جدید و پایدار سازی فرصت‌های شغلی قدیم استخراج و توصیه نمود.

در این سند از سه روش مکمل برای شاخص‌سازی محیط کسب و کار استفاده شده است: استفاده از شاخص‌های کمی برای اندازه‌گیری عوامل مؤثر بر کسب و کار، نظر سنجی از صاحبان کسب و کار و بررسی شکایات واصله به ستاد سرمایه‌گذاری استان. نتایج ارزیابی که ماحصل مطالعات پشتیبان در بخش سوم از مرحله دوم مطالعات پشتیبان است، به شرح ذیل می‌باشد.

۲-۱-۱- ثبات اقتصاد کلان

ثبات اقتصاد کلان تأثیر بسزایی در سودآوری و رقابت پذیری کسب و کار دارد. یکی از روش‌های ارزیابی ثبات اقتصاد کلان، بررسی نوسانات بودجه عمرانی است. نوسانات بودجه عمرانی در استان ۴۷ درصد بوده که نسبت به متوسط کشور (۸۴ درصد) مقدار قابل قبول‌تری است ولی همچنان نوسانات آن زیاد است. نکته دیگری که در این ارتباط حایز اهمیت است آن است که عدم تخصیص به موقع بودجه مصوب عامل تأخیر در ۶۶ درصد از پروژه‌های نیمه تمام استان است که نسبت به متوسط کشور بالاتر است.

جدول ۹. ثبات اقتصاد کلان

شاخص کلی	ریز شاخص‌ها	نحوه محاسبه	مقیاس	متوسط کشور	استان زنجان	رتبه در کشور
ثبات اقتصاد کلان	نوسانات بودجه عمرانی استان	انحراف معیار بودجه عمرانی استان به قیمت‌های ثابت ۱۳۷۶	درصد	۸۴.۱۱	۴۷.۳۸	۷
	شاخص قیمت‌ها	شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی استان	درصد	۱۷۷.۵	۱۷۵.۹	۸

مأخذ: نتایج تحقیق

۲-۱-۲- کسب اعتبار

نسبت تسهیلات پرداخت شده به سپرده‌ها در استان زنجان ۱۴۳ درصد است در حالی که این نسبت در کشور ۱۰۹ درصد است. یعنی بیش از آنچه مردم استان در بانک سپرده‌گذاری کرده‌اند بانک‌های استان اقدام به اعطای تسهیلات نموده‌اند و از این حیث وضع استان مساعد است.

با وجود اینکه نسبت تسهیلات به سپرده در استان بالا است، ۶۱.۴ درصد از صاحبان کسب و کار دسترسی به منابع مالی را همچنان به عنوان یکی از موانع عمده فعالیت خود می‌دانند و در شکایات واصله به ستاد سرمایه‌گذاری استان، مشکل تأمین مالی سهم عمده‌ای از موضوعات را به خود اختصاص داده است. دلیل اصلی این موضوع عدم دسترسی به ابزارهای مالی مناسب و دشواری فرآیندهای اخذ اعتبار در استان است. برای مثال، در حال حاضر تنها ۳۳.۳ درصد از بنگاه‌ها امکان استفاده از خط اعتباری یا خط تسهیلاتی دارند. همچنین با توجه به اینکه نظام مالی ایران بانک محور است و عملاً امکان تأمین سرمایه از منابع غیر بانکی محدود می‌باشد تنها ۳۶.۸۸ درصد از وجوه لازم برای سرمایه‌گذاری از طریق نظام بانکی تأمین می‌شود. علاوه بر این، فرآیندهای اداری برای کسب اعتبار بسیار طولانی است و بسیاری از اعلام‌های مربوط به کسب مجوز در مرحله کسب اعتبار نیز تکرار می‌شود و عملاً توجیه اقتصادی طرح‌ها را کاهش می‌دهد.

جدول ۱۰. کسب اعتبار در استان زنجان

شاخص کلی	ریز شاخص‌ها	نحوه محاسبه	مقیاس	متوسط کشور	استان زنجان	رتبه در کشور
کسب اعتبار	دسترسی به تسهیلات بانکی	نسبت تسهیلات به سپرده‌ها	درصد	۱۰۹	۱۴۳	۱۲
	استفاده از خط اعتباری و خط تسهیلاتی	پیمایش	درصد بنگاه‌ها	-	۳۳.۳	-
	تأمین مالی از بانک‌ها برای سرمایه‌گذاری	پیمایش	درصد	-	۳۶.۸۸	-
	دسترسی به منابع مالی به عنوان مانع عمده	پیمایش	درصد بنگاه‌ها	-	۶۱.۴	-

مأخذ: نتایج تحقیق

۲-۱-۳- پرداخت مالیات

مالیات‌ها دو گونه هزینه بر بنگاه تحمیل می‌کنند. یکی آن بخش از سود است که به عنوان مالیات پرداخت می‌شود و دیگری هزینه‌ای است که بابت تمکین مالیاتی بر مؤدیان تحمیل می‌گردد. سهم استان زنجان از مالیات به سهم آن استان از ارزش افزوده بخش صنعت و خدمات کشور ۰.۹۲ است و ۷۱.۵ درصد از مؤدیان نرخ مالیات را جزء موانع عمده فعالیت خود قلمداد نموده‌اند. همچنین ۶۲.۳ درصد از مؤدیان شیوه وصول مالیات را مانع عمده قلمداد نموده‌اند چرا که ۱۲.۶ درصد از وقت مدیران ارشد بنگاه به این موضوع اختصاص می‌یابد و به طور متوسط مأموران مالیاتی سالانه ۴.۴ دفعه به بنگاه مراجعه می‌کنند.

درآمدهای مالیاتی در استان زنجان و البته در کل کشور بخش محدودی از کل درآمدها را تشکیل می‌دهد و این موضوع چنین انعکاس می‌یابد که گویا نرخ مالیات پایین است در حالی که عمده مشکل ناشی از فعالان غیررسمی و سهم ناچیز مالیات بر مشاغل است، در حالی که شرکت‌ها چیزی بالغ بر ۴۳ درصد از سود خود را بابت انواع و اقسام پرداخت‌ها هزینه می‌کنند (گزارش کسب و کار بانک جهانی، سال‌های مختلف)

جدول ۱۱. سهولت پرداخت مالیات

شاخص کلی	ریز شاخص‌ها	نحوه محاسبه	مقیاس	متوسط کشور	استان زنجان	رتبه در کشور
سهولت پرداخت مالیات	بار مالیاتی	سهم هر استان از مالیات به سهم آن استان از ارزش افزوده بخش صنعت و خدمات کشور	درصد	۰.۶۹	۰.۹۲	۲۳
	درصد وقت مدیریت ارشد برای رفع و رجوع امور اداری	پیمایش	درصد	-	۱۲.۶۴	-
	متوسط تعداد مراجعات به سازمان مالیاتی یا مراجعه کارکنان سازمان به بنگاه	پیمایش	دفعات مراجعه	-	۴.۴	-
	نرخ مالیات به عنوان مانع عمده	پیمایش	درصد بنگاه‌ها	-	۷۱.۵	-
	شیوه وصول مالیات به عنوان مانع عمده	پیمایش	درصد بنگاه‌ها	-	۶۲.۳	-

مأخذ: نتایج تحقیق

۲-۱-۴- دسترسی به زمین

یکی از مهمترین مشکلات سرمایه‌گذاران داخلی و خارجی در استان زنجان دسترسی به زمین و شناسایی و خرید محل شرکت است. با اینکه زمین‌های شهری دارای سند مالکیت هستند بسیاری از اراضی روستایی، مراتع، زمین‌های ملی و عمومی بدون سند و دارای معارض هستند و مسئولان استان نیز حل این مسأله را به سرمایه‌گذار واگذار نموده‌اند. حل این مشکل مستلزم عزم استانی و ملی است. بدون رفع این مانع اساسی که از چشم مطالعات پیمایشی مخفی مانده امکان جذب سرمایه‌گذار بسیار محدود است. لازم به ذکر است که بیشترین فراوانی را در شکایات واصله به ستاد سرمایه‌گذاری استانی همین زمین‌های دارای معارض دارد.

۲-۱-۵- دسترسی به زیرساخت‌ها

به طور کلی باید به این نکته اشاره کرد که طی سال‌های گذشته سرمایه‌گذاری‌های زیربنایی قابل توجهی در استان انجام شده و وضع استان از حیث دسترسی به زیرساخت‌ها قابل قبول است و باید با رفع موانع کسب و کار زمینه بهره‌برداری از زیرساخت‌ها را مهیا نمود. این بدان معنا نیست که توسعه زیرساخت‌ها باید متوقف شود بلکه باید به صورت هدفمند تداوم یابد تا کاستی‌های آن مرتفع گردد.

۹۲ درصد از شهرک‌های صنعتی استان به آب دسترسی دارند، دوره انتظار برای اشعاب آب ۶ روز است، ۴۲۹ بار در ماه قطعی آب وجود دارد و مدت زمانی قطعی آب در هر بار ۴۰۴۸ ساعت است. با این حال، فناوری‌های نوین آبیاری به کار گرفته نشده و آب‌های سطحی به طور منطقی مهار نمی‌شود که باید برای آن تدابیر لازم اندیشیده شود.

۹۲ درصد از شهرک‌های استان دارای برق هستند ولی دوره انتظار برای انشعاب برق ۱۱۵ روز است، خسارت ناشی از قطعی برق ۱۰۶۷ درصد از ارزش فروش است و ۲۲ درصد از بنگاه‌ها برق خود را از طریق ژنراتور تأمین می‌کنند. یکی از مهمترین مشکلات تولید برق در استان و کشور عدم دریافت قیمت برق توسط شرکت‌های برق منطقه‌ای و بدهکار شدن ایشان به تولیدکنندگان و پیمانکاران است که با هدفمندسازی یارانه‌ها تشدید شده است.

۵۰ درصد از شهرک‌های این استان به گاز دسترسی دارند و استان در رتبه ۱۵ میان ۳۰ استان کشور قرار دارد.

دسترسی این استان به تلفن ثابت و همراه از متوسط کشور پایین‌تر است. به طور مشخص برخی از شهرک‌های صنعتی استان هنوز به تلفن ثابت دسترسی ندارند و با هزینه‌ای معقول و حتی با مشارکت

شرکت‌ها می‌توان این نقیصه را مرتفع نمود. ضریب نفوذ اینترنت نیز در استان مطلوب نیست و در مقایسه با سایر استان‌های کشور وضعیت متوسطی دارد.

جدول ۱۲. دسترسی به زیرساخت‌ها در استان زنجان

شاخص کلی	ریز شاخص‌ها	نحوه محاسبه	مقیاس	متوسط کشور	استان زنجان	رتبه در کشور
دسترسى به زیرساخت‌ها	دسترسى به آب	نسبت شهرک‌های دارای آب	درصد	۰.۸۵	۰.۹۲	۹
	دسترسى به برق	نسبت شهرک‌های دارای برق	درصد	۰.۸۵	۰.۹۲	۸
	دسترسى به گاز	نسبت شهرک‌های دارای گاز	درصد	۰.۴۴	۰.۵	۱۵
	دسترسى به مخابرات	نسبت شهرک‌های دارای تلفن ثابت	درصد	۰.۶۶	۰.۵۸	-
		نسبت شهرک‌های دارای اینترنت	درصد	۰.۳۸	۰.۴۲	-
	دسترسى به سیستم فاضلاب	نسبت شهرک‌های دارای تصفیه خانه‌های فاضلاب	درصد	۰.۱۸	۰.۲۶	۸
	خسارت ناشی از قطعی برق	پیمایش	درصد فروش	-	۱.۶۷	-
	سهم ژنراتور در مصرف برق	پیمایش	درصد	-	۲۲.۱۷	-
	دوره انتظار انشعاب برق	پیمایش	روز	-	۱۱۵.۳۶	-
	متوسط تعداد دفعات قطعی آب	پیمایش	دفعه	-	۴.۲۹	-
	متوسط مدت زمان قطعی آب	پیمایش	ساعت	-	۴.۴۸	-
	دوره انتظار انشعاب آب	پیمایش	روز	-	۶	-

مأخذ: نتایج تحقیق

۲-۱-۶- امنیت اجتماعی

استان از حیث امنیت اجتماعی وضعیت مناسبی دارد به نحوی که (۱) به ازای هر ۹۳۷ نفر یک پرونده ضرب و جرح در نیروی انتظامی تشکیل شده است در حالی که این رقم برای کشور ۶۵۴ نفر است، (۲) به ازای هر ۴۸۲۳ نفر یک سرقت از اماکن استان ثبت شده است در حالی که این رقم برای کشور ۱۶۳۲ نفر است، (۳) درصد زیان ناشی از سرقت کالاهای صادراتی ۰.۱۲۵ درصد است، (۴) هزینه‌های لازم برای محافظت از بنگاه در حد ۵.۶ درصد از هزینه‌های فروش است. این عوامل باعث شده است که تنها ۷.۷ درصد از بنگاه‌ها جرم، سرقت و اختلاس را به عنوان مانع عمده کسب و کار قلمداد کرده‌اند در حالی که این رقم مثلاً برای استان تهران ۱۷ درصد است.

جدول ۱۳. امنیت اجتماعی در استان زنجان

شاخص کلی	ریز شاخص‌ها	نحوه محاسبه	مقیاس	متوسط کشور	استان زنجان	رتبه در کشور
امنیت اجتماعی	تعداد پرونده‌های ضرب و جرح تشکیل شده در نیروی انتظامی	جمعیت به ازای هر یک پرونده ضرب و جرح	نفر	۶۵۴	۹۳۷	۱۶
	تعداد سرقت‌های ثبت شده از اماکن در استان	جمعیت به ازای هر یک سرقت از اماکن	نفر	۱۶۳۲	۴۸۲۳	۳
	گسترده‌گی هزینه‌های امنیتی	پیمایش	درصد بنگاه‌ها	-	۴۲	-
	هزینه‌های امنیتی	پیمایش	درصد فروش	-	۵.۵۹	-
	زیان ناشی از سرقت کالاهای صادراتی	پیمایش	درصد فروش	-	۰.۱۲۵	-
	جرم، سرقت، اختلاس به عنوان مانع عمده	پیمایش	درصد بنگاه‌ها	-	۷.۷	-

مأخذ: نتایج تحقیق

۲-۱-۷- کیفیت دستگاه قضایی

متوسط تعداد پرونده‌ها در هر شعبه از دادگاه‌های عمومی ۸۳۱ پرونده است و متوسط تعداد پرونده‌ها در دادرهای استان ۴۴۶ پرونده است. ارقام مشابه در کشور به ترتیب ۱۲۷۲ و ۹۲۸ پرونده است و لذا استان زنجان از حیث تراکم دستگاه قضایی کیفیت نسبتاً مناسبی دارد و رتبه‌اش در کشور به ترتیب ۳ و ۲ است. با این حال، متوسط زمان لازم برای خاتمه یک دعوا در کشور بالای ۵۰۰ روز است (گزارش کسب و کار بانک جهانی، سال‌های مختلف)، با وجود شکل‌گیری فعالیت‌های تخصصی مختلف (نظیر بانک، بیمه، خدمات پیمانکار و فعالیت‌های قراردادی، و همچنین ساختار تعاونی)، دادگاه‌های تخصصی شکل نگرفته است و در موضوعاتی نظیر تأمین اجتماعی قاضی و متشاککی با هم قرابت زیادی دارند. لذا کاهش زمان دادرسی، تخصصی شدن دادرسی‌ها و استقلال قاضی از شاکی و متشاککی از رؤس اقدامات لازم جهت تقویت دستگاه قضایی است.

جدول ۱۴. شاخص کیفیت دستگاه قضایی

شاخص کلی	ریز شاخص‌ها	نحوه محاسبه	مقیاس	متوسط کشور	استان زنجان	رتبه در کشور
کیفیت دستگاه قضایی	تراکم پرونده در دادگاه‌ها	متوسط پرونده‌ها در هر شعبه از دادگاه‌های عمومی	تعداد	۱۲۷۲	۸۳۱	۳
	تراکم پرونده در دادسراها	متوسط پرونده‌ها در دادسراها	تعداد	۹۲۸	۴۴۶	۲

مأخذ: نتایج تحقیق

۲-۱-۸- کیفیت دستگاه‌های اجرایی

از نظر صاحبان کسب و کار برای اخذ مجوز فعالیت در استان به طور متوسط ۴۷ روز، برای کسب اجازه ساخت ۲۰ روز و برای اخذ مجوز واردات ۱۳ روز زمان لازم است. با وجود اینکه این زمان قابل قبول است و نسبت به استان‌هایی چون تهران بسیار کمتر و با مبنای طراحی شده در ماده ۷ قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ نزدیک است اما ۵۲.۵ درصد از فعالان اقتصادی مجوزها و پروانه‌های فعالیت را مانع عمده فعالیت خود قلمداد نموده‌اند. بخشی از این نارضایتی به زمین‌های دارای معارض، هنگام مکان یابی شرکت، مربوط می‌شود و بخش عمده دیگر آن به مجوزهای محیط زیست مربوط می‌شود. نکته دیگر مربوط به مجوزهای چند لایه است که یک بار هنگام شروع فعالیت اخذ می‌شود، یکبار هنگام ساخت و ساز موضوعیت می‌یابد، بار دیگر هنگام کسب اعتبار لازم می‌شود و گاهی برای تعیین نام محصول هم موضوعیت پیدا می‌کند.

جدول ۱۵. شاخص کیفیت دستگاه‌های اجرایی

شاخص کلی	ریز شاخص‌ها	نحوه محاسبه	مقیاس	متوسط کشور	استان زنجان	رتبه در کشور
کیفیت دستگاه اجرایی	کیفیت سازمان امور مالیاتی	نسبت پرونده‌های فعال مالیاتی به تعداد کارکنان	تعداد/ نفر	۳۴۲	۳۱۳	۱۰
	تعداد روزهای اخذ مجوز فعالیت	پیمایش	روز	-	۴۷.۱۳	-
	تعداد روزهای اخذ مجوز ساخت	پیمایش	روز	-	۲۰	-
	تعداد روزهای اخذ مجوز واردات	پیمایش	روز	-	۱۳.۲۵	-
	مجوزها و پروانه‌های کسب و کار به عنوان مانع عمده	پیمایش	درصد بنگاه‌ها	-	۵۲.۵	-

مأخذ: نتایج تحقیق

۲-۱-۹- کیفیت روابط کار و تأمین اجتماعی

به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر بیمه شده در کشور ۱۱۲ شکایت علیه سازمان تأمین اجتماعی در دیوان عدالت اداری مطرح شده است که این نسبت در استان زنجان ۱۴۷ شکایت است و به ازای هر ۲۳ نفر بیمه شده یک شکایت کارگری وصول شده است در حالی که رقم مذکور در کشور ۳۱ نفر- یک شکایت است. مدت زمان رسیدگی به شکایت ۲۷ روز است و نسبت آرای سازشی به آرای صادره ۹۰۲ درصد است که بسیار کم است. ضمن اینکه نباید فشارهای مختلفی که در کشور به تأمین اجتماعی وارد می‌شود (نظیر تحمیل بیمه‌های دارای بار مالی مثل بیمه بیکاری یا بیمه قالیبافان و حملان، و عدم تأدیه بدهی دولت به این سازمان) نادیده گرفت باید اذعان نمود که یکی از موانع کسب و کار، هم از حیث بار مالی و هم از حیث فرآیند اداری، مربوط به تأمین اجتماعی است.

در این خصوص چند نکته وجود دارد: اول اینکه در استان رویه‌های داوری وزن یکسانی به شاکی و متشاکی نمی‌دهد. دوم اینکه تأمین اجتماعی در شهرستان‌های مختلف استان و شهرهای کوچکتر شعبه ندارد و این موجب سرگردانی کارفرمایان می‌شود. به نظر می‌رسد با اصلاح رویه قضایی، الکترونیکی کردن پرداخت بیمه‌ها، ایجاد شعب سیار در مناطق دور افتاده و کاهش تعداد دفعات پرداخت بیمه‌ها بتوان کیفیت این شاخص را ارتقا داد.

جدول ۱۶. کیفیت روابط کار و تأمین اجتماعی در استان زنجان

شاخص کلی	ریز شاخص‌ها	نحوه محاسبه	مقیاس	متوسط کشور	استان زنجان	رتبه در کشور
کیفیت روابط کار و تأمین اجتماعی	نسبت دعاوی علیه سازمان تأمین اجتماعی در دیوان عدالت کشور به بیمه شدگان	نسبت دعاوی علیه سازمان تأمین اجتماعی در دیوان عدالت کشور به بیمه شدگان (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر)	تعداد	۱۱۲	۱۴۷	۱۷
	سرعت رسیدگی به اختلافات کارفرما با کارکنان	مدت زمان رسیدگی به اختلافات بین کارفرمایان و کارکنان	روز	۲۶	۲۷	۱۷
	امکان مصالحه در روابط کارفرما-کارگر	نسبت آرای سازشی به آرای صادره	---	۰.۲۱۴	۰.۰۹۲	۲۹
	کثرت دعاوی کارگری	نسبت افراد تحت پوشش بیمه اجباری به تعداد شکایات واصله (شکایت سرانه)	تعداد/ نفر	۳۱	۲۳	۲۵

مأخذ: نتایج تحقیق

۲-۱-۱۰- دسترسی به بازار

شاخص دسترسی به بازار با زیرشاخص‌هایی چون حضور شرکت‌های بزرگ در استان و دسترسی به جمعیت ارزیابی شده است. بررسی‌ها حاکی از آن است که در شاخص دسترسی به بازار استان زنجان نسبت به متوسط کشوری وضعیت چندان مطلوبی ندارد. سهم استان از کارگاه‌های بزرگ صنعتی ۰.۰۱۹ می‌باشد که نسبت به متوسط کشوری بسیار کمتر است و دسترسی بازار این استان به جمعیت هم رقم پایینی را به خود اختصاص داده است. البته لازم به ذکر است که استان زنجان فاصله قابل قبولی با بازارهای بزرگ مصرف (تهران و تبریز) داشته و راه‌های ارتباطی مناسبی به این مراکز مصرف دارد. لذا امکان بازاریابی و عرضه محصولات وجود دارد. با وجود این راه‌های ارتباطی درون استان مخصوصاً در شهرستان‌های طارم، ماهنشان، خداآهنه و ایجرود دچار کاستی‌های جدی است.

جدول ۱۷. دسترسی به بازار در استان زنجان

شاخص کلی	ریز شاخص‌ها	نحوه محاسبه	مقیاس	متوسط کشور	استان زنجان	رتبه در کشور
دسترسی به بازار	حضور شرکت‌های بزرگ در استان	سهم استان از کارگاه‌های بزرگ صنعتی که حداقل ۵۰ شاغل دارند	درصد	۱	۰.۰۱۹	۱۴
	اندازه بازار	دسترسی مراکز استان‌های کشور بر حسب جمعیت	نفر-کیلومتر	۲۴۶۰۳۳۸	۱۱۰۰۲۰۳	۲۲

مأخذ: نتایج تحقیق

۲-۱-۱۱- کیفیت نیروی انسانی

نسبت دانشجویان به جمعیت استان ۵.۹۶ درصد است که از متوسط کشور (۴.۷ درصد) بالاتر است. استان از حیث دسترسی به نیروی تحصیل کرده در رتبه ششم قرار دارد. میزان باسوادی جمعیت ۸۱.۶۶ درصد است و نسبت جمعیت آموزش دیده در مراکز فنی و حرفه‌ای ۰.۸۶ است. با اینکه وضع استان از حیث دسترسی به نیروی انسانی تحصیل کرده و آموزش دیده نسبتاً مناسب است، ولی هنوز بین نیازهای بازار کار و آموزش-های ارائه شده شکاف وجود دارد. در سال ۱۳۸۵ نرخ بیکاری تحصیل کردگان از متوسط نرخ بیکاری استان فراتر رفته است و بیش از ۷۰ درصد نیروی انسانی متخصص شاغل در بخش عمومی اشتغال یافته‌اند. لذا به نظر می‌رسد تربیت نیروی انسانی متخصص با هدف تأمین نیروی انسانی مورد نیاز در بخش خصوصی و تعاونی انجام نشده است.

جدول ۱۸. کیفیت نیروی انسانی در استان زنجان

شاخص کلی	ریز شاخص‌ها	نحوه محاسبه	مقیاس	متوسط کشور	استان زنجان	رتبه در کشور
کیفیت نیروی انسانی	وضعیت دانشجویان دانشگاه‌ها، مراکز آموزش عالی و دانشگاه آزاد	نسبت دانشجویان به جمعیت	درصد	۴۶۹۳	۵۰۹۶۷	۶
	وضعیت باسوادی	میزان باسوادی جمعیت ۶ ساله و بیشتر	درصد	۸۴۶۱	۸۱۶۶	۲۱
	وضعیت آموزش دیدگان مراکز ثابت فنی و حرفه‌ای	جمعیت آموزش دیده در مراکز فنی و حرفه‌ای	درصد	۰۰۴۹	۰۰۸۶	۷

مأخذ: نتایج تحقیق

۲-۱-۱۲- فساد

۳۲ درصد از صاحبان کسب و کار فساد را یک مانع عمده در فعالیت‌های خود قلمداد نموده‌اند. ۱۰۳ درصد از پاسخ دهندگان رشوه را امری رایج دانسته و ۸۰۳ درصد گفته‌اند برای گرفتن مجوز فعالیت مجبور به پرداخت رشوه شده‌اند و ۳۰۲ درصد اذعان داشته‌اند برای حل و فصل امور مالیاتی خود ضرورت دارد پرداخت‌های غیرقانونی انجام دهند. با توجه به اینکه افراد چندان تمایل ندارند به پرداخت رشوه و هدایای غیرقانونی اعتراف کنند نمی‌توان با اتکا به این یافته‌ها دامنه فساد را در استان کم قلمداد نمود.

جدول ۱۹. وضعیت فساد در استان زنجان

شاخص کلی	ریز شاخص‌ها	نحوه محاسبه	مقیاس	متوسط کشور	استان زنجان	رتبه در کشور
فساد	گسترده‌گی ارتشاء	پیمایش	درصد بنگاه‌ها	-	۱۰۳	-
	پرداخت غیرقانونی برای گرفتن مجوز فعالیت	پیمایش	درصد بنگاه‌ها	-	۸۰۳	-
	پرداخت غیرقانونی به ماموران مالیاتی	پیمایش	درصد بنگاه‌ها	-	۳۰۲	-
	پرداخت غیرقانونی برای گرفتن قراردادهای دولتی	پیمایش	درصد بنگاه‌ها	-	فاقد داده	-
	فساد به عنوان مانع عمده	پیمایش	درصد بنگاه‌ها	-	۳۲۰۴	-

مأخذ: نتایج تحقیق

۲-۱-۱۳- گسترده‌گی اقتصاد غیررسمی و رقابت با کالاهای چینی

در استان زنجان ۹۰۰۹۲ درصد از بنگاه‌ها فعالیت خود را با ثبت رسمی آغاز کرده‌اند و ۷۰۰۴ درصد از بنگاه‌ها رقابت با بنگاه‌های غیر رسمی را از مشکلات خود اعلام کرده‌اند. از همه مهمتر اینکه ۸۶۰۴ درصد از بنگاه‌ها

رقابت با کالاهای چینی را از موانع عمده کسب و کار قلمداد نموده‌اند. اگر بنگاه‌های خدماتی را از داخل نمونه بیرون بکشیم تقریباً قاطبه فعالان اقتصادی واردات کالاهای چینی را یک مانع عمده می‌دانند. البته دلیل آن صرف واردات کالاهای چینی نیست بلکه ارزش گذاری بیش از حد نرخ ارز در ایران است که باعث شده است رقابت پذیری کالاهای چینی افزایش و توان رقابتی کالاهای ایرانی کاهش یابد. این رقابت نابرابر و خراب شدن بازار حتی در مزیت‌های استان نظیر سیر طارم هم مشهود است.

جدول ۲۰. اقتصاد غیر رسمی و رقابت با کالاهای چینی در استان زنجان

شاخص کلی	ریز شاخص‌ها	نحوه محاسبه	مقیاس	متوسط کشور	استان زنجان	رتبه در کشور
اقتصاد غیر رسمی	رقابت با بنگاه‌های غیررسمی	پیمایش	درصد بنگاه‌ها	-	۷۰.۴	-
	شروع فعالیت با ثبت رسمی	پیمایش	درصد بنگاه‌ها	-	۹۲.۷	-
	رقابت با کالاهای چینی به عنوان یک مانع عمده	پیمایش	درصد بنگاه‌ها	-	۸۶.۴	-

مأخذ: نتایج تحقیق

۲-۱-۱۴- برابری جنسیتی

پیمایش از بنگاه‌های استان زنجان نشان می‌دهد که در ۵۳ درصد از بنگاه‌های استان زنان هم در زمره سهامداران بنگاه هستند ولی تنها در ۶.۵ درصد از بنگاه‌ها زنان مدیریت می‌کنند. انتظار می‌رود با افزایش سطح تحصیلات و افزایش نرخ مشارکت زنان در بازار کار به تدریج سهم زنان از مالکیت و مدیریت بنگاه‌ها افزایش یابد.

جدول ۲۱. برابری جنسیتی در مالکیت و مدیریت بنگاه‌ها در استان زنجان

شاخص کلی	ریز شاخص‌ها	نحوه محاسبه	متوسط کشور	استان زنجان	رتبه در کشور
برابری جنسیتی	مشارکت زنان در مالکیت شرکت (درصد بنگاه‌ها)	پیمایش	-	۵۳	-
	مشارکت زنان در مدیریت بنگاه (درصد بنگاه‌ها)	پیمایش	-	۶.۵	-

مأخذ: نتایج تحقیق

۲-۱-۱۵- شرکت‌های پیشرو

پیشرو بودن شرکت‌ها با دو شاخص «بنگاه‌های دارای گواهینامه بین‌المللی کیفیت» و «بنگاه‌های دارای پایگاه اطلاع‌رسانی اینترنتی» ارزیابی شده است. با اینکه ۵۰ درصد از بنگاه‌های نمونه در استان زنجان دارای سایت اینترنتی هستند تنها ۲۷.۷ درصد از ایشان موفق به دریافت گواهی نامه‌های بین‌المللی کیفیت شده‌اند. در مجموع بنگاه‌های پیشرو در استان زنجان بسیار محدود هستند به نحوی که می‌توان با نام به آنها اشاره کرد. یکی از راه‌های توسعه اشتغال و سرمایه‌گذاری حمایت از سرمایه‌گذاران و ایجاد بنگاه‌های نمونه و پیشرو است تا ضمن حرکت دادن سایر بنگاه‌ها، سرمشق ایشان در امور مختلف نیز باشند.

جدول ۲۲. شرکت‌های پیشرو در استان زنجان

شاخص کلی	ریز شاخص‌ها	نحوه محاسبه	مقیاس	متوسط کشور	استان زنجان	رتبه در کشور
شرکت‌های پیشرو	بنگاه‌های دارای گواهینامه بین‌المللی کیفیت	پیمایش	درصد	-	۲۷.۷	-
	بنگاه‌های دارای پایگاه اطلاع‌رسانی اینترنتی	پیمایش	درصد	-	۵۰	-

مأخذ: نتایج تحقیق

۲-۱-۱۶- تجارت

۱۴.۶ درصد از بنگاه‌های استان زنجان به نحوی از انجا محصول خود یا دیگران را صادر می‌کنند. متوسط زمان صرف شده برای ترخیص کالاهای صادراتی مستقیم از گمرک ۱.۶۷ روز است، و ۱۷.۳ درصد از بنگاه‌ها قوانین تجاری و گمرکات را مانع عمده فعالیت خود دانسته‌اند. نسبت صادرکنندگان به سایر فعالان محدود است و همین موضوع از عوامل درآمد سرانه کم و بهره‌وری پایین در فعالیت‌های اقتصادی استان است. با این حال سایر شاخص‌ها وضع نسبتاً مطلوبی را منعکس می‌نماید.

جدول ۲۳. سهولت تجارت در استان زنجان

شاخص کلی	ریز شاخص‌ها	نحوه محاسبه	مقیاس	متوسط کشور	استان زنجان	رتبه در کشور
سهولت تجارت	متوسط مدت زمان ترخیص صادرات مستقیم از گمرک	پیمایش	روز	-	۱.۶۷	-
	بنگاه‌های صادرکننده	پیمایش	درصد	-	۱۴.۶	-
	قوانین تجاری و گمرکات به عنوان مانع عمده	پیمایش	درصد بنگاه‌ها	-	۱۷.۳	-

مأخذ: نتایج تحقیق

۲-۲- تحلیل SWOT بازار کار استان

جهت ارزیابی بازار کار و تدوین سیاست‌های مناسب برای بهبود آن ضروری است نقاط قوت و ضعف بازار کار در کنار فرصت‌ها و تهدیدها ملاحظه گردد. لذا در ادامه به ترتیب نقاط قوت، نقاط ضعف، فرصت‌ها و تهدیدهای بازار کار ارزیابی می‌شود. تحلیل انجام شده ماحصل بخش اول از مرحله دوم شرح خدمات مطالعات پشتیبان سند است.

۲-۲-۱- نقاط قوت بازار کار در استان زنجان (محیط داخلی)

• کاهش نرخ باروری زنان

نرخ باروری زنان در استان زنجان در سال ۱۳۷۵ برابر ۳.۴۳ بوده که با تنزلی شدید تا سال ۱۳۸۵ به ۱.۸۹ رسیده است.

• دسترسی به جمعیت و نیروی کار جوان

بر اساس سرشماری سال ۱۳۸۵ گروه سنی ۱۵-۲۹ ساله ۳۵.۹ درصد از جمعیت را تشکیل می‌دهد، که بیانگر جوان بودن جمعیت استان است.

• رشد فزاینده نیروی انسانی تحصیلکرده و افزایش سهم نیروی انسانی متخصص از عرضه نیروی کار

طی سال‌های ۱۳۷۵ الی ۱۳۸۵ عرضه نیروی کار متخصص ۱۹۰.۷ درصد رشد داشته در حالی که عرضه کل نیروی کار ۴۳.۵ درصد رشد داشته است. این پتانسیل دسترسی به نیروی انسانی متخصص و تحصیلکرده را تسهیل می‌نماید.

• افزایش ۱۶ درصدی نرخ مشارکت اقتصادی در استان طی دوره ۱۳۷۵-۱۳۸۵

در سال ۱۳۸۵ نرخ مشارکت اقتصادی استان معادل ۴۰.۷ درصد بوده است این در حالی است که نرخ مشارکت اقتصادی کشور در سال ۱۳۷۵، ۳۵.۱ درصد بوده است. در واقع، طی مدت ده سال نرخ مشارکت اقتصادی حدود ۱۶ درصد افزایش یافته است.

• افزایش نرخ مشارکت اقتصادی زنان

نرخ مشارکت اقتصادی زنان از ۶ درصد در سال ۱۳۷۵ به ۱۵.۳ درصد در سال ۱۳۸۵ رسیده است.

• سهم بالای بخش خصوصی در ایجاد فرصت‌های شغلی

در سال ۱۳۸۵ بیش از ۷۸ درصد شاغلان در مشاغل متعلق به بخش خصوصی در حال فعالیت بوده‌اند.

• امکان ایجاد فرصت‌های شغلی در فعالیت‌هایی با سرمایه‌بری کمتر

بر اساس محاسبات ضرایب اشتغال مستقیم و غیرمستقیم، به ترتیب بخش‌های ساختمان، اداره امور عمومی و خدمات شهری و آموزش با توان اشتغالی ۰.۰۲۱۸، ۰.۰۱۹۱ و ۰.۰۱۸۹ بیشترین توان اشتغالی را در استان زنجان دارند و این بدان معناست که با تزریق اضافی یک واحد از اقلام تشکیل دهنده تقاضای نهایی در استان زنجان در این سه بخش بیش از سایر بخش‌ها به طور مستقیم و غیرمستقیم شغل ایجاد می‌شود.

۲-۲-۲- نقاط ضعف بازار کار در استان زنجان (محیط داخلی)

• افزایش سریع بیکاری فارغ‌التحصیلان در استان

در سال ۱۳۷۵ نرخ بیکاری دانش‌آموختگان دانشگاه‌ها معادل ۲.۲ درصد بود. تا سال ۱۳۸۵ نرخ بیکاری تحصیل کرده‌ها به ۹.۹ درصد افزایش یافت که از متوسط بیکاری استان بالاتر است. درضمن نرخ بیکاری زنان فارغ التحصیل در سال ۱۳۸۵، برابر ۱۶.۲ درصد بوده است.

• بیکاری ۱۶.۲ درصدی زنان

میزان بیکاری زنان در استان در سال ۱۳۸۵ معادل ۱۶.۲ درصد بوده است. این رقم در گروه سنی ۲۰-۲۴ ساله برابر ۳۲ درصد، و در سنین ۱۵-۲۹ ساله ۲۵.۳ درصد و در رده سنی ۱۵-۲۴ ساله معادل ۴۰.۵ درصد است. بنابراین، بیکاری زنان بالاخص در سنین جوانی یکی از ضعف‌های مهم بازار کار استان است.

• بیکاری حاد و ۲۲ درصدی جوانان

در سال ۱۳۸۵ نرخ بیکاری در رده سنی ۲۰-۲۴ ساله ۲۲ درصد و در گروه‌های سنی ۱۵-۲۴ سال و ۱۵-۲۹ سال به ترتیب برابر ۲۱.۵ و ۱۷.۴ درصد بوده است.

• عدم خروج بازنشستگان از بازار کار و سهم ۵.۳ درصدی ایشان از بازار کار

بر اساس سرشماری سال ۱۳۸۵، سهم گروه سنی ۶۵ ساله و بیشتر استان از اشتغال بیش از ۵.۳ درصد (معادل ۱۶۱۲۲ نفر) است. این تعداد قابل توجه سبب می‌شود که فرصت‌های شغلی کمتری در دسترس جوانان باشد.

• پایین بودن بهره‌وری و درآمد سرانه نیروی کار

بیشتر شاغلان استان در ۳ بخش کشاورزی، صنعت و ساختمان فعال هستند که سطح بهره‌وری در آنها کمتر از متوسط استان و کشور است.

• تحت پوشش قرار گرفتن ۱۰ درصد از بیکاران استان از طریق بیمه بیکاری در استان زنجان در سال ۱۳۸۹، تعداد مقرری بگیران بیمه بیکاری ۳۹۲۰ نفر بوده است. بنابراین بیمه بیکاری به حدود ۱۰ درصد بیکاران تعلق گرفته است.

• مهاجرت فرست بودن استان و عدم استفاده از پتانسیل نیروی انسانی مهاجر و متخصص طی دوره ۱۳۷۵-۱۳۸۵، به طور خالص ۱۶ هزار نفر از استان زنجان به سایر استان‌ها مهاجرت کرده‌اند.

• پایین بودن نسبت سرمایه‌گذاری به تولید و کاهش روند سرمایه‌گذاری در استان نسبت سرمایه‌گذاری به تولید در استان حدود ۲۹ درصد است که نسبت به متوسط کشور ۷ درصد کمتر است.

- عدم تناسب برنامه‌های آموزشی و کارآفرینی با نیازهای بازار کار
- عدم وجود برنامه‌های هدایت شغلی و تحصیلی در استان
- عدم مشارکت کارفرمایان بخش خصوصی در برنامه‌های آموزش فنی - حرفه‌ای
- توزیع نامتناسب امکانات آموزشی و فنی - حرفه‌ای بین شهرستان‌های استان

۲-۲-۳- فرصت‌های بازار کار (محیط خارجی)

• وجود ظرفیت‌های قانونی برای توسعه مشاغل خانگی

در سال‌های اخیر مشاغل خانگی مورد توجه قرار گرفته و ظرفیت‌های قانونی لازم برای آن ایجاد شده است. با توجه به اینکه چهار شهرستان استان روستانشین هستند و در فعالیتهای کشاورزی مشغول به کار هستند امکان توسعه مشاغل خانگی وجود دارد. (مثل روغن کشی از زیتون در منازل)

• وجود بازارهای مناسب در استان‌های مجاور

استان زنجان با ۷ استان کشور همسایه است که بعضی از آنها بازارهای مصرف بسیار خوبی برای محصولات استان هستند. علاوه بر این، فاصله استان زنجان با تهران به عنوان مهمترین بازار مصرف کشور کم بوده و بسیاری از محصولات استان را می‌توان به این شهر عرضه نمود.

• وجود بازارهای مناسب در کشورهای همسایه و دسترسی نسبتاً آسان زنجان به آنها

دور تا دور ایران بازارهای صادراتی مناسبی وجود دارد که زنجان با توجه به موقعیت جغرافیایی خود به بازار کشورهای شمالی (نظیر روسیه و سایر کشورهای شوروی سابق)، شمال غربی (ترکیه) و غرب (عراق) دسترسی دارد و هم اکنون نیز در برخی سال‌ها صادرات خوبی به این کشورها دارد. در صورت برنامه‌ریزی

برای استفاده از این بازارها ضمن افزایش درآمد سرانه مردم، فرصت‌های شغلی زیادی در استان به وجود خواهد آمد.

• امکان صدور نیروی انسانی و خدمات فنی - مهندسی به کشورهای در حال رشد همسایه با توجه به روند افزایش ساخت و ساز در کشورهای همسایه نظیر عراق و افغانستان می‌توان از فرصت موجود در راستای به کارگیری متخصصان و فارغ‌التحصیلان دانشگاهی به منظور کاهش نرخ بیکاری استفاده نمود.

• اجرای قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی ج.ا.ا و امکان ورود بخش خصوصی و تعاونی در فعالیتهایی چون بانکداری، بیمه، برق و ...

با ابلاغ سیاست‌های کلی اصل ۴۴ زمینه‌سازی برای ورود بخش خصوصی و تعاونی به فعالیتهای سودآوری چون مخابرات، نفت، بانکداری، و بیمه فراهم شده است که اگر به درستی از ظرفیت این سیاست‌ها و قانون اجرای آن استفاده شود تقاضای سرمایه‌گذاری و به تبع آن تقاضای نیروی کار افزایش می‌یابد.

• امکان جذب سرمایه‌های ایرانیان مقیم خارج با توجه به فعالیت شورای عالی امور ایرانیان خارج از کشور

جذب سرمایه‌های ایرانیان مقیم خارج با توجه به اینکه در حال حاضر شورایی نیز با ریاست عالیترین مقام اجرایی کشور طی سال‌های اخیر شروع به فعالیت نموده است، می‌تواند در زمینه جذب سرمایه‌های ایرانیان خارجی به نحو مؤثری اقدام نماید.

۲-۲-۴- تهدیدهای بازار کار در استان زنجان (محیط خارجی)

• بخشنامه مهاجرت معکوس نیروی کار و مشکل عدم تناسب تخصص و نیاز

دولت با هدف تمرکز زدایی و مهاجرت معکوس نیروی کار بخشنامه‌ای را تنظیم نموده که مطابق آن ادارات استان موظفند برای تأمین نیروی انسانی مورد نیاز خود از افراد متقاضی مهاجرت استفاده نمایند در حالی که تخصص این افراد لزوماً منطبق با تخصص‌های مورد نیاز دستگاه‌های استان نیست.

• قانون کار و افزایش هزینه‌های استخدام، حفظ و اخراج نیروی انسانی

قانون کار از دو کانال هزینه‌های نیروی انسانی را تحت تأثیر قرار می‌دهد. اول اینکه قانون کار از طریق مقررات، ضوابط و معیارهای جدید موجب افزایش هزینه‌های نیروی انسانی می‌گردد و دوم اینکه قانون کار از طریق مشکل کردن و یا افزایش هزینه‌های اخراج نیروی کار بر تقاضای نیروی کار مؤثر است

• پیشی گرفتن منابع بیمه بیکاری از هزینه‌های آن و تبعات آن برای تأمین اجتماعی

مقایسه نسبت درآمد- هزینه بیمه بیکاری در استان زنجان بسیار راهگشاست. نسبت درآمد به هزینه بیمه بیکاری در سال‌های ۱۳۸۷ تا ۱۳۸۹ به ترتیب ۰.۷۱۳، ۰.۵۵۴ و ۰.۶۹۸ بوده است. این ارقام به خوبی نشان می‌دهد که بین منابع و مصارف بیمه بیکاری تناسب وجود ندارد و در عمل امکان توسعه پوشش بیمه بیکاری وجود ندارد.

• افزایش واردات کالاهای مصرفی بالاخص در بخش‌های اشتغالزا

با توجه به اطلاعات دفتر حمایت از سرمایه‌گذاری وزارت جهاد کشاورزی در سال ۱۳۸۹، بیش از ۹.۲ میلیارد دلار محصولات کشاورزی (دام و طیور، شیلات، محصولات زراعی و باغی و فراورده‌های غذایی) وارد کشور گردیده است. ضمن اینکه با توجه به مطالعات مختلف^۵ می‌توان گفت که افزایش یک میلیارد ریال واردات سبب می‌شود ۲۱۰ فرصت شغلی از دست برود. باتوجه به اینکه بخش کشاورزی در استان بیشترین اشتغال را در استان ایجاد نموده است، توسعه واردات محصولات کشاورزی با هدف تنظیم بازار مانع از توسعه پایدار این بخش می‌شود.

• افزایش قاچاق کالا به کشور و استان زنجان

به دلیل همجواری استان زنجان با استان‌های مرزی نظیر آذربایجان غربی و کردستان، ورود قاچاق کالا به این استان شدت بیشتری نسبت به کشور دارد. در سال ۱۳۸۹ نسبت به سال ۱۳۸۸، کشفیات قاچاق کالا در استان زنجان ۳۱ درصد افزایش یافته است. این در حالی است که در سطح ملی و نواحی انتظامی، میزان کشفیات حدود ۱۵ تا ۲۰ درصد کل کالای قاچاق است.^۶ بنابراین می‌توان گفت که ورود کالاهای قاچاق در استان زنجان یکی از تهدیدهای مهم ایجاد فرصت‌های شغلی جدید است.

• تثبیت نرخ ارز با وجود تورم در کشور

تثبیت نرخ ارز با توجه به تورم موجود در سطح اقتصاد کشور به گران شدن نسبی کالاهای ایرانی و در نتیجه به کاهش رقابت کالاهای صادراتی منجر می‌شود. از سال ۱۳۸۱ تا سال ۱۳۸۹ قیمت ارز از ۷۹۵۸ ریال به ۱۰۳۵۵ ریال به ازای هر دلار افزایش یافته و طی ۹ سال فقط ۳۰/۱ درصد رشد داشته است، در حالی که طی این سال‌ها در مجموع کشور ۱۳۵/۹ درصد تورم را تجربه کرده است.

۵. کمیجانی، اکبر و سعید، عیسی زاده؛ تأثیر اجزای تقاضا بر اشتغال بخشهای اقتصادی؛ تحقیقات اقتصادی؛ شماره ۵۹؛ پاییز و زمستان ۱۳۸۰؛ ص ۳۵-۱

۶. حاجی نژاد، علی و شکیبایی، علیرضا؛ نقش ساختار صنعت نساجی و استراتژی‌های تجاری بر قاچاق پارچه و بررسی سازمان قاچاق پارچه در استان سیستان و بلوچستان، پژوهشنامه اقتصادی، ۳، ۱۳۸۰، ۱۸۴-۱۵۳

• تحریم‌های بین‌المللی و افزایش هزینه‌های واردات نهاده‌ها و صادرات محصولات

در اثر تحریم، واردات مواد اولیه و واسطه تولید نه تنها پرهزینه بلکه دشوار شده و هزینه فعالیت‌های اقتصادی را به شدت افزایش داده است. (ایران ترانسفو از صنایع مهم استان است که به شدت تحت تأثیر تحریم قرار گرفته است)

• افزایش هزینه‌های تولید در کوتاه مدت به واسطه افزایش قیمت حامل‌های انرژی

مطالعات متعددی اثر کوتاه مدت افزایش قیمت حامل‌های انرژی بر هزینه تمام شده محصولات را تأیید می‌کنند.

۲-۳- تحلیل SWOT بازار سرمایه استان

در این قسمت نقاط قوت و ضعف و فرصت‌ها و تهدیدهای بازار سرمایه در استان تحلیل می‌شود که ماحصل بند هشتم از بخش دوم از مرحله دوم شرح خدمات مطالعات پشتیبان سند می‌باشد.

۲-۳-۱- نقاط قوت بازار سرمایه در استان زنجان (محیط داخلی)

- رسیدن نسبت تسهیلات به سپرده‌های استانی به عدد ۱۴۳
- دسترسی ۳۳ درصد از بنگاه‌های استان به خط اعتباری یا تسهیلاتی
- فعال بودن بورس اوراق بهادار در استان و روند افزایشی متوسط ارزش خرید و فروش روزانه سهام

استان زنجان از سال ۱۳۸۳ به بعد شاهد حضور بورس اوراق بهادار در استان بوده و بورس استان به دلایلی نظیر حضور شرکت‌های بزرگ استان در بورس، و صاحب سهام بودن درصد بالایی از مردم استان شاهد رونق خوبی بوده است.

• وجود شرکت‌های ارزیابی طرح

وجود امکان ارزیابی پروژه‌ها در استان یکی از عوامل مهم در تضمین سودآوری پروژه‌ها و همچنین پائین آمدن ریسک پروژه‌ها می‌باشد لذا برخورداری از شرکت‌های ارزیابی طرح و برخورداری کارشناسان معتبر و زبده در رشته‌های مرتبط یکی از فرصت‌های تعمیق سرمایه‌گذاری در استان است.

• آشنایی مردم با بازار سرمایه

مردم استان آشنایی خوبی با سهام و بازار سهام دارند. نشان گستردگی آشنایی مردم با بازار بورس فقط استقبال مردم از کلاس‌های آموزشی بورس در مناطق مختلف استان نیست، بلکه شاید در کمتر شهری از

شهرهای کشور شاهد تراکت‌های خرید و فروش سهام در پشت شیشه‌های آژانس‌های مسکن باشیم. با توجه به این فرصت می‌توان گفت که استراتژی پذیرهنویسی سهام کارخانجات بزرگ استان می‌تواند با استقبال خوب مردم روبه‌رو شود که به تجهیز منابع خرد مردم در این صنایع کمک کند.

• وجود شرکت‌های سرمایه‌گذاری در استان

شرکت‌های سرمایه‌گذاری یکی از منابع مهم تجهیز سرمایه‌های خرد جامعه می‌باشند که دارای مزایایی از قبیل کاهش ریسک سهامداران خرد، تضمین رقم سوددهی قابل ملاحظه، سهولت دسترسی به دارایی و نقدشوندگی بالا و... می‌باشند. شرکت‌های سرمایه‌گذاری معتبر دارای شعب گسترده‌ای در استان زنجان هستند و در سال گذشته بازدهی سود این شرکت‌ها بیش از ۵۰ درصد بوده که معادل ۳ تا ۴ برابر سود سالانه بانک‌ها و فعالیت‌های اقتصادی دیگر بوده است.

• حضور رو به رشد بانک‌های خصوصی در استان

• حضور رو به رشد بیمه‌های خصوصی در استان

• رشد تسهیلات اعطایی بانک‌های استان بابت تسهیلات جدید پرداختی بر حسب نوع عقود

اسلامی

تسهیلات اعطایی بانک‌های استان طی سال‌های ۱۳۸۴ تا ۱۳۸۸ دارای رشد بیش از ۳۰۰ درصدی بوده و از رقم ۴۸۲۵۱۴۸ میلیون ریال در سال ۱۳۸۴ به رقم ۱۵۰۷۴۲۷۰ میلیون ریال در سال ۱۳۸۸ رسیده است که به نوعی می‌تواند نشان‌دهنده رشد سرمایه‌گذاری در استان زنجان باشد.

• فراهم بودن امکان سرمایه‌گذاری مناسب و متنوع در دارایی‌ها و کاهش ریسک در

صندوق‌های سرمایه‌گذاری مشترک سهام

• روند افزایشی متوسط ارزش خرید و فروش روزانه سهام در بازار بورس

ارزش خرید و فروش سهام در بازار بورس زنجان از ۹۳۳۹ میلیون ریال در سال ۱۳۸۳ به ۴۱۴۵۵۰۲ میلیون ریال در سال ۱۳۸۹ رسیده است. طی این مدت تعداد سهام مبادله شده از ۲۲۲ هزار سهم به ۱۳۹۰۹۰۸ هزار سهم افزایش یافته است.

۲-۳-۲- نقاط ضعف بازار سرمایه در استان زنجان (محیط داخلی)

• پائین بودن درآمد سرانه در استان

درآمد سرانه مردم استان به طور متوسط ۳۷ درصد کمتر از سطح کشور است.

• پائین بودن بهره‌وری، دستمزدها و ظرفیت پس‌انداز در استان

بهره‌وری در فعالیتهای اشتغالزای استان کمتر از متوسط بهره‌وری استان و کشور است.

• بوروکراسی (دیوانسالاری) پرهزینه در فرآیند دریافت اعتبار

در مراحل دریافت اعتبار، سرمایه‌گذاران با مشکلات عدیده‌ای روبرو می‌شوند. تعداد زیاد استعلام‌ها، مشکلات مربوط به وثیقه، دردسرهای ناشی از یافتن ضامن معتبر و ... از این قبیل مشکلات می‌باشد. ۶۱ درصد صاحبان کسب و کار در استان زنجان دسترسی به منابع مالی را به عنوان یک مانع عمده در زمینه سرمایه‌گذاری قلمداد کرده‌اند. در میان شکایتهای واصله به ستاد سرمایه‌گذاری استان دشواری در کسب اعتبار بیشترین فراوانی را در موضوع شکایات دارد.

• گردش مالی شرکت‌های بزرگ استان در بانک‌های خارج استان

دفتر مرکزی و حساب‌های مالی شرکت‌های بزرگ استان معمولاً خارج از استان و در پایتخت است. این موضوع فرصت استفاده از این سرمایه‌ها را کاهش می‌دهد.

• ضعف بدنه کارشناسی بانک‌ها در ارزیابی فنی، اقتصادی طرح‌ها

با توجه به تنوع زمینه درخواست تسهیلات و تعداد محدود کارشناسان شاغل در بانک‌ها و عدم وجود یک بانک اطلاعاتی معتبر برای ارزیابی طرح‌ها، برای کارشناسان موجود در بانک‌ها امکان ارزیابی دقیق اقتصادی طرح‌های پیشنهادی به بانک‌ها در یک زمان معقول وجود ندارد و لذا ممکن است یک طرح دارای توجیه اقتصادی رد شود و یا بر عکس به طرح‌های فاقد توجیه اقتصادی تسهیلات اعطاء شود. افتتاح شعب تخصصی و یا برون سپاری کارشناسی و ارزیابی طرح‌ها به شرکت‌های تخصصی از راهکارهای حل این معضل می‌باشد.

• نبود استراتژی مسلط توسعه و سرمایه‌گذاری در استان

نبود استراتژی مسلط توسعه یک سردرگمی در برنامه‌ریزی‌ها و آرایه تسهیلات متناسب با آن در استان شکل داده است، و واسطه‌های مالی معیاری برای تخصیص منابع بر اساس مزیت‌ها و استراتژی‌های استان ندارند.

• نبود پایگاه اطلاعاتی مشترک بین بانک‌ها در مورد اعتبار سنجی و سوابق مشتریان

یکی از معضلات اصلی سیستم بانکی در کشور فقدان یک پایگاه اطلاعاتی است که شایستگی و رتبه اعتباری مشتریان را بررسی و اعلام کند. نبود این پایگاه موجب می‌شود مشتری بد حساب یک بانک به مشتری بد حساب یک بانک دیگر مبدل شود و در مقابل یک مشتری معتبر و توانمند امکان اخذ وام از سیستم بانکی را نداشته باشد.

• سطح بالای تسهیلات تکلیفی در استان

بنا به تعریف، تسهیلات تکلیفی به آن دسته از وام‌هایی گفته می‌شود که با معرفی از طرف دولت پرداخت می‌شود، حتی اگر طرح توجیه اقتصادی نداشته باشد. روند رو به افزایش اعطای تسهیلات تکلیفی بانک‌های دولتی استان طی سال‌های گذشته و افزایش نسبت مصارف به منابع این بانک‌ها و تحمل جریمه ۳۴ درصدی بانک مرکزی گواه انحراف این مؤسسات از اهداف تعیین شده برای مؤسسات انتفاعی است. بالا بودن تسهیلات تکلیفی که بعضاً توجیه اقتصادی ندارند نه تنها موجب انحراف بانک‌ها و مؤسسات مالی از اهداف خود می‌شوند، بلکه اعتبارات باقی مانده برای سایر سرمایه‌گذاران خصوصی را کاهش می‌دهد.

• سطح بالای معوقات بانکی در استان

معوقات بانکی یکی از شاخص‌های تشخیص ضعف سیستم بانکی و ضعف سرمایه‌گذاری در استان می‌باشد. میزان معوقات بانکی در پایان پائیز ۱۳۸۹ معادل ۲۲۸۹۲۰۴ میلیون ریال می‌باشد که نسبت به اعتبارات استان رقم قابل ملاحظه‌ای می‌باشد.

• عدم صدور بیمه کشاورزی توسط بیمه‌های تجاری

بیمه محصولات کشاورزی اطمینان بازپرداخت اقساط را فراهم می‌آورد و بدین ترتیب علاقمندی بانک‌ها را به اعطای وام‌های کشاورزی افزایش می‌دهد. نوسانات دمایی و همچنین ناامنی طبیعی در جغرافیای کشور ما همیشه موجب بالا رفتن ریسک محصولات کشاورزی در کشور شده است.

• عدم حضور نماینده بانک در جلسات تخصیص وام‌های زودبازده یا تکلیفی

در صورت حضور نماینده بانک‌ها در جلسات تخصیص تسهیلات بانکی امکان کاهش خطای تصمیمات و افزایش ضریب بازگشت آنها مهیا می‌گردد.

۲-۳-۳- فرصت‌های توسعه بازار سرمایه در استان زنجان (محیط خارجی)

• توسعه ابزارهای جدید در بازارهای مالی

معرفی ابزارهای جدید بازارهای مالی مانند صکوک و... می‌تواند در جذب سرمایه‌گذاری مردم خصوصاً به هنگام افزایش محصولات کشاورزی فرصتی برای بازار سرمایه باشد.

• وجود قانون بیمه مسئولیت و امکان تسری آن به مانده تسهیلات بانکی

در تعریف بیمه مسئولیت آمده است که «بیمه مسئولیت مدنی عقدی است که به موجب آن بیمه‌گر به ازای دریافت حق بیمه مقرر از بیمه‌گزار متعهد است در صورت تحقق خطر موضوع بیمه، خسارت وارد به اشخاص ثالث را جبران کند». افزایش تسهیلات معوق و غیر جاری بانک‌ها در سال‌های اخیر، تجدید منابع

بانک‌ها برای اعطای تسهیلات جدید را با مخاطره روبه‌رو کرده است. تسری بیمه مسئولیت به تسهیلات اعطایی و اطمینان خاطر واسطه‌های مالی در اعطای تسهیلات، گردش وجوه را در بازارهای مالی روان می‌نماید و فرصت جدیدی را برای بازار سرمایه فراهم می‌آورد.

• زمینه حضور بانک‌های سرمایه‌گذاری در استان

شاید یکی از علل افزایش تسهیلات غیر جاری در بانک‌ها علاوه بر اعطای تسهیلات تکلیفی، عدم توان کارشناسی بانک‌ها در ارزیابی طرح‌های متنوع سرمایه‌گذاری باشد که با تخصیص شدن بانک‌ها در زمینه‌های مشخص و تمرکز کارشناسان هر بانک بر زمینه فعالیت معین می‌تواند در ارزیابی صحیح طرح، و توان بازپرداخت اقساط بسیار مؤثر باشد.

• زمینه‌های ایجاد شعب تخصصی بر اساس مزیت‌های استان

با توجه به وجود شهرک صنعتی تخصصی سرب و روی در استان و همچنین فراگیر بودن فعالیت‌هایی مثل کشاورزی و صنایع تبدیلی در استان زنجان و همچنین امکانات توسعه گردشگری می‌توان انتظار داشت که افتتاح شعب تخصصی توسط بانک‌های بزرگ و معتبر در استان با استقبال چشمگیر فعالین این عرصه‌ها مواجه گردد.

• زمینه‌های حضور سرمایه‌گذاران خارجی در استان

وجود زیرساخت‌های ارتباطی مناسب (جاده‌ای، ریلی و هوایی)، نیروی کار خوب و نسبتاً ارزان، وجود صنایعی در استان که توسعه صنایع پایین دستی خود را ایجاد می‌کند مثل صنعت نساجی (ریسندگی) و برق و ... و ظرفیت‌های گردشگری می‌تواند سرمایه‌گذاری در این استان را برای سرمایه‌گذاران خارجی مقرون به صرفه کند.

۲-۳-۴- تهدیدهای توسعه بازار سرمایه در استان زنجان (محیط خارجی)

• افزایش حجم تسهیلات مشارکتی در مقابل تسهیلات مبادله‌ای

تعیین سقف سود در عقود مبادله‌ای تمایل مؤسسات انتفاعی مالی (بانک‌ها) را به گسترش عقود مشارکتی که تعیین نرخ سود آن توافقی است، گسترش داده است. این اتفاق نامبارک اعطای تسهیلات بلندمدت (مبادله‌ای) را به اعطای تسهیلات کوتاه مدت (مشارکتی) مبدل کرده است. به نحوی که هر یک از مشتریان برای تأمین نیاز بلند مدت خود باید یک وام کوتاه مدت را چند بار تکرار نماید. بدین ترتیب وام خود را با نرخ بالاتر و با طی چند بار مراحل اداری دریافت نموده است، یعنی وامی را که قبلاً طی یک عقد مبادله‌ای دریافت می‌کرده است، در این شرایط طی چند عقد مشارکتی دریافت می‌کند.

• دخالت نهادهای غیر مرتبط در امور بانکی

مردمی بودن ساختار اداری کشور ما ایجاب می‌کند که مردم برای رفع موانع پیش روی به نهادهایی چون فرمانداری، دفتر امام جمعه، و دفتر نماینده مجلس مراجعه کنند، و مجاب نمایند که از ایشان دست نوشته‌ای دریافت نمایند یا با مسئول بانکی تماس تلفنی برقرار کنند. بدیهی است در بررسی‌های اقتصادی، طرح این نوع توصیه‌ها پشتوانه علمی و اقتصادی ندارد. این مسأله در سطح استان زنجان نیز رواج دارد. خود این مسأله ریشه بروز ناهنجاری‌های اقتصادی دیگری از قبیل افزایش مطالبات معوق بانکی می‌باشد.

• تعیین سیاست‌های بانکی و اعتباری در سطح ملی

سیاست‌های بانکی و اعتباری معمولاً در سطح ملی تعیین می‌شود و در سطح استان امکان محدودی برای اصلاح فرآیندها وجود دارد.

• تفاوت هزینه تمام شده جذب سپرده در بخش خصوصی و دولتی

شرط اساسی رقابت وجود قیمت‌های نسبی یکسان یا فرصت‌های برابر برای تمام فعالان اقتصادی است، در حالی که الزام ادارات دولتی به نگهداری وجوه خود در بانک‌های دولتی باعث تفاوت هزینه‌های بانک‌های خصوصی و دولتی در تجهیز منابع شده و شرایط رقابت عادلانه نقض شده است.

• مشخص نبودن پارامترهای سرمایه‌گذاری در بلند مدت (پارامترهای اقتصادی، اجتماعی، سیاسی)

نوسانات بودجه و بی انضباطی مالی، مشخص نبودن قیمت حامل‌های انرژی در بلندمدت، تغییرات سالانه سیاست‌های بانکی و اعتباری و نظایر آن از قوت ارزیابی اقتصادی طرح‌ها در بلند مدت می‌کاهد. بی‌ثباتی این متغیرها سرمایه‌گذاران را دچار تردیدهای گسترده‌ای می‌نماید تا آنجا که سرمایه‌ها به سمت بازارهایی با بازدهی بیشتر مانند بازار طلا و ارز سوق داده می‌شوند.

• بی‌ثباتی سیاست‌های کلان حاکم بر سیستم بانکی

سرمایه‌گذاری یکی از فعالیت‌هایی است که وابستگی زیادی به محیط خود دارد. معمولاً سرمایه‌گذاری بسیار زیاد به امنیت وابسته است. یکی از انواع امنیت، امنیت در قوانین و مقررات و سیاست‌های دولت است. هر چه سیاست‌های دولت و حاکمیت بی‌ثبات‌تر و وضعیت اقتصادی یک کشور متلاطم‌تر باشد امنیت سرمایه‌گذاری پائین‌تر خواهد بود. تعیین سود تسهیلات، آوازه یک رقمی شدن آن، تسهیلات تکلیفی، اعلام تسهیلات زود بازده و... بدون توجه به توان سیستم بانکی و آثار این تصمیمات بر متغیرهای بانکی، تهدیدی جدی برای فعالیت‌های اعتباری است.

• تحریم اقتصادی و تبعات آن بر سیستم بانکی

تحریم اقتصادی موجب شده است تا در بسیاری از زمینه‌ها اقتصاد کشور با محدودیت‌هایی مواجه شود.

عدم گشایش اعتبارات خارجی و جابه‌جایی وجوه بین بانک‌های داخلی و خارجی و محدودیت‌های اعمال شده بر بازرگانی کشور و... نظام بانکی را به شدت متأثر کرده است. مهم‌ترین تأثیر آن بر بازار سرمایه محدود شدن ورود سرمایه‌ها به کشور و خروج سرمایه‌ها از آن و یا ورود ارز حاصل از صادرات به کشور و یا خروج ارز جهت خرید کالاهای سرمایه‌ای از خارج کشور می‌باشد.

۲-۴- تحلیل SWOT اقتصاد استان با توجه به سایر عوامل مؤثر بر رشد اقتصادی استان

در این قسمت صرفاً روی عواملی تمرکز می‌شود که در بخش بازار کار، بازار سرمایه و موانع کسب و کار مورد توجه قرار نگرفته‌اند ولی بر رشد و توسعه اشتغال و سرمایه‌گذاری مؤثرند. تحلیل انجام شده در این بخش ماحصل مطالعات بخش ششم از مرحله دوم مطالعات پشتیبان سند است.

۲-۴-۱- سایر نقاط قوت مؤثر بر رشد اقتصادی استان (محیط داخلی)

۲-۴-۱-۱- زیر ساخت و خدمات پشتیبان

- انطباق روندهای حاکم بر اداره پست استان زنجان با خطوط کلی سازمان پست جهانی
- قرار گرفتن استان زنجان در مسیر ترانزیت و زیرساخت‌های اصلی ارتباطی کشور
- وجود زیرساخت‌های صادراتی از جمله نمایشگاه بین‌المللی و گمرک
- وجود زیرساخت‌های ذخیره سازی کالا اعم از سردخانه‌ها، انبارهای مکانیزه و سیلو در سطح استان (نه در تمام شهرستان‌ها)
- نصب و راه‌اندازی سیستم آ. سی. کودا در گمرک، نرم افزار بانک اطلاعات صادرکنندگان، یارانش، نمونش، ثبتارش و ... در گمرک

۲-۴-۱-۲- برون سپاری فعالیت‌ها

- استفاده از ظرفیت‌های بخش خصوصی برای ارائه خدمات پشتیبان تولید
- واگذاری اموری چون خدمات دفتری، نظافت، باغبانی و چاپ و ... به بخش خصوصی در دستگاه‌های دولتی

۲-۴-۱-۳- مزیت‌های رقابتی

- مزیت‌های کشاورزی خاص منطقه نظیر گندم، جو، سیر، زیتون و کشمش و ...
- صنایع دستی شامل ملیله، فرش، گلیم، چاروق و چاقو
- جنگلداری (استان زنجان رتبه اول رقابتی در زمینه جنگلداری را دارا می‌باشد)

- ساخت وسایل نقلیه موتوری، تریلر و نیمه تریلر (رتبه ششم کشوری را دارا می‌باشد)
- ساخت ماشین آلات و دستگاه‌های برقی (حائز رتبه دوم کشوری)

۲-۴-۱-۴- نیروی انسانی

- رتبه ششم کشوری از حیث توسعه آموزش عالی
- احراز قطب علمی در رشته فیزیک
- سطح نسبتاً مناسب کارمندان دارای تحصیلات تکمیلی (رتبه ۶ کشور)
- میانگین سطح تحصیلات کارکنان استان ۱۵ سال و میانگین کشور ۱۴/۹ سال است

۲-۴-۱-۵- زنجیره تولید

- شکل‌گیری تدریجی زنجیره تولید در فعالیت‌هایی چون صنایع برق و تولید ترانس و سوئیچ، صنایع تولید قطعات خودرو، صنایع سلولزی، صنایع وابسته به صنعت روی، صنایع نساجی، صنایع تولید الیاف مصنوعی، صنایع تولید نخ اکریلیک و نخ فرش ماشینی. توجه بیشتر به این زنجیره‌ها امکان تولید کم هزینه‌تر و کارا تر را فراهم می‌آورد.

۲-۴-۱-۶- فرصت‌های سرمایه‌گذاری

- زمینه سرمایه‌گذاری در صنایع تبدیلی و غذایی با توجه به استعداد استان در زمینه کشاورزی
- امکان توسعه پرورش ماهی در مناطق مختلف استان و از جمله در دریاچه پشت سدهای استان
- وجود زمینه‌های مناسب فرهنگی و جاذبه‌های گردشگری تاریخی، طبیعی و اکوتوریسم و امکان توسعه گردشگری در استان
- وجود مناطق بکر در استان زنجان که امکان پرورش حیواناتی مانند آهو را فراهم آورده است.
- امکان توسعه فعالیت‌های آمادی (گسترش خدمات بازرگانی با تأکید بر ترانزیت، تخلیه و بازتوزیع کالا) با توجه به قرار داشتن استان زنجان در مسیر ارتباطی و ترانزیت کشور
- وجود ذخایر و منابع قابل توجه سرب و روی و کانی‌های غیرفلزی در استان

۲-۴-۱-۷- عوامل طبیعی و محیطی

- وجود رودخانه قزل ازون به طول ۳۶۰ کیلومتر
- برخورداری از تنوع اقلیمی (دو اقلیم نیمه گرمسیری و سردسیری) و پتانسیل‌های مطلوب برای کشت و تولید محصولات متنوع زراعی و باغی
- وجود پتانسیل‌های فراوان در شهرستان طارم به دلیل برخورداری از آب و هوای مساعد و نیز خاک مناسب کشاورزی
- وجود منطقه بکر و طبیعی ماهنشان که زمینه توسعه گردشگری و شکار را داراست

- دارا بودن ۳/۵٪ از آب‌های سطحی کشور و سدهای ذخیره آب
- امکان استفاده از تکنولوژی باروری ابرها در ۵۰ درصد از روزهای سال وجود دارد

۲-۴-۲- سایر نقاط ضعف مؤثر بر رشد اقتصادی استان (محیط داخلی)

۲-۴-۲-۱- زیر ساخت و خدمات پشتیبان

- فقدان بسترهای ارتباط ماهواره‌ای مناسب در سطح استان
- محدودیت باند مخابراتی مورد نیاز بین استان تهران و زنجان و نیز محدودیت باند مخابراتی در سطح استان
- وجود یک پورت اینترنت به ازای هر ۹۶ نفر در استان در مقایسه با یک پورت اینترنت به ازای هر ۵۲ نفر در کشور
- ضریب نفوذ تلفن ثابت و نیز همراه در استان زنجان از متوسط کشور پایین‌تر است. (ضریب نفوذ تلفن ثابت در استان زنجان ۳۱.۱۲ است و حدود ۵۸ درصد از شهرک‌های استان دارای خطوط تلفن ثابت می‌باشند)
- محدودیت زیاد از حیث اتصالات ریلی در درون استان و در عمل عدم امکان استفاده از راه‌آهن سراسری
- ضعف در بکارگیری فناوری‌های نوین و پیشرفته سیستم‌های انتقال و توزیع آب در بخش‌های مصرفی، هدر رفت آب به دلیل مشکلات تأسیسات انتقال و توزیع آب، و کمبود شبکه‌های انتقال آب و شبکه‌های آبیاری و زهکشی.
- فقدان امکانات پایه در گمرک اعم از انبارهای تاری و فضایی، و تجهیزات و ماشین آلات مرتبط
- عدم وجود مراجع قضایی تخصصی مرتبط با بخش‌ها در استان
- مشکلات استفاده از فناوری اطلاعات به دلیل ضعف خدمات فنی و مهندسی مرتبط
- فقدان انبارهای مکانیزه و سردخانه‌ها در شهرستان‌های استان، مخصوصاً طارم
- ضعف زیربنای و تأسیسات خدماتی کانون‌های برخوردار از جاذبه‌های توریستی (مانند کمبود محل‌های اقامتی مناسب برای گردشگران، دسترسی محدود به واحدهای ارایه‌دهنده خدمات گردشگری و ...)
- عدم بهره‌برداری از سیستم آ.سی. کودا در گمرک، علی‌رغم نصب سیستم

۲-۲-۴-۲- پایین بودن بهره‌وری نهاده‌های تولید

- پایین بودن بهره‌وری نیروی کار در بخش‌های کشاورزی، صنعت و ساختمان
- پایین بودن راندمان آبیاری در استان
- پایین بودن بهره‌وری سرمایه در بسیاری از فعالیت‌های استان (داشتن ICOR بالا)
- بهره‌وری پایین در بهره‌برداری از منابع طبیعی استان به دلیل استفاده از فناوری‌های ناکارآمد (مثلاً منابع روی)

٢-٤-٢-٣- حقوق، مالکیت

- تبدیل شدن بخش مهمی از اراضی ملی به زمین‌های دارای معارض به دلیل عدم صدور اسناد مالکیت

- نداشتن سند ملکی ثبت شده یا بعضاً وجود چند سند مالکیت برای یک ملک
- عدم امکان صدور پروانه بهره‌برداری برای اراضی فاقد سند یا دارای مالکیت نامشخص
- عدم امکان استفاده از اراضی به عنوان وثیقه برای دریافت وام
- عدم امکان تلفیق زمین‌ها و بهره‌مندی از صرفه‌های مقیاس

۲-۴-۲-۴-مشکلات مدیریتی

- عدم وجود تعاملات و ارتباطات مؤثر میان دستگاه‌های گوناگون به منظور تسهیل فرایندهای اداری و تولیدی. (مثلاً تعارض مجوزهای بهره‌برداری صادره توسط جهاد کشاورزی با قوانین و مقررات حاکم بر سازمان حفاظت محیط زیست و یا سازمان میراث فرهنگی؛ چالش فعالان صنایع تبدیلی و تکمیلی در تبعیت از جهاد کشاورزی و اداره صنایع؛ مشکلات تعاونی‌های اعتبار در تبعیت از وزارت تعاون و بانک مرکزی).

- وجود فاصله قابل توجه میان دستگاه‌های دولتی به عنوان نهاد تصمیم‌گیر و بدنه کارشناسی دانشگاه به عنوان نهاد تصمیم‌ساز

- وجود ارتباط ضعیف میان تحقیق، ترویج و اجرا در استان

۲-۴-۲-۵- دسترسی به بازار

- محدود بودن دسترسی به بازار به واسطه پراکندگی روستاها و شهرها در درون استان
- دسترسی نسبتاً محدود مناطق داخلی استان (نظیر شهرستان‌های طارم و ماهنشان) به جاده‌ها و بزرگراه‌های اصلی

۲-۴-۲-۶- عوامل فرهنگی

- پایین بودن حس مشارکت میان عاملان اقتصادی جهت انجام پروژه‌های مشترک
- وجود نگرش منفی نسبت به برخی فعالیت‌های اقتصادی مانند قالببافی

۲-۴-۲-۷- بی‌توجهی به آثار جانبی طرح‌ها

اجرای طرح‌هایی نظیر احداث سد در اقصاد نقاط استان آثار جانبی‌ای دارد که در بلندمدت می‌تواند اقلیم استان را تغییر دهد، ولی در عمل مورد توجه تصمیم‌سازان استان نیست.

۲-۴-۲-۸- عدم شکل‌گیری زنجیره‌های تولید در بسیاری از رشته فعالیت‌ها

۲-۴-۳- سایر فرصت‌های مؤثر بر رشد اقتصادی استان (محیط خارجی)

۲-۴-۳-۱- دسترسی به بازار

- دسترسی به کانون‌های جمعیتی و بازارهای بزرگ مصرفی کشور با صرف زمانی حدود ۴ ساعت
- استقرار در کریدور شمال- جنوب و گلوگاه متصل کننده غرب و شمالغرب کشور
- واقع شدن در خارج از شعاع ۱۲۰ کیلومتری تهران و امکان جذب سرریز سرمایه‌گذاری‌ها
- تحولات در سیمای سیاسی منطقه (کشورهای CIS- عراق- افغانستان و ...) و نیاز روز افزون این کشورها به واردات انواع کالا به ویژه از ایران

۲-۴-۳-۲- سیاست‌های دولت

- وجود مشوق‌های سرمایه‌گذاری نظیر تخفیف‌های مالیاتی و گمرکی
- امکان بهره‌برداری از پتانسیل سیاست‌های کلی اصل ۴۴ و جلب مشارکت بخش خصوصی در فعالیت‌های اقتصادی نظیر تولید برق و عرضه آب
- اصلاح قیمت حامل‌های انرژی در بلندمدت انگیزه سرمایه‌گذاری و رقابت بیشتر تولیدکنندگان را در زمینه انرژی و فعالیت‌های انرژی بر ایجاد می‌کند

۲-۴-۴- سایر تهدیدهای مؤثر بر رشد اقتصادی استان (محیط خارجی)

۲-۴-۴-۱- قاچاق کالا

- تبدیل شدن زنجان به مقصد بخشی از کالاهای قاچاق به واسطه همجواری با چند استان مرزی

۲-۴-۴-۲- تحریم‌ها

اعمال تحریم‌های مختلف موجب شده است تا فعالین اقتصادی با مشکلات گوناگونی مواجه شوند:

- امتناع فروشندگان از عرضه کالا به ایرانیان و دشوار شدن تهیه مواد اولیه و کالاهای واسطه‌ای
 - دشوار شدن گشایش اعتبار و مسدود شدن پول‌های قبلی در بانک‌های خارجی
 - گران شدن حمل و نقل
 - افزایش هزینه تأمین مالی صادرات و واردات
 - ناتوانی در دستیابی به بازارهای مناسب فروش کالا
- ۲-۴-۴-۳- سیاست‌های کلان**
- تغییر سیاست‌ها و خط مشی‌های دولت و قانونگذار (برای مثال کمرنگ شدن احیای بافت‌های فرسوده و توسعه مسکن مهر در بخش مسکن)
 - مختل نمودن مکانیزمهای اصولی توسعه بازار (برای مثال، تخصیص بخش معناداری از منابع آزاد بانکی به طرح‌های زودباز و مسکن مهر و کاهش آزادی عمل بانک‌ها در اعطای تسهیلات به سایر بخش‌ها)
 - افزایش هزینه‌های تولید در اثر افزایش قیمت حامل‌های انرژی
- ۲-۴-۴-۴- بی ثباتی در مدت تصدی مدیران**
- تغییر مکرر مدیران استان طی سال‌های اخیر و به تبع آن تغییر برخی از سیاست‌ها و خط مشی‌های استان
- ۲-۴-۴-۵- بدهی‌های دولت**
- بدهی دولت به شرکت برق منطقه‌ای استان زنجان
 - بدهی دولت بابت جوایز صادراتی صادرکنندگان استان
 - بدهی دولت به برخی از شرکت‌های مهم استان نظیر ایران ترانسفو
- ۲-۴-۴-۶- رقبای استانی**
- وجود استان قزوین با دسترسی بهتر به تهران در همسایگی زنجان (ضمن اینکه بسیاری از سرمایه‌گذاری‌های استان زنجان پیش از استان شدن قزوین در شهر قزوین انجام شده است).
- ۲-۴-۴-۷- مشکلات اداری**
- اخلال در برنامه‌ریزی دستگاه‌های استانی به دلیل ابلاغ دیر هنگام قوانین، دستورالعمل‌ها و بودجه‌ها
 - ناهماهنگی دستگاه‌های اداری در صدور مجوزها و اجرای برنامه‌ها

۳- برنامه توسعه اشتغال و سرمایه‌گذاری در استان در دوره برنامه پنجم توسعه (۱۳۹۰-۱۳۹۴)^۷

۳-۱- پیش‌بینی جمعیت و عرضه نیروی کار استان در دوره برنامه پنجم به تفکیک نقاط شهری و روستایی

۳-۱-۱- پیش‌بینی جمعیت استان به تفکیک نقاط شهری و روستایی در دوره برنامه پنجم ۳-۱-۱-۱- پیش‌بینی جمعیت استان در دوره برنامه پنجم

جمعیت استان از ۹۰۰۸۹۰ نفر در سال ۱۳۷۵ به ۹۶۴۶۰۱ نفر در سال ۱۳۸۵ و ۱۰۰۵۹۵۴ در سال ۱۳۸۹ افزایش یافته است. رشد سالانه جمعیت در دوره ۱۳۸۶-۱۳۸۹ بالغ بر ۱.۰۵ درصد بوده که نسبت به رشد جمعیت در فاصله دو سرشماری (۰.۶۸ درصد) بیشتر است و همچنان کمتر از رشد متوسط جمعیت در کشور است. دلیل رشد مشاهده شده جمعیت در دوره اخیر رسیدن به سن ازدواج متولدین اوایل دهه ۱۳۶۰ می‌باشد و انتظار می‌رود با عبور از این دوره، مجدداً رشد جمعیتی استان کاهش یابد.

با فرض نرخ رشد طبیعی جمعیت پیش‌بینی می‌شود جمعیت استان سالانه ۱.۱۶ درصد رشد یابد و جمعیت استان تا سال ۱۳۹۴ به ۱۰۶۵۹۵۴ نفر برسد. این پیش‌بینی مطابق پیش‌بینی‌های «مهندسان مشاور آمایش و توسعه البرز» است و پیش‌بینی‌های مذکور در خصوص جمعیت به این دلیل مهم در این سند مبنا قرار گرفته است که مدل مورد استفاده به خوبی با عملکرد گذشته جمعیت در استان و کشور تطابق دارد و نسبت به سایر مدل‌های موجود برآزش بهتری با داده‌های جمعیتی دارد.

۳-۱-۱-۲- پیش‌بینی جمعیت استان به تفکیک نقاط شهری و روستایی، سن و جنس در دوره برنامه پنجم

پیش‌بینی می‌شود جمعیت شهری تا سال ۱۳۹۴، بیش از ۵۹.۲ درصد از جمعیت استان را تشکیل دهد و سهم جمعیت روستایی تا ۴۰.۸ درصد کاهش یابد. در سال ۱۳۹۴ سهم زنان از جمعیت استان ۵۰.۳ درصد و سهم مردان از جمعیت ۴۹.۷ درصد خواهد بود. جمعیت زنان در مناطق شهری کمتر از مردان است ولی در مناطق روستایی جمعیت ایشان بیش از مردان است.

در سال ۱۳۹۴ بیشترین سهم جمعیت متعلق به رده سنی ۲۵-۲۹ ساله است. این گروه سنی سهمی معادل ۱۱.۴ درصد از جمعیت استان را به خود اختصاص خواهد داد. گروه سنی ۳۰-۳۴ ساله نیز با سهمی

^۷ . پیش‌بینی‌های این برنامه بر اساس مطالعات بخش‌های اول، دوم و ششم از مرحله دوم شرح خدمات مطالعات پشتیبان و در تعامل با «مهندسان مشاور آمایش و توسعه البرز» به دست آمده است.

معادل ۱۰.۳ درصد از جمعیت جایگاه دوم را به خود اختصاص داده است. پیش‌بینی می‌شود گروه سنی ۴-۰ ساله نیز سهمی برابر ۹.۹ درصد از جمعیت را به خود اختصاص دهد.

جدول ۲۴. پیش‌بینی جمعیت و تحول ساختار سنی آن به تفکیک مناطق شهری و روستایی در دوره ۹۴-۱۳۹۰ (واحد: هزار نفر)

شرح	شهری					روستایی					جمع					نرخ رشد سالانه برنامه (درصد)
	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۲	۱۳۹۳	۱۳۹۴	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۲	۱۳۹۳	۱۳۹۴	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۲	۱۳۹۳	۱۳۹۴	
جمعیت (هزار نفر)	۵۹۷.۴	۶۰۶.۱	۶۱۴.۵	۶۲۲.۸	۶۳۱.۱	۴۲۲.۰	۴۲۵.۲	۴۲۸.۳	۴۳۱.۵	۴۳۴.۹	۱۰۱۹.۳	۱۰۳۱.۳	۱۰۴۲.۹	۱۰۵۴.۴	۱۰۶۶.۰	---
نرخ رشد سالانه جمعیت (درصد)	---	۱.۴۷	۱.۳۹	۱.۳۵	۱.۳۳	---	۰.۷۶	۰.۷۴	۰.۷۵	۰.۷۷	---	۱.۱۷	۱.۱۲	۱.۱۰	۱.۱۰	۱.۱۲
جمعیت صفر تا ۹ ساله	۹۸.۹	۱۰۴.۱	۱۰۸.۷	۱۱۲.۸	۱۱۴.۵	۶۹.۹	۷۳.۰	۷۵.۸	۷۸.۲	۷۸.۹	۱۶۸.۸	۱۷۷.۱	۱۸۴.۵	۱۹۱.۰	۱۹۳.۴	۳.۴۶
جمعیت ۱۰ تا ۱۴ ساله	۴۲.۰	۴۰.۵	۳۹.۷	۳۹.۵	۳۹.۸	۲۹.۶	۲۸.۴	۲۷.۷	۲۷.۴	۲۷.۴	۷۱.۶	۶۸.۹	۶۷.۴	۶۶.۹	۶۷.۲	-۱.۵۷
جمعیت ۱۵ تا ۲۴ ساله	۱۳۰.۸	۱۲۴.۸	۱۱۷.۸	۱۱۰.۵	۱۰۶.۵	۹۲.۴	۸۷.۶	۸۲.۱	۷۶.۵	۷۳.۴	۲۲۳.۱	۲۱۲.۴	۱۹۹.۹	۱۸۷	۱۷۹.۹	-۵.۲۴
جمعیت ۲۵ تا ۳۴ ساله	۱۲۴.۷	۱۲۹.۱	۱۳۳.۳	۱۳۷.۰	۱۳۸.۵	۸۸.۱	۹۰.۶	۹۲.۹	۹۴.۹	۹۵.۴	۲۱۲.۸	۲۱۹.۷	۲۲۶.۲	۲۳۲	۲۳۳.۹	۲.۳۹
جمعیت ۳۵ تا ۴۴ ساله	۸۱.۱	۸۴.۷	۸۸.۴	۹۲.۳	۹۶.۳	۵۷.۳	۵۹.۴	۶۱.۶	۶۳.۹	۶۶.۳	۱۳۸.۴	۱۴۴.۱	۱۵۰.۱	۱۵۶.۲	۱۶۲.۶	۴.۱۱
جمعیت ۴۵ تا ۵۴ ساله	۵۳.۶	۵۵.۲	۵۷.۰	۵۸.۹	۶۱.۱	۳۷.۸	۳۸.۷	۳۹.۷	۴۰.۸	۴۲.۱	۹۱.۴	۹۳.۹	۹۶.۷	۹۹.۷	۱۰۳.۲	۳.۰۸
جمعیت ۵۵ تا ۶۴ ساله	۳۰.۷	۳۲.۴	۳۴.۴	۳۶.۳	۳۸.۱	۲۱.۷	۲۲.۸	۲۳.۹	۲۵.۱	۲۶.۲	۵۲.۴	۵۵.۲	۵۸.۳	۶۱.۴	۶۴.۳	۵.۲۵
جمعیت ۶۵ ساله و بیشتر	۳۵.۶	۳۵.۳	۳۵.۲	۳۵.۶	۳۶.۴	۲۵.۲	۲۴.۷	۲۴.۶	۲۴.۶	۲۵.۱	۶۰.۸	۶۰	۵۹.۸	۶۰.۲	۶۱.۵	۰.۲۹

مأخذ: «مهندسان مشاور آمایش و توسعه البرز»

۳-۱-۲- پیش‌بینی تحولات عرضه نیروی انسانی استان به تفکیک مناطق شهری و روستایی، سن و جنس و سطح تحصیلات در دوره برنامه پنجم

۳-۱-۲-۱- پیش‌بینی تحولات عرضه نیروی انسانی در استان زنجان

در این قسمت پیش‌بینی مربوط به جمعیت ۱۰ ساله و بیشتر استان، نرخ مشارکت و عرضه نیروی کار در برنامه پنجم توسعه ارائه می‌گردد. در استان زنجان جمعیت بالای ۱۰ سال در سال ۱۳۸۵ حدود ۸۲۰ هزار نفر، و مطابق برآورد در سال ۱۳۸۹ بالغ بر ۸۴۵ هزار نفر می‌باشد و پیش‌بینی می‌شود تا سال ۱۳۹۴ به ۸۶۹.۵ هزار نفر برسد.

با توجه به رشد فزاینده مشارکت اقتصادی زنان در بازار کار و افزایش هزینه‌های زندگی نسبت به درآمدهای مردم، پیش‌بینی می‌شود نرخ مشارکت اقتصادی از ۴۰.۷ درصد در سال ۱۳۸۵ به ۴۳.۷ درصد در سال ۱۳۸۹ رسیده باشد و تا سال ۱۳۹۴ به ۴۸.۲ درصد برسد. با این ملاحظات، پیش‌بینی می‌گردد عرضه نیروی کار از ۳۳۴ هزار نفر در سال ۱۳۸۵ به ۳۶۸.۹ هزار نفر در سال ۱۳۸۹ رسیده باشد و تا سال ۱۳۹۴ بالغ بر ۴۱۹.۲ هزار نفر گردد.

جدول ۲۵. پیش‌بینی عرضه نیروی کار مرد و زن استان در دوره برنامه پنجم توسعه (هزار نفر)

شرح	دوران برنامه پنجم توسعه					متوسط نرخ رشد سالانه برنامه
	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۲	۱۳۹۳	۱۳۹۴	
جمعیت ۱۰ ساله و بیشتر						
مرد و زن	۸۵۰.۵	۸۵۴.۱	۸۵۸.۳	۸۶۳.۲	۸۶۹.۵	۰.۵۵
مرد	۴۲۰.۸	۴۲۲	۴۲۳.۷	۴۲۵.۸	۴۲۸.۷	۰.۴۷
زن	۴۲۹.۷	۴۳۲.۱	۴۳۴.۶	۴۳۷.۴	۴۴۰.۸	۰.۶۴
عرضه نیروی کار						
مرد و زن	۳۷۹.۰	۳۸۸.۳	۳۹۸.۱	۴۰۸.۲	۴۱۹.۲	۲.۶
مرد	۲۹۵.۸	۳۰۰.۱	۳۰۴.۷	۳۰۹.۶	۳۱۵.۱	۱.۶
زن	۸۳.۲	۸۸.۲	۹۳.۴	۹۸.۶	۱۰۴.۱	۵.۸
نرخ مشارکت (درصد)						
مرد و زن	۴۴.۶	۴۵.۵	۴۶.۴	۴۷.۳	۴۸.۲	-
مرد	۷۰.۳	۷۱.۱	۷۱.۹	۷۲.۷	۷۳.۵	-
زن	۱۹.۴	۲۰.۴	۲۱.۵	۲۲.۵	۲۳.۶	-

مأخذ: محاسبات مشاور استانی

۳-۲-۱-۲- پیش‌بینی تحولات عرضه نیروی انسانی در استان زنجان با توجه به سطح تحصیلات
پیش‌بینی می‌شود ۹۱ درصد از جمعیت فعال استان در سال ۱۳۹۴ باسوادان باشند و ۹ درصد بی‌سواد. بر این اساس، در مقایسه با سال ۱۳۸۵، باسوادی جمعیت فعال ۵.۷ درصد افزایش می‌یابد. مطابق پیش‌بینی، در سال ۱۳۹۴ سهم تحصیلات عالی از جمعیت فعال استان به حدود ۱۷ درصد می‌رسد. سهم تحصیلات دیپلم نیز از جمعیت فعال ۲۵.۹ درصد پیش‌بینی می‌گردد که در مقایسه با سال ۱۳۸۵ (۲۱.۲ درصد) حدود ۴.۷ درصد بیشتر است.

جدول ۲۶. ترکیب عرضه نیروی کار استان به تفکیک جنس و سطح تحصیلات در سال‌های ۱۳۸۹ و ۱۳۹۴ (هزار نفر)

شرح	۱۳۸۵			۱۳۸۹			۱۳۹۴			نرخ رشد سالانه (درصد)	
	مرد و زن	مرد	زن	مرد و زن	مرد	زن	مرد و زن	مرد	زن	مرد و زن	زن
جمع عرضه نیروی کار	۳۳۴	۲۷۳.۱	۶۰.۹	۳۶۸.۹	۲۹۰.۹	۷۸	۴۱۹.۲	۳۱۵.۱	۱۰۴.۱	۲.۶	۱.۶
جمع با سواد	۲۸۵.۱	۲۳۳	۵۲.۱	۳۲۵.۷	۲۵۸.۸	۶۶.۹	۳۸۱.۰	۲۹۱.۳	۸۹.۷	۳.۲	۲.۴
زیر دیپلم	۱۶۸.۷	۱۴۶	۲۲.۷	۱۸۰.۸	۱۵۲.۲	۲۸.۷	۲۰۱.۴	۱۶۴	۳۷.۴	۱.۹	۱.۱
دیپلم	۷۰.۸	۵۸.۱	۱۲.۷	۸۷.۹	۷۱.۳	۱۶.۵	۱۰۸.۷	۸۶.۲	۲۲.۵	۴.۶	۴.۳
عالی	۴۵.۵	۲۸.۹	۱۶.۶	۵۷.۰	۳۵.۳	۲۱.۷	۷۰.۹	۴۱.۱	۲۹.۸	۵.۰	۴.۱
جمع بی‌سواد	۴۸.۹	۴۰.۱	۸.۹	۴۳.۲	۳۲.۱	۱۱.۱	۳۸.۱	۲۳.۸	۱۴.۳	-۲.۹	-۶.۵

مأخذ: محاسبات مشاور استانی

۳-۲-۱-۳- پیش‌بینی تحولات عرضه نیروی انسانی در استان زنجان با توجه به سن، جنس و شهری و روستایی
تا سال ۱۳۹۴ جمعیت فعال بالغ بر ۴۱۹ هزار نفر می‌شود. از این میان ۳۱۵ هزار نفر مرد و ۱۰۴ هزار نفر زن می‌باشند. از این جمعیت ۱۹.۷ درصد در گروه سنی ۲۵-۲۹ ساله قرار دارند و ۱۷ درصد در گروه سنی ۳۰-۳۴ ساله قرار دارند. در مجموع ۳۴ درصد از جمعیت فعال استان در سنین ۲۵ تا ۳۴ سال قرار دارند. گروه‌های سنی ۳۵-۳۹ ساله و ۱۵-۱۹ ساله به ترتیب با عرضه ۱۳.۸ و ۱۳.۲ درصد از نیروی کار در رده‌های بعدی قرار دارند. از کل جمعیت فعال استان ۲۴۱ هزار نفر (۵۷.۷ درصد) در مناطق شهری و ۱۷۷ هزار نفر (۴۲.۳ درصد) در مناطق روستایی ساکن خواهند بود.

جدول ۲۷. عرضه نیروی کار استان به تفکیک جنس و سن در سال های ۱۳۸۹ و ۱۳۹۴ (هزار نفر)

شرح	۱۳۸۹			۱۳۹۴			نرخ رشد سالانه		
	مرد و زن	مرد	زن	مرد و زن	مرد	زن	مرد و زن	مرد	زن
جمع عرضه نیروی کار	۳۶۸.۹	۲۹۰.۹	۷۸	۴۱۹.۲	۳۱۵.۱	۱۰۴.۱	۲.۶	۱.۶	۵.۹
۱۰-۱۴ ساله	۴.۱	۲.۱	۲.۱	۳.۸	۱.۶	۲.۲	-۱.۵	-۴.۹	۱.۴
۱۵ تا ۲۴ ساله	۸۶.۴	۶۳.۸	۲۲.۶	۷۵.۵	۵۳.۱	۲۲.۴	-۲.۷	-۳.۶	-۰.۱
۲۵ تا ۳۴ ساله	۱۲۵.۵	۹۴.۸	۳۰.۷	۱۵۴	۱۰۹	۴۵.۰	۴.۲	۲.۸	۷.۹
۳۵ تا ۴۴ ساله	۷۶.۶	۶۲.۲	۱۴.۴	۱۰۰	۷۷.۵	۲۲.۵	۵.۵	۴.۵	۹.۴
۴۵ تا ۵۴ ساله	۴۳	۳۷.۷	۵.۳	۵۰.۵	۴۲.۵	۸.۱	۳.۳	۲.۴	۸.۸
۵۵ تا ۶۴ ساله	۱۹.۴	۱۷.۲	۲.۲	۲۲.۸	۲۰.۱	۲.۷	۳.۲	۳.۱	۴.۲
۶۵ ساله و بیشتر	۱۳.۹	۱۳.۱	۰.۸	۱۲.۶	۱۱.۳	۱.۲	-۲	-۲.۸	۹.۱

مأخذ: محاسبات مشاور استانی

۳-۲- تعیین اهداف کمی رشد اقتصادی، بهره‌وری و اشتغال استان

۳-۲-۱- پیش‌بینی رشد اقتصادی به تفکیک فعالیت‌های عمده اقتصادی

رشد سالانه ارزش افزوده در استان زنجان طی دوره ۱۳۷۹-۱۳۸۶ به طور متوسط ۶.۹ درصد بوده است. طی این دوره سهم اقتصاد استان از ارزش افزوده تولیدی کشور ۰.۲۵ درصد افزایش یافته است. چنین رشدی به استان اجازه داده است از خلق بیش از ۸۴۰۰ فرصت شغلی در سال پشتیبانی کند و اجازه ندهد بیکاری از ۹.۴ درصد فراتر رود.

با وجود این رشد قابل قبول، درآمد سرانه استان زنجان شکاف قابل توجهی با متوسط درآمد سرانه در سطح کشور دارد. با توجه به اینکه جمعیت استان ۱.۳۷ درصد از جمعیت کشور را دارد، برای تعدیل درآمد سرانه استان، رشد اقتصادی استان باید به نحوی افزایش یابد که سهم آن از ارزش افزوده کشور از ۰.۸۵ به حدود ۱.۳ درصد افزایش یابد.

علی رغم نیاز استان به افزایش ارزش افزوده و تجربه نرخ‌های رشد بالا، برآوردهای مختلف حاکی از آن است که رشد اقتصادی استان در سال‌های ۱۳۸۷-۱۳۸۹ سالانه حدود ۳ درصد بوده است. یکی از برآوردها، که مبنای تخمین رشد در این سند است استفاده از نسبت رشد اشتغال به رشد ارزش افزوده (ILOR) است که نشان می‌دهد برای افزایش یک درصد در اشتغال استان به چند درصد رشد ارزش افزوده نیاز است. گذشته استان نشان می‌دهد برای یک درصد رشد اشتغال، ارزش افزوده استان باید ۲.۰۷ درصد رشد کند. لذا یک راه تخمین رشد اقتصادی استان در دوره ۱۳۸۷-۱۳۸۹، استفاده از اطلاعات بازار کار استان است.

تعداد کل شاغلان استان در سال ۱۳۸۵، ۳۰۲۷۰۶ نفر بوده است. پیش‌بینی‌های مبتنی بر جدول داده ستانده حاکی از آن است که تقاضای نیروی کار تا سال ۱۳۸۹ به ۳۲۳۰۰۰ نفر رسیده است. اطلاعات طرح آمارگیری از نیروی کار در بهار ۱۳۸۹ نشان می‌دهد که تقاضای نیروی کار در این سال بالغ بر ۳۲۲۵۳۹ نفر است و برآوردهای «مهندسان مشاور آمایش و توسعه البرز» حاکی از آن است که کل مشاغل موجود در سال ۱۳۸۹ بالغ بر ۳۲۰۳۹۰ نفر است. این تخمین‌ها که تفاوت اندکی با هم دارند نشان می‌دهند که طی دوره مذکور بین ۱۷۶۸۴ تا ۲۰۲۹۴ فرصت شغلی جدید خلق شده است. با این حساب متوسط رشد اقتصادی استان نمی‌تواند بیش از ۳ درصد باشد.

کاهش رشد در استان زنجان در سال‌های اخیر قابل تصور است. وقتی به سابقه تاریخی تحولات رشد اقتصادی استان مراجعه کنیم مشاهده می‌شود که رشد اقتصادی در استان زنجان همسو با رشد اقتصادی کل کشور است. در سال‌های اخیر نیز تا حدی به دلیل وقوع بحران‌های اقتصادی بین‌المللی و رکود ناشی از آن، اقتصاد ایران نیز دچار کساد شده و تخمین‌های مختلفی که از رشد اقتصادی ارائه شده حدود ۳ درصد است.

برای هدف‌گذاری نرخ رشد اقتصادی در برنامه پنجم ملاحظات زیر در نظر گرفته شده است:

(۱) استان در گذشته برای یک بازه ۸ ساله رشد اقتصادی ۶.۹ درصدی را تجربه نموده است و امکان اینکه رشد اقتصادی استان تا درصدی بیش از عملکرد گذشته باشد وجود دارد،

(۲) ظرفیت‌های رشد قابل ملاحظه و نسبتاً بلا استفاده‌ای در بخش‌های صنعت، خدمات (از جمله واسطه‌گری مالی، گردشگری و ...) و حتی کشاورزی در استان وجود دارد که با بهره‌برداری از آنها می‌توان به رشد اقتصادی دامن زد،

(۳) جدول داده-ستانده نشان می‌دهد که در صورت نبود مشکلات سال‌های اخیر امکان رشد بیش از ۶.۹ درصد در استان وجود دارد،

(۴) رشد اقتصادی باید امکانات لازم برای دستیابی به بیکاری ۷ درصد را که هدف برنامه پنجم است تأمین نماید.

(۵) رشد اقتصادی باید متناسب با ظرفیت بخش‌های مختلف استان به شرح ذیل باشد.

کشاورزی، شکار و جنگلداری. کشاورزی، شکار و جنگلداری از مزیت‌های طبیعی استان است و با وجود کاهش سهم این بخش در ارزش افزوده استان در سال‌های قبل، رشد آن ۵.۴ درصد بوده و ۱.۹۳ درصد از ارزش افزوده بخش کشاورزی را در کل کشور به خود اختصاص داده است. با توجه به حاصلخیزی

خاک اغلب مناطق استان، برخورداری از منابع آبی مناسب و دسترسی به بازارهای مصرف تداوم رشد این بخش قابل پیش‌بینی است. با توجه به اینکه جمعیت چهار شهرستان طارم، خدابنده، ایجرود و ماهنشان عمده‌تأ روستایی و فعالیت اصلی ایشان کشاورزی است، ضرورت هم دارد که رشد این بخش از اولویتهای استان باقی بماند. البته رشد این بخش مستلزم رشد خدمات پشتیبان تولید و صنایع تکمیلی و تبدیلی است که خود منجر به کاهش سهم کشاورزی از ارزش افزوده استان می‌شود. مهار آبهای سطحی، اصلاح نظام آبیاری، افزایش تحقیق و توسعه در خصوص اصلاح نباتات و ترویج فعالیتهای بازاریابی و همچنین شکل‌گیری خدمات پشتیبان تولید از لوازم توسعه این بخش است. در مجموع پیش‌بینی می‌شود رشد این بخش حدود ۸ درصد باشد و سهم آن از ارزش افزوده استان به ۱۶ درصد برسد.

ماه‌گیری. ماه‌گیری جزء بخش‌های رو به رشد استان است و رشد آن در دوره ۱۳۷۹-۱۳۸۶ قابل توجه بوده است. با این ملاحظه که سهم ماه‌گیری از ارزش افزوده استان حدود ۰.۱ درصد است امکان حفظ سهم این بخش وجود دارد و آب و هوای مناسب و فعالیتهای ترویجی اخیر زمینه این امر را مهیا می‌کنند. لذا پیش‌بینی می‌شود که رشد این بخش حدود ۵ درصد باشد.

معدن. استان زنجان دارای منابع معدنی قابل توجهی است. متوسط رشد بخش معدن در استان زنجان طی دوره ۱۳۷۹-۱۳۸۶ حدود ۵۲.۲ درصد است و چنین می‌نماید که این بخش باید از بخش‌های اصلی اقتصاد زنجان تلقی گردد. با این حال وقتی رشد ارزش افزوده طی دوره بدون در نظر گرفتن رشد سال ۱۳۸۵ محاسبه می‌شود رشد این بخش منفی است و در مجموع سهم معدن از ارزش افزوده استان کاهش یافته است. در واقع، رشد بالای بخش معدن ناشی از نوسانات بازارهای جهانی و امری برونزا است که ارتباطی با عملکرد بخش ندارد. لذا پیش‌بینی می‌شود رشد بخش معدن با توجه به پتانسل‌های استان و البته عملکرد ضعیف گذشته ۱۰.۵ درصد باشد و سهم آن از اقتصاد استان تقریباً ثابت باقی بماند.

صنعت. بخش صنعت در دوره ۱۳۷۹-۱۳۸۶ عملکرد قابل قبولی داشته و رشد آن بیش از متوسط رشد کشور بوده است. با توجه به اینکه بخش صنعت محور توسعه استان قرار گرفته و زیرساخت‌های لازم برای توسعه این بخش مهیا شده، انتظار می‌رود با رفع موانع عمده سرمایه‌گذاری صنعتی (شامل زمین‌های دارای معارض و تسهیلات بانکی) رشد این بخش ۱۳.۲ درصد باشد و سهم آن از اقتصاد استان به ۲۱.۲ درصد برسد.

تأمین آب، برق و گاز طبیعی. با توجه به لزوم مهار آب‌های سطحی و اصلاح شبکه‌های آبرسانی انتظار می‌رود رشد بخش تأمین آب تداوم یابد. همچنین با توجه به هدفمندسازی یارانه‌ها از طرفی امکان کاهش تقاضای برق و از طرف دیگر امکان افزایش تولید برق با مشارکت بخش خصوصی وجود دارد. لذا

انتظار می‌رود بخش برق رشدی معتدل را طی سال‌های برنامه پنجم داشته باشد. ولی در مورد بخش گاز از عملیات گازرسانی معطوف به شهرستان طارم است که از اساس نیاز به گازرسانی ندارد و باید فرآیند مذکور تعدیل گردد. با این ملاحظات رشد بخش تأمین آب، برق و گاز طبیعی ۸ درصد پیش‌بینی شده است.

ساختمان. بخش ساختمان طی سال‌های گذشته رشد قابل ملاحظه ۱۶.۳ درصدی را تجربه کرده و سهم خود را با ۳.۹ درصد افزایش به ۱۲.۱ درصد از اقتصاد استان رسانده است. با توجه به این سهم و ظرفیت بخش ساختمان در استان زنجان پیش‌بینی می‌شود بخش ساختمان سهم خود را از اقتصاد استان افزایش دهد و رشد آن در حد ۱۴.۷ درصد باشد.

عمده فروشی، خرده فروشی، تأمین وسایل نقلیه موتوری و کالاهای شخصی و خانگی. با توجه به رشد تولید در بخش‌های کشاورزی و صنعتی انتظار می‌رود بخش‌های خدماتی استان و از جمله خرید و فروش کالاها به صورت خرده فروشی و عمده فروشی نیز توسعه یابد. علاوه بر این توسعه متناسب این بخش لازمه رشد تولید در سایر بخش‌ها نیز هست. علاوه بر این، در حال حاضر بخشی از خدمات مربوط به این بخش در استان‌هایی نظیر تهران صورت می‌پذیرد که امکان جذب آن در درون استان وجود دارد. ضمن اینکه رشد دوره گذشته نیز مؤید امکان پذیری تحقق این هدف می‌باشد. لذا پیش‌بینی می‌شود رشد این بخش بیش از متوسط استان و در حدود ۹.۷ درصد باشد.

هتل و رستوران. یکی از استعدادهای طبیعی و تاریخی استان وجود جاذبه‌های متعدد گردشگری است ولی تا کنون توسعه چندانی نیافته است. هتل و رستوران نیز یکی از بخش‌های مرتبط با گردشگری است که از توسعه چندانی برخوردار نیست، به نحوی که در برخی شهرستان‌های استان یک مهمانپذیر یا سالن غذاخوری مناسب وجود ندارد. پیش‌بینی شده است رشد این بخش در برنامه پنجم ۳.۵ درصد باشد.

حمل و نقل، انبارداری و ارتباطات. رشد بخش حمل و نقل، انبارداری و ارتباطات در دوره ۱۳۷۶-۱۳۸۹ بسیار بیش از رشد متوسط استان بوده است و سهم آن از ارزش افزوده استان ۱.۴ درصد افزایش یافته است. با توجه به رشد فعالیت‌های اقتصادی استان و افزایش تقاضای حمل و نقل انتظار می‌رود این بخش رشد قابل توجهی در حد ۸.۷۷ درصد در سال‌های برنامه پنجم استان داشته باشد.

واسطه‌گری‌های مالی. رشد واسطه‌گری‌های مالی شامل بانک و بیمه و شرکت‌های سرمایه‌گذاری طی دوره ۱۳۷۹-۱۳۸۶ سالانه به طور متوسط ۱۸.۳ درصد بوده و سهم آن با افزایش ۰.۹ درصدی به ۱۲.۱ درصد رسیده است. با توجه به نیازهای مالی فزاینده سرمایه‌گذاری و تأسیس روزافزون بانک‌ها و بیمه‌های خصوصی و نهادهای مرتبط با بورس استان انتظار می‌رود رشد این بخش بیش از رشد متوسط استان باشد و سهم آن از ارزش افزوده استان افزایش یابد.

مستغلات، اجاره و فعالیت‌های کسب و کار. سهم این بخش از ارزش افزوده استان حدود ۰.۸ درصد است. با توجه به حجم بالای بخش ساختمان و رونق نسبی بخش عمده فروشی و خرده فروشی پیش‌بینی می‌شود رشد این بخش به نحوی باشد که بتواند پاسخگوی نیاز آن بخش‌ها باشد. رشد هدفگذاری شده در این بخش ۵.۸ درصد است.

اداره امور عمومی، دفاع و تأمین اجتماعی اجباری. با توجه به سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی انتظار می‌رود وظایف دولت محدود به وظایف حاکمیتی شود و با توجه به نظام متمرکز حاکمیتی در ایران و عملکرد دوره قبل پیش‌بینی می‌شود خدمات اداره امور عمومی به سمت پایتخت منتقل شود و رشد استان در این زمینه بطئی باشد. همچنین قابل تصور است که در بخش خدمات دفاعی هم تمرکز مخارج به سمت مرزهای کشور باشد. در این چارچوب، رشد ارزش افزوده این بخش در استان منفی بوده و سهم آن به شدت کاهش یافته است. لذا پیش‌بینی می‌شود رشد این بخش در دوره آتی کمتر از متوسط استان و در حد ۵.۳۲ درصد باشد و از سهم آن در اقتصاد استان کاسته شود.

آموزش. رشد بخش آموزش در دوره ۱۳۷۹-۱۳۸۶، ۴.۲ درصد بوده و از سهم آن در اقتصاد استان کاسته شده است. با توجه به اینکه پر جمعیت ترین طبقات سنی استان و شهرستان‌ها ۱۵-۱۹ ساله و ۲۰-۲۴ ساله هستند انتظار می‌رود تقاضای خدمات آموزشی تا چند سال آتی بالا باشد و پس از آن رو به افول بگذارد. ضمن اینکه استان زنجان امکان تداوم الگوی دانشگاه علوم پایه و ایجاد قطب‌های علمی را دارد و با برنامه‌ریزی در این زمینه امکان توسعه فعالیت‌های آموزشی وجود دارد. با این ملاحظات رشد بخش آموزش ۹.۴۲ درصد در نظر گرفته شده است.

بهداشت و مددکاری اجتماعی. رشد بخش بهداشت و مددکاری اجتماعی در دوره قبل ۷.۷ درصد بوده و انتظار می‌رود در برنامه پنجم نیز متناسب با متوسط رشد استان توسعه یابد. یکی از شواهدی که نوید بخش این رشد در استان است عدم شکل‌گیری بسیاری از بازارها در حوزه بهداشت و مددکاری اجتماعی است و انتظار می‌رود با افزایش سن جمعیت، شهری شدن زندگی و شاغل شدن زنان این بازارها در استان نضج بگیرد. برای نمونه، مهد کودک، پرستاری از بزرگسالان، مربی کودکان در منزل و نظایر آن در شهرهایی مثل تهران توسعه یافته ولی در شهرهای استان زنجان در مراحل اولیه قرار دارد.

سایر فعالیت‌های خدمات عمومی، اجتماعی و شخصی. همگام با رشد اقتصادی استان تقاضای خدمات عمومی و اجتماعی افزایش می‌یابد و مردم خواهان دسترسی به مراکز تفریحی، کتابخانه‌های عمومی، اماکن ورزشی و نظایر آن هستند. سهم این فعالیت‌ها از ارزش افزوده استان ۱.۶ درصد است و پیش‌بینی می‌شود رشد این بخش در برنامه پنجم بیش از ۱۰ درصد باشد.

با این ملاحظات، در این سند رشد اقتصادی استان در سال‌های برنامه پنجم توسعه ۸.۲ درصد هدفگذاری شده است. این نرخ رشد با هدف بیکاری در استان تطابق دارد و برای رسیدن به بیکاری ۷ درصد در سال پایانی برنامه کفایت می‌کند.

جدول ۲۸. پیش‌بینی ارزش افزوده و رشد اقتصادی در دوران برنامه پنجم توسعه (میلیارد ریال - درصد)

ردیف	شرح	برآورد ارزش افزوده سال ۱۳۸۹ به قیمت ثابت ۱۳۸۶	ارزش افزوده سالانه در برنامه پنجم					نرخ رشد سالانه
			۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۲	۱۳۹۳	۱۳۹۴	
۱	کشاورزی، شکار و جنگلداری	۴۹۸۰.۷	۵۳۷۸.۱	۵۸۰۷.۳	۶۲۷۰.۷	۶۷۷۱.۱	۷۳۱۱.۵	۷.۹۸
۲	ماهیگیری	۲۵.۲	۲۶.۵	۲۷.۸	۲۹.۳	۳۰.۸	۳۲.۴	۵.۱۷
۳	معادن	۶۳۷.۵	۷۰۴.۶	۷۷۸.۸	۸۶۰.۸	۹۵۱.۴	۱۰۵۱.۶	۱۰.۵۳
۴	صنعت	۵۲۱۱.۰	۵۸۹۸.۸	۶۶۷۷.۴	۷۵۵۸.۹	۸۵۵۶.۶	۹۶۸۶.۱	۱۳.۲
۵	تأمین آب، برق و گاز طبیعی	۴۶۲.۹	۴۹۹.۹	۵۳۹.۸	۵۸۳.۰	۶۲۹.۶	۶۷۹.۹	۷.۹۹
۶	ساختمان	۳۳۲۰.۷	۳۸۱۱.۲	۴۳۷۴.۱	۵۰۲۰.۱	۵۷۶۱.۶	۶۶۱۲.۶	۱۴.۷۷
۷	عمده‌فروشی، خرده‌فروشی، تعمیر وسایل نقلیه و کالاهای	۳۲۳۷.۷	۳۵۵۳	۳۸۹۹.۱	۴۲۷۸.۹	۴۶۹۵.۶	۵۱۵۳.۰	۹.۷۴
۸	هتل و رستوران	۱۹۶.۰	۲۰۲.۹	۲۰۹.۹	۲۱۷.۳	۲۲۴.۸	۲۳۲.۷	۳.۴۹
۹	حمل و نقل، انبارداری و ارتباطات	۱۴۷۳.۲	۱۶۰۲.۴	۱۷۴۳	۱۸۹۵.۸	۲۰۶۲.۱	۲۲۴۲.۹	۸.۷۷
۱۰	واسطه‌گری‌های مالی	۳۳۱۷.۱	۳۷۲۴.۵	۴۱۸۱.۸	۴۶۹۵.۴	۵۲۷۲	۵۹۱۹.۴	۱۲.۲۸
۱۱	مستغلات، کرایه و خدمات کسب و کار	۲۲۱.۲	۲۳۴.۱	۲۴۷.۶	۲۶۲.۰	۲۷۷.۲	۲۹۳.۳	۵.۸۰
۱۲	اداره امور عمومی، و خدمات شهری	۱۱۶۳.۱	۱۲۲۵.۰	۱۲۹۰.۲	۱۳۵۸.۸	۱۴۳۱.۱	۱۵۰۷.۲	۵.۳۲
۱۳	آموزش	۱۶۶۴.۸	۱۸۲۱.۷	۱۹۹۳.۳	۲۱۸۱.۰	۲۳۸۶.۵	۲۶۱۱.۳	۹.۴۲
۱۴	بهداشت و مددکاری اجتماعی	۱۰۴۱.۵	۱۱۴۱.۳	۱۲۵۰.۷	۱۳۷۰.۵	۱۵۰۱.۸	۱۶۴۵.۶	۹.۵۸
۱۵	سایر خدمات عمومی، اجتماعی شخصی و خانگی	۴۴۴.۸	۴۹۰	۵۳۹.۹	۵۹۴.۸	۶۵۵.۳	۷۲۱.۹	۱۰.۱۷
	کل اقتصاد	۲۷۳۹۷.۵	۳۰۳۱۴	۳۳۵۶۰.۷	۳۷۱۷۷.۲	۴۱۲۰۷.۵	۴۵۷۰۱.۳	۸.۲۲

مأخذ: محاسبات مشاور استانی

۳-۲-۲- پیش‌بینی بهره‌وری نیروی کار به تفکیک فعالیت‌های عمده اقتصادی

بهره‌وری استان در برنامه پنجم توسعه با استفاده از پیش‌بینی‌های اشتغال و رشد ارزش افزوده برآورد شده است. بر این اساس، بهره‌وری به طور متوسط سالانه ۵.۳ درصد رشد خواهد داشت و متوسط بهره‌وری در سال‌های برنامه ۱۰۳.۳ میلیون ریال خواهد بود.

پیش‌بینی رشد سالانه بهره‌وری در دوران برنامه پنجم توسعه حکایت از آن دارد که فعالیت واسطه‌گری مالی با متوسط بهره‌وری ۱۱۶۹.۷ بیشترین بهره‌وری را در این دوره داشته باشد. یعنی به ازای هر نفر نیروی کار شاغل در بخش واسطه‌گری مالی در دوره ۱۳۹۰-۱۳۹۴، به طور متوسط ۱۱۶۹.۷ میلیون ریال ارزش

افزوده ایجاد خواهد شد. پس از واسطه‌گری مالی نیز شیلات و معدن به ترتیب با متوسط بهره‌وری ۳۰۰.۴ و ۲۵۵.۵ میلیون ریال - نفر قرار دارند. معدن و شیلات در دوره ۱۳۸۶-۱۳۷۹ نیز از جمله فعالیت‌های با بهره‌وری بالا در استان زنجان بودند.

همچنین پیش‌بینی‌ها حکایت از آن دارد که مستغلات، اجاره و فعالیت‌های کسب و کار با متوسط بهره‌وری ۴۹.۸ میلیون ریال - نفر کمترین بهره‌وری را در دوره ۱۳۹۴-۱۳۹۰ داشته باشد. فعالیت‌هایی چون سایر فعالیت‌های خدمات عمومی، اجتماعی و شخصی، هتل و رستوران و نیز کشاورزی، شکار و جنگلداری از دیگر فعالیت‌هایی هستند که طبق پیش‌بینی‌های انجام گرفته پایین‌ترین بهره‌وری را در میان فعالیت‌ها خواهند داشت.

مطلب دیگر قابل پیش‌بینی این است که دوره برنامه پنجم توسعه ساختمان بیشترین رشد بهره‌وری را تجربه کند و بهره‌وری آن از ۹۲.۲ در سال ۱۳۹۰ به ۱۳۶.۳ در سال ۱۳۹۴ خواهد رسید. اداره امور عمومی، دفاع و تأمین اجتماعی اجباری با متوسط رشد بهره‌وری ۹.۸ درصد در دوره برنامه پنجم توسعه در رتبه دوم و استخراج معدن با ۸.۴ درصد رشد سالانه در رتبه سوم قرار دارد. پیش‌بینی می‌شود مستغلات، اجاره و فعالیت‌های کسب و کار کمترین رشد بهره‌وری را داشته باشد. دیگر فعالیت‌هایی که رشد بهره‌وری منفی را تجربه خواهند کرد فعالیت‌هایی چون هتل و رستوران و شیلات هستند که به ترتیب کمترین رشد بهره‌وری را خواهند داشت.

جدول ۲۹. پیش‌بینی بهره‌وری نیروی انسانی استان در برنامه پنجم توسعه به تفکیک گروه‌های عمده فعالیت به قیمت ثابت سال ۱۳۸۶ (میلیون ریال)

رشد سالانه بهره‌وری در دوران برنامه پنجم توسعه	متوسط بهره‌وری در دوران برنامه پنجم توسعه	دوران برنامه پنجم توسعه					برآورد ۱۳۸۹	گروه‌های عمده فعالیت
		۱۳۹۴	۱۳۹۳	۱۳۹۲	۱۳۹۱	۱۳۹۰		
۶.۸	۶۷.۴	۷۶.۶	۷۱.۷	۶۷.۱	۶۲.۸	۵۸.۸	۵۵.۱	کشاورزی، شکار و جنگلداری
-۲.۰	۳۰۰.۴	۲۹۱.۴	۲۹۴.۶	۲۹۸.۹	۳۰۴.۷	۳۱۲.۳	۳۲۱.۹	شیلات
۸.۴	۲۵۵.۵	۲۹۸.۶	۲۷۵.۲	۲۵۳.۸	۲۳۴.۰	۲۱۵.۹	۱۹۹.۳	استخراج معدن
۶.۸	۹۳.۲	۱۰۶.۵	۹۹.۱	۹۲.۵	۸۶.۶	۸۱.۳	۷۶.۷	صنعت - ساخت
۱.۱	۱۴۳.۹	۱۴۸.۳	۱۴۵.۵	۱۴۳.۳	۱۴۱.۷	۱۴۰.۸	۱۴۰.۶	تأمین برق، گاز و آب
۱۰.۲	۱۱۳.۰	۱۳۶.۳	۱۲۳.۳	۱۱۱.۸	۱۰۱.۴	۹۲.۲	۸۴.۰	ساختمان
۴.۵	۱۱۹.۴	۱۳۰.۷	۱۲۴.۵	۱۱۸.۹	۱۱۳.۷	۱۰۹.۰	۱۰۴.۹	عمده‌فروشی، خرده‌فروشی، و ...
-۴.۴	۶۲.۸	۵۸.۰	۶۰.۰	۶۲.۴	۶۵.۲	۶۸.۵	۷۲.۷	هتل و رستوران
۳.۲	۷۷.۶	۸۳.۱	۸۰.۱	۷۷.۳	۷۴.۹	۷۲.۷	۷۰.۹	حمل و نقل و انبارداری و ارتباطات
۶.۶	۱۱۶۹.۷	۱۳۳۰.۹	۱۲۴۲.۰	۱۱۶۱.۷	۱۰۸۹.۴	۱۰۲۴.۴	۹۶۶.۳	واسطه‌گری‌های مالی
-۴.۵	۴۹.۸	۴۶.۳	۴۷.۶	۴۹.۲	۵۱.۵	۵۴.۴	۵۸.۳	مستغلات، اجاره و ...
۹.۸	۷۸.۹	۹۴.۵	۸۵.۸	۷۸.۰	۷۱.۱	۶۴.۹	۵۹.۳	اداره امور عمومی، دفاع و ...
۳.۷	۹۵.۸	۱۰۳.۵	۹۹.۲	۹۵.۴	۹۲.۰	۸۹.۰	۸۶.۳	آموزش
-۰.۱	۱۳۳.۰	۱۳۴.۹	۱۳۳.۰	۱۳۲.۰	۱۳۱.۹	۱۳۳.۱	۱۳۵.۸	بهداشت و مددکاری اجتماعی

۲.۱	۵۶.۳	۵۹.۴	۵۷.۵	۵۶.۰	۵۴.۸	۵۳.۹	۵۳.۴	سایر فعالیت های خدمات عمومی....
۶.۵	۱۰۳.۳	۱۱۷.۲	۱۰۹.۶	۱۰۲.۶	۹۶.۳	۹۰.۶	۸۵.۴	کل اقتصاد

مأخذ: محاسبات مشاور استانی

۳-۲-۳- پیش‌بینی اشتغال در فعالیت‌های اقتصادی استان

پیش‌بینی اشتغال در سال‌های برنامه پنجم توسعه بر اساس هدف دستیابی به بیکاری ۷ درصد انجام شده است. برای دستیابی به بیکاری ۷ درصد در سال ۱۳۹۴ تقاضای نیروی کار باید به ۳۸۹۸۶۱ نفر برسد. این سطح از تقاضا بدان معناست که طی ۵ سال حدود ۶۸ هزار فرصت شغلی جدید و در هر سال به طور متوسط ۱۳۶۰۰ فرصت شغلی جدید ایجاد شود. در دوره ۱۳۷۵-۱۳۸۵ سالانه ۸۴۰۰ شغل جدید در استان خلق شده است و دستیابی به ۱۳۶۰۰ فرصت شغلی جدید در سال مستلزم افزایش نرخ رشد متوسط استان تا ۸.۲ درصد است.

پیش‌بینی می‌شود بخش مستغلات، کرایه و خدمات کسب و کار در دوره برنامه پنجم بیشترین نرخ رشد اشتغال را در میان فعالیت‌های استان داشته باشد. بهداشت و مددکاری و هتل و رستوران به ترتیب با نرخ رشد اشتغال ۹.۸ و ۸.۲ درصد در رتبه‌های بعدی قرار خواهند گرفت. بخش اداره امور عمومی و خدمات شهری بخشی است که انتظار می‌رود کمترین رشد اشتغال را در میان فعالیت‌های استان در دوره برنامه پنجم توسعه داشته باشد. رشد برآوردی اشتغال برای این بخش منفی ۴.۱ درصد است.

بر اساس برآوردهای انجام گرفته بیشترین سهم اشتغال استان در سال ۱۳۹۴ را بخش کشاورزی با در برگرفتن ۲۴.۵ درصد شاغلان استان خواهد داشت. بخش صنعت با سهمی ۲۳.۳ درصدی در رتبه دوم قرار دارد. ساختمان ۱۲.۴ درصد شاغلان و عمده‌فروشی، خرده‌فروشی، تعمیر وسایل نقلیه و کالاها ۱۰ درصد شاغلان استان را در سال ۱۳۹۴ در بر خواهند داشت. مطابق برآوردهای صورت گرفته این چهار بخش ۷۰ درصد اشتغال استان را در بر می‌گیرند.

انتظار بر آن است که صنعت در دوره برنامه پنجم توسعه با ایجاد ۲۳۰۴۷ فرصت شغلی بیشترین فرصت شغلی جدید را در استان به وجود آورد. ساختمان از این منظر در رتبه دوم قرار دارد و ۸۹۹۷ فرصت شغلی ایجاد خواهد کرد. عمده‌فروشی، خرده‌فروشی، تعمیر وسایل نقلیه و کالاها و نیز حمل و نقل، انبارداری و ارتباطات از بخش‌هایی هستند که فرصت شغلی خوبی را به همراه خواهند داشت.

جدول ۳۰. پیش‌بینی تقاضای نیروی کار (تعداد شاغلان) در استان به تفکیک بخش‌های عمده اقتصادی در دوران برنامه پنجم (نفر)

فرصت شغلی	رشد سالانه برنامه پنجم (درصد)	دوران برنامه پنجم					۱۳۸۹	نرخ رشد سالانه دوره ۷۵-۱۳۸۵	شرح
		۱۳۹۴	۱۳۹۳	۱۳۹۲	۱۳۹۱	۱۳۹۰			
۴۹۷۹	۱.۱	۹۵۴۱۱	۹۴۴۱۶	۹۳۴۲۰	۹۲۴۲۴	۹۱۴۲۸	۹۰۴۳۲	۰.۷۳	کشاورزی، ...
۳۳	۷.۳	۱۱۱	۱۰۴	۹۸	۹۱	۸۵	۷۸	۳۲.۱۶	ماهگیری
۳۲۳	۱.۹	۳۵۲۱	۳۴۵۷	۳۳۹۲	۳۳۲۸	۳۲۶۳	۳۱۹۸	۹.۶۴	معدن
۲۳۰۴۷	۶.۰	۹۰۹۶۴	۸۶۳۵۵	۸۱۷۴۵	۷۷۱۳۶	۷۲۵۲۶	۶۷۹۱۷	۴.۸۹	صنعت
۱۲۹۳	۶.۹	۴۵۸۵	۴۳۲۶	۴۰۶۸	۳۸۰۹	۳۵۵۰	۳۲۹۲	۷.۱۲	تأمین آب، ...
۸۹۹۷	۴.۲	۴۸۵۲۲	۴۶۷۲۳	۴۴۹۲۳	۴۳۱۲۴	۴۱۳۲۴	۳۹۵۲۵	۴.۶۲	ساختمان
۸۵۳۷	۵.۰	۳۹۴۱۳	۳۷۷۰۶	۳۵۹۹۹	۳۴۲۹۱	۳۲۵۸۴	۳۰۸۷۶	۴.۶۳	عمده‌فروشی، ...
۱۳۱۱	۸.۲	۴۰۰۹	۳۷۴۷	۳۴۸۴	۳۲۲۲	۲۹۶۰	۲۶۹۸	۸.۸۷	هتل و رستوران
۶۲۰۳	۵.۴	۲۶۹۹۶	۲۵۷۵۵	۲۴۵۱۵	۲۳۲۷۴	۲۲۰۳۴	۲۰۷۹۳	۷.۲۷	حمل و نقل، ...
۱۰۱۵	۵.۳	۴۴۴۸	۴۲۴۵	۴۰۴۲	۳۸۳۹	۳۶۳۶	۳۴۳۳	۷.۹۱	واسطه‌گری‌های مالی
۲۵۴۱	۱۰.۸	۶۳۳۷	۵۸۲۹	۵۳۲۱	۴۸۱۳	۴۳۰۴	۳۷۹۶	۱۲.۲۱	مستغلات، ...
-۳۶۷۱	-۴.۱	۱۵۹۴۸	۱۶۶۸۲	۱۷۴۱۷	۱۸۱۵۱	۱۸۸۸۵	۱۹۶۱۹	۱.۳۴	اداره امور عمومی، ...
۵۹۵۰	۵.۵	۲۵۲۴۰	۲۴۰۵۰	۲۲۸۶۰	۲۱۶۷۰	۲۰۴۸۰	۱۹۲۹۰	۲.۴۹	آموزش
۴۵۲۶	۹.۷	۱۲۱۹۵	۱۱۲۹۰	۱۰۳۸۵	۹۴۸۰	۸۵۷۴	۷۶۶۹	۷.۸۴	بهداشت و ...
۳۸۳۲	۷.۹	۱۲۱۵۹	۱۱۳۹۳	۱۰۶۲۶	۹۸۶۰	۹۰۹۳	۸۳۲۷	۴.۴	سایر خدمات عمومی، ...
۶۸۹۱۸	۴.۰	۳۸۹۸۶ ۱	۳۷۶۰۷ ۷	۳۶۲۲۹ ۴	۳۴۸۵۱ ۰	۳۳۴۷۲ ۷	۳۲۰۹۴۳	۳.۳۳	مجموع

مأخذ: محاسبات مشاور استانی

۳-۲-۴- پیش‌بینی تقاضای نیروی کار در استان در دوره برنامه پنجم بر حسب سطح تحصیلات
پیش‌بینی می‌شود تعداد شاغلان باسواد استان از ۲۵۵.۲ هزار نفر در سال ۱۳۸۵ به ۳۵۲.۵ هزار نفر افزایش یابد و سهم ایشان از شاغلان استان از ۸۴.۳ درصد به ۹۰.۴ درصد افزایش یابد. همچنین انتظار می‌رود سهم شاغلان دارای تحصیلات دانشگاهی از عرضه نیروی کار از ۱۳.۵ درصد به ۱۷.۶ درصد برسد.

جدول ۳۱. پیش‌بینی تقاضای نیروی کار (تعداد شاغلان) در استان بر حسب سطح تحصیلات (هزار نفر)

شرح	۱۳۸۵ ^۱	۱۳۹۴
جمع با سواد	۲۵۵.۲	۳۵۲.۵
زیر دیپلم	۱۵۶.۳	۱۸۷.۹
دیپلم	۵۷.۹	۹۶
دانشگاهی	۴۱.۰	۶۸.۶
جمع بی‌سواد	۴۷.۵	۳۷.۴
کل تقاضای نیروی کار	۳۰۲.۷	۳۸۹.۹

مأخذ: سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال ۱۳۸۵ و محاسبات مشاور استانی

۳-۲-۵- برآورد تعداد بیکاران و نرخ بیکاری در استان

بیکاری در استان زنجان در سال ۱۳۸۵، ۹.۴ درصد و تعداد بیکاران استان ۳۱۲۸۰ نفر بود. از سال ۱۳۸۵ تا سال ۱۳۸۶ عرضه نیروی کار از ۳۳۳۹۸۶ نفر به ۳۶۸۹۰۷ نفر و تقاضای نیروی کار از ۳۰۲۷۰۶ نفر به ۳۲۰۳۹۱ نفر افزایش یافته است. با این اوصاف بیکاری در سال ۱۳۸۹، ۱۳.۲ درصد و تعداد بیکاران ۴۸۵۱۶ نفر است.

بر اساس برآوردها عرضه نیروی کار تا سال ۱۳۹۴ به ۴۱۹۶۵۰ نفر می‌رسد و برای دستیابی به بیکاری ۷ درصد باید تقاضای نیروی کار به ۳۸۹۸۵۶ نفر افزایش یابد. در صورت تحقق این هدف، تعداد بیکاران در سال ۱۳۹۴، حدود ۲۹۷۹۴ نفر خواهد بود.

جدول ۳۲. پیش‌بینی تحول بیکاری در استان زنجان در برنامه پنجم توسعه (نفر-درصد)

متوسط رشد سالانه	دوران برنامه پنجم					۱۳۸۹	۱۳۸۵	شرح
	۱۳۹۴	۱۳۹۳	۱۳۹۲	۱۳۹۱	۱۳۹۰			
۱.۲	۱۰۶۵۹۵۴	۱۰۵۴۳۵۰	۱۰۴۲۸۷۹	۱۰۳۱۲۸۱	۱۰۱۹۳۲۵	۱۰۰۵۹۵۴	۹۶۴۶۰۱	جمعیت
۰.۶	۸۷۰۶۴۴	۸۶۳۲۱۶	۸۵۸۳۲۷	۸۵۴۱۱۶	۸۵۰۵۰۰	۸۴۵۱۰۴	۸۲۰۰۳۶	جمعیت بالای ده سال
۲.۰	۴۸.۲	۴۷.۳	۴۶.۴	۴۵.۵	۴۴.۶	۴۳.۷	۴۰.۷	نرخ مشارکت اقتصادی
۲.۶	۴۱۹۲۳۷	۴۰۸۳۰۱	۳۹۸۲۶۴	۳۸۸۶۲۳	۳۷۹۳۲۳	۳۶۸۹۰۷	۳۳۳۹۸۶	عرضه نیروی کار
۴.۰	۳۸۹۸۵۶	۳۷۶۰۷۳	۳۶۲۲۹۱	۳۴۸۵۰۸	۳۳۴۷۲۶	۳۲۰۳۹۱	۳۰۲۷۰۶	تقاضای نیروی کار
-۹.۳	۲۹۷۹۴	۳۲۲۲۸	۳۵۹۷۳	۴۰۱۱۵	۴۴۵۹۷	۴۸۵۱۶	۳۱۲۸۰	بیکاری
---	۷	۷.۹	۹.۰	۱۰.۳	۱۱.۸	۱۳.۲	۹.۴	نرخ بیکاری

مأخذ: محاسبات مشاور استانی

۳-۳- تعیین سهم اشتغال بخش‌های عمومی، خصوصی و تعاونی در دوره برنامه پنجم

متأسفانه نظام آماری کشور اطلاعات بخش تعاون را ثبت و ضبط ننموده و برآورد درستی از اندازه این بخش در دسترس نیست. در زمینه اشتغال در سال ۱۳۷۵ شاغلان بخش تعاون احصا شده ولی در سرشماری سال ۱۳۸۵ شاغلان تعاونی در دل شاغلان خصوصی آمده و تفکیک نشده است.

مطابق سرشماری سال ۱۳۸۵، ۶۱ هزار نفر از ۳۰۲.۷ هزار نفر شاغل استان در بخش عمومی مشغول به کار بوده‌اند و مابقی شاغلان در بخش خصوصی و تعاونی اشتغال به کار داشته‌اند. جهت تخمین شاغلان استان در دوره برنامه پنجم فرض شده است فرصت‌های شغلی جدید متناسب با سهم بخش‌های اقتصاد از سرمایه‌گذاری میان آنها توزیع شود. مطابق برآوردها، در صورت تحقق سرمایه‌گذاری مورد نیاز، تا سال ۱۳۹۴، تعداد شاغلان استان به ۳۸۹.۸ هزار نفر خواهد رسید که ۷۰.۲ هزار نفر در بخش عمومی، ۳۰۶.۶ هزار نفر در بخش خصوصی و ۱۲.۸ هزار نفر در بخش تعاونی شاغل خواهند بود. سهم هر یک از بخش‌ها از مشاغل استان به ترتیب بالغ بر ۱۸، ۷۸.۷ و ۳.۳ درصد خواهد بود.

جدول ۳۳. برآورد تعداد شاغلان در استان به تفکیک بخش‌های عمومی، خصوصی و تعاونی (هزار نفر- درصد)

شرح	۱۳۸۵	۱۳۸۹	۱۳۹۴	سهم در سال ۱۳۹۴	تغییرات دوره ۹۴-۱۳۸۹
بخش عمومی	۶۱.۰	۶۲.۹	۷۰.۲	۱۸	۷.۳
بخش خصوصی	۲۳۸.۸	۲۵۳.۵	۳۰۶.۷	۷۸.۸	۵۳.۲
بخش تعاونی	۲.۸	۳.۹	۱۲.۸	۳.۳	۸.۹
جمع	۳۰۲.۷	۳۲۰.۴	۳۸۹.۸	۱۰۰	۶۹.۴

مأخذ: محاسبات مشاور استانی

۳-۴- برآورد سرمایه‌گذاری در دوره برنامه پنجم و تعیین سهم بخش عمومی، خصوصی و تعاونی از آن

۳-۴-۱- برآورد سرمایه‌گذاری در دوره برنامه پنجم توسعه

جهت برآورد سرمایه‌گذاری در دوران برنامه پنجم به سه شیوه عمل شد. ابتدا با استفاده از جدول داده ستانده سرمایه‌گذاری مورد نیاز برای هر فرصت شغلی جدید در استان به تفکیک فعالیت‌های اقتصادی محاسبه گردید و در مشاغل جدید مورد نیاز استان به تفکیک فعالیت‌ها ضرب شد. و به این ترتیب سرمایه‌گذاری استان محاسبه گردید ولی نتایج دچار کم برآوردی بود و میزان آن با تولید ناخالص داخلی استان تطابق نداشت. در روش دوم از نسبت افزایش سرمایه به افزایش محصول (ICOR) استفاده گردید. نتایج این روش بهتر از روش اول بود و به نظر می‌رسید با سهم سرمایه‌گذاری در تولید ناخالص داخلی تطابق دارد. در روش سوم از نسبت سرمایه‌گذاری به تولید در بخش‌های مختلف در جدول داده ستانده استانی استفاده شد. در نهایت نتایج روش دوم مبنای تنظیم سند قرار گرفت چرا که هم با معیار سهم سرمایه‌گذاری در تولید ناخالص داخلی تطابق داشت و هم سهم بخش‌های مختلف از سرمایه‌گذاری استان منطقی بود.

پیش‌بینی می‌شود در دوره برنامه پنجم توسعه سرمایه‌گذاری در استان زنجان از ۶۸۵۶۶۱۵ میلیون ریال در سال ۱۳۹۰ به ۱۰۲۸۵۶۲۷ میلیون ریال در سال ۱۳۹۴ ارتقا یابد. در این دوره سرمایه‌گذاری در استان زنجان صورت گیرد. در واقع لازمه رشد ۸.۲ درصدی تحقق آن است که در این دوره مجموعاً ۴۲۴۰۵۳۸۲ میلیون ریال سرمایه‌گذاری در استان انجام شود و در صورتی که تلاش لازم برای تحقق این میزان سرمایه‌گذاری صورت نپذیرد بیکاری در استان بش از ۷ درصد خواهد شد.

در فاصله سال‌های ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۴ سهم بخش صنعت از سرمایه‌گذاری بیش از سایر بخش‌ها و بالغ بر ۱۰۳۳۷۶۰۶ میلیون ریال است و ۲۴.۴ درصد از سرمایه‌گذاری استان به این بخش اختصاص خواهد یافت. واسطه‌گری مالی و عمده‌فروشی، خرده‌فروشی، تعمیر وسایل نقلیه موتوری و کالاهای شخصی و خانگی به ترتیب با سهم‌هایی معادل ۱۷.۹ و ۱۳.۱ درصد در رتبه‌های بعدی سرمایه‌گذاری استان زنجان قرار می‌گیرند. پیش‌بینی می‌شود کمترین سرمایه‌گذاری در شیلات انجام گیرد، به طوری که اعداد برآوردی نشان می‌دهد که این بخش در دوره برنامه پنجم در مجموع ۱۳۷۰۳ میلیون ریال سرمایه را جذب می‌کند. هتل و رستوران و مستغلات، اجاره و فعالیت‌های کار و کسب از دیگر بخش‌هایی هستند که طبق پیش‌بینی‌های صورت گرفته کمترین سرمایه‌گذاری در آنها انجام می‌پذیرد.

جدول ۳۴. پیش‌بینی سرمایه‌گذاری بر حسب فعالیت‌های عمده اقتصادی در دوران برنامه پنجم توسعه به قیمت ثابت سال ۱۳۸۶ (میلیون ریال)

شرح	دوران برنامه پنجم ^۱					جمع برنامه پنجم
	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۲	۱۳۹۳	۱۳۹۴	
کشاورزی، شکار و جنگلداری	۷۵۵۱۷۰	۸۱۵۴۳۳	۸۸۰۵۰۴	۹۵۰۷۷۰	۱۰۲۶۶۳۸	۴۴۲۸۵۱۴
شیلات	۲۴۷۲	۲۵۹۹	۲۷۳۴	۲۸۷۵	۳۰۲۳	۱۳۷۰۳
استخراج معدن	۳۳۲۹۳۵	۳۶۷۹۹۷	۴۰۶۷۴۵	۴۴۹۵۷۴	۴۹۶۹۱۳	۲۰۵۴۱۶۴
صنعت - ساخت	۱۵۸۸۹۲۴	۱۷۹۸۶۶۱	۲۰۳۶۰۸۵	۲۳۰۴۸۴۹	۲۶۰۹۰۸۷	۱۰۳۳۷۶۰۶
تامین برق، گاز و آب	۲۴۴۴۸۴	۲۶۴۰۱۰	۲۸۵۱۰۹	۳۰۷۸۹۴	۳۳۲۴۹۰	۱۴۳۳۹۸۷
ساختمان	۱۳۷۳۳۱	۱۵۷۶۱۵	۱۸۰۸۹۵	۲۰۷۶۱۳	۲۳۸۲۷۷	۹۲۱۷۳۲
عمده‌فروشی، خرده‌فروشی، ...	۹۱۷۶۷۱	۱۰۰۷۰۵۵	۱۱۰۵۱۳۹	۱۲۱۲۷۸۰	۱۳۳۰۹۰۶	۵۵۷۳۵۵۲
هتل و رستوران	۱۹۸۸۷	۲۰۵۸۰	۲۱۲۹۵	۲۲۰۴۰	۲۲۸۰۹	۱۰۶۶۱۱
حمل و نقل و انبارداری و ارتباطات	۵۷۲۳۶۵	۶۲۲۵۶۱	۶۷۷۱۶۱	۷۳۶۵۵۰	۸۰۱۱۴۳	۳۴۰۹۷۸۰
واسطه‌گری‌های مالی	۱۱۸۵۳۷۱	۱۳۳۰۹۳۲	۱۴۹۴۳۷۲	۱۶۷۷۸۸۳	۱۸۸۳۹۲۵	۷۵۷۲۴۸۳
مستغلات، اجاره و فعالیت‌های کار و کسب	۴۱۵۷۲	۴۳۹۸۶	۴۶۵۳۶	۴۹۲۳۵	۵۲۰۹۳	۲۳۳۴۲۳
اداره امور عمومی، ...	۱۸۰۰۶۵	۱۸۹۶۴۲	۱۹۹۷۳۱	۲۱۰۳۵۸	۲۲۱۵۴۷	۱۰۰۱۳۴۳
آموزش	۴۵۶۳۶۹	۴۹۹۳۵۹	۵۴۶۴۰۲	۵۹۷۸۶۸	۶۵۴۱۹۱	۲۷۵۴۱۹۰
بهداشت و مددکاری اجتماعی	۲۹۰۳۵۷	۳۱۸۱۷۴	۳۴۸۶۵۶	۳۸۲۰۵۷	۴۱۸۶۵۶	۱۷۵۷۸۹۹
سایر خدمات	۱۳۱۶۴۰	۱۴۵۰۲۶	۱۵۹۷۷۶	۱۷۶۰۲۶	۱۹۳۹۲۸	۸۰۶۳۹۶
جمع	۶۸۵۶۶۱۵	۷۵۸۳۶۲۹	۸۳۹۱۱۴۱	۹۲۸۸۳۷۱	۱۰۲۸۵۶۲۷	۴۲۴۰۵۳۸۲

مأخذ: محاسبات مشاور استانی

۳-۴-۲- سهم سرمایه‌گذاری بخش تعاون، عمومی و خصوصی

جهت برآورد سهم هر یک از بخش‌های عمومی، خصوصی و تعاونی از سرمایه‌گذاری بدین صورت عمل شده است:

در اسناد بالادست ملی سهم بخش تعاون از اقتصاد کشور ۲۵ درصد هدفگذاری شده است. منتها دستیابی به این هدف تا انتهای برنامه پنجم میسر نیست مگر اینکه در سال‌های آتی هر تولید و سرمایه‌گذاری جدیدی که در کشور انجام می‌شود به نام تعاونی انجام پذیرد که این در عمل نه شدنی است و نه مطلوب.

در حال حاضر نیز اطلاع دقیقی از سهم بخش تعاون در اقتصاد استان و کشور وجود ندارد. با این حال، برآوردهای غیر مستقیمی که از این سهم به عمل آمده نشان می‌دهد که در دوره ۱۳۸۴ تا ۱۳۸۸ سهم این بخش به طور متوسط ۵.۹ درصد از سرمایه‌گذاری استان بوده است. لذا دستیابی به سهم ۲۵ درصدی دور از

واقع است. از سوی دیگر با توجه به امتیازات و معافیت‌های مالیاتی که در سال‌های اخیر برای تعاونی‌ها در نظر گرفته شده است انتظار می‌رود سهم این بخش در دوره برنامه پنجم افزایش یابد. با این ملاحظات و با توجه به سهم رو به رشد بخش تعاونی در اقتصاد استان در این سند سهم ۱۵ درصد برای بخش تعاون در سال ۱۳۹۴ هدفگذاری شده است.

با توجه به اینکه بودجه‌های عمرانی استان که منشأ سرمایه‌گذاری بخش دولتی در زیربنای ساخت‌افزایی و نرم‌افزاری استان است بسیار محدود بوده و سهم کمی از اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای را به خود اختصاص داده است پیش‌بینی شده است سهم این بخش از سرمایه‌گذاری‌های استان از ۶.۴ درصد در سال ۱۳۸۹ به ۱۴ درصد در سال ۱۳۹۴ برسد.

به این ترتیب سهم بخش خصوصی از اقتصاد استان کاهش می‌یابد. منتها این به معنای کاهش ارقام سرمایه‌گذاری در بخش خصوصی نیست. علاوه بر این، رشد بخش تعاونی نیز به معنای توسعه بخش غیردولتی و همسو با رشد بخش خصوصی است. با ملاحظات فوق سهم بخش‌های خصوصی، تعاونی و عمومی از سرمایه‌گذاری‌ها جدید تعیین شده است.

جدول ۳۵. سهم سرمایه‌گذاری بخش تعاون، عمومی و خصوصی (درصد)

عنوان	دوران برنامه پنجم توسعه						متوسط سهم در دوران برنامه
	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۲	۱۳۹۳	۱۳۹۴	
سرمایه‌گذاری بخش تعاون	۱۰	۱۰.۸	۱۱.۷	۱۲.۷	۱۳.۸	۱۵	۱۲.۸
سرمایه‌گذاری بخش عمومی	۶.۴	۷.۵	۸.۸	۱۰.۳	۱۲	۱۴	۱۰.۵۲
سرمایه‌گذاری بخش خصوصی	۸۳.۶	۸۱.۷	۷۹.۵	۷۷	۷۴.۲	۷۱	۷۶.۶۸

مأخذ: محاسبات مشاور استانی

با توجه به برآوردهای انجام گرفته متوسط سهم هر یک از بخش‌های تعاون، عمومی و خصوصی در دوره برنامه پنجم توسعه به ترتیب ۱۲.۸، ۱۰.۵۲ و ۷۶.۶۸ درصد خواهد بود. بدین ترتیب پیش‌بینی می‌شود سهم بخش تعاون و بخش عمومی افزایش یابد و سهم بخش خصوصی تعدیل گردد.

۳-۴-۳- سرمایه‌گذاری مورد نیاز در برنامه پنجم استان به تفکیک گروه‌های عمده

فعالیت و بخش مجری

با توجه به ارزیابی‌های کارشناسی، سرمایه‌گذاری مورد نیاز به تفکیک گروه‌های عمده فعالیت و به تفکیک بخش‌ها به شرح ذیل برآورد شده است.

جدول ۳۶. سرمایه‌گذاری مورد نیاز در برنامه پنجم استان به تفکیک گروه‌های عمده فعالیت و بخش مجری به قیمت ثابت سال ۱۳۸۶ (میلیارد ریال)

توزیع سرمایه‌گذاری			کل سرمایه‌گذاری در دوران برنامه پنجم	گروه‌های عمده فعالیت
خصوصی	عمومی	تعاونی		
۳۱۴۴.۲	۳۹۸.۶	۸۸۵.۷	۴۴۲۸.۵	کشاورزی، شکار و جنگلداری
۹.۷	۰.۵	۳.۴	۱۳.۷	شیلات
۱۶۶۳.۹	۱۸۴.۹	۲۰۵.۴	۲۰۵۴.۲	استخراج معدن
۷۷۵۳.۲	۱۰۳۳.۸	۱۵۵۰.۶	۱۰۳۳۷.۶	صنعت- ساخت
۲۸۶.۸	۱۰۰۳.۸	۱۴۳.۴	۱۴۳۴.۰	تامین برق، گاز و آب
۶۴۵.۲	۴۶.۱	۲۳۰.۴	۹۲۱.۷	ساختمان
۵۰۹۹.۸	۸۳.۶	۳۹۰.۱	۵۵۷۳.۶	عمده‌فروشی، خرده‌فروشی، ...
۸۵.۳	۵.۳	۱۶.۰	۱۰۶.۶	هتل و رستوران
۲۸۹۸.۳	۱۷۰.۵	۳۴۱.۰	۳۴۰۹.۸	حمل و نقل و انبارداری و ارتباطات
۶۳۶۰.۹	۳۰۲.۹	۹۰۸.۷	۷۵۷۲.۵	واسطه‌گری‌های مالی
۲۱۷.۱	۴.۷	۱۱.۷	۲۳۳.۴	مستغلات، اجاره و فعالیت‌های کار و کسب
۱۸۰.۲	۸۰۱.۱	۲۰.۰	۱۰۰۱.۳	داره امور عمومی، دفاع و تامین اجتماعی اجباری
۲۰۹۳.۲	۲۴۷.۹	۴۱۳.۱	۲۷۵۴.۲	آموزش
۱۴۰۶.۳	۱۴۰.۶	۲۱۰.۹	۱۷۵۷.۹	بهداشت و مددکاری اجتماعی
۶۶۹.۳	۴۰.۳	۹۶.۸	۸۰۶.۴	سایر فعالیت‌های خدمات عمومی، ...
۳۲۵۱۳.۵	۴۴۶۴.۵	۵۴۲۷.۴	۴۲۴۰۵.۴	جمع

مأخذ: محاسبات مشاور استانی

۳-۵- پیش‌بینی نحوه تأمین مالی سرمایه‌گذاری‌ها در دوره برنامه پنجم به تفکیک

بخش‌های عمومی، خصوصی و تعاونی

پیش‌بینی می‌شود در برنامه پنجم باز هم سیستم بانکی نقش محوری را در تأمین مالی سرمایه‌گذاری‌ها داشته باشد و سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی و تأمین مالی از خارج همچنان نقش کمرنگی در نظام تأمین

مالی استان داشته باشند. همچنین انتظار می‌رود با توجه به تأکید سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی سهم بخش تعاون در سرمایه‌گذاری‌ها افزایش یابد. نحوه تأمین مالی سرمایه‌گذاری‌ها در دوران برنامه پنجم در جدول ذیل آمده است.

جدول ۳۷. نحوه تأمین مالی سرمایه‌گذاری‌ها در دوران برنامه پنجم توسعه (میلیارد ریال)

بخش	بودجه عمومی دولت (طرح‌های ملی)	بودجه عمومی دولت (طرح‌های استانی)	تسهیلات بانکی	تأمین مالی از خارج	سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی	منابع داخلی شرکتها	سایر منابع	جمع
دستگاه یا سازمان دولتی	۲۳۳۲.۳	۲۱۳۲.۲	---	---	---	---	---	۴۴۶۴.۵
بخش خصوصی	---	---	۱۳۶۵۵.۶	۱۶۲۵.۷	۴۸۷۷	۱۲۳۵۵.۱	---	۳۲۵۱۳.۵
بخش تعاونی	---	---	۲۴۴۲.۳	۲۷۱.۴	۸۱۴.۱	۱۶۲۸.۲	۲۷۱.۴	۵۴۲۷.۴
جمع	۲۳۳۲.۳	۲۱۳۲.۲	۱۶۰۹۷.۹	۱۸۹۷	۵۶۹۱.۱	۱۳۹۸۳.۳	۲۷۱.۴	۴۲۴۰۵.۴

مأخذ: محاسبات مشاور استانی

نکته مهمی که در تأمین مالی سرمایه‌گذاری‌ها باید به آن توجه داشت این است که محرک یک سرمایه‌گذاری می‌تواند دولت، بخش عمومی غیر دولتی، بخش خصوصی یا بخش تعاونی باشد ولی منبع تأمین مالی بسیاری از آنها می‌تواند منابع غیردولتی باشد. توسل به ابزارهای جدید تأمین مالی و توجه به مفهوم «تولید خصوصی کالای عمومی» می‌تواند در رفع محدودیت‌های مالی بخش عمومی و انگیزه بخشی به بخش خصوصی و تعاونی مؤثر افتد.

۳-۶- سیاست‌ها و اقدامات اجرایی به منظور توسعه اشتغال و سرمایه‌گذاری در استان

لازمه توسعه پایدار فرصت‌های شغلی افزایش سرمایه‌گذاری است و لازمه افزایش سرمایه‌گذاری محیط کم هزینه فعالیت اقتصادی است. لذا بخش مهمی از سیاست‌ها و اقدامات اجرایی باید معطوف به بهبود محیط کسب و کار و کاهش هزینه‌های مبادلاتی باشد. هر برنامه و سیاستی که با هدف توسعه اشتغال و سرمایه‌گذاری تدوین گردد ولی اصول ناظر بر محیط کسب و کار مطلوب را نقض کند و منجر به افزایش هزینه‌های مبادلاتی گردد برنامه و سیاست مطلوبی نیست و باید از آن اجتناب نمود. بنابراین، به عنوان سنگ محک در ارزیابی برنامه‌ها و سیاست‌های اجرایی باید کاهش هزینه مبادلاتی و بهبود محیط کسب و کار را در نظر داشت.

در این چارچوب، سهم هر دستگاه در ایجاد اشتغال معادل نقشی است که می‌تواند در تسهیل انجام کسب و کار ایفا نماید و دستگاه به طور مستقیم متولی ایجاد شغل نیست. برای مثال، وظیفه شرکت گاز استان ایجاد فرصت‌های شغلی از طریق عملیات گازرسانی نیست و اساساً چنین مشاغلی از مصادیق فرصت‌های شغلی جدید محسوب نمی‌شوند. نقش مهم شرکت گاز شناسایی نیاز صاحبان کسب و کار به انشعاب گاز و گازرسانی به مناطقی است که توجیه فنی اقتصادی دارد. سایر ملاحظات که در تدوین راهکارها مورد نظر بوده بدین شرح است:

الف) اجتناب از تداوم سیاست‌ها و رویه‌های ناصحیح است که در بلندمدت می‌تواند آثاری مخرب داشته باشد.

ب) دوری از ارائه راهکارهای کلیشه‌ای نظیر توسعه زیرساخت‌ها و پیشنهاد انبوهی از پروژه‌ها

ج) معطوف نمودن دستگاه‌های استان به وظایف حاکمیتی و پرهیز از تصدی‌های جدید

د) توجه به مشکلاتی که راهکار استانی دارد و واگذار نمودن مسائل ملی به اسناد ملی.

۳-۶-۱- سیاست‌های ناظر بر بهبود محیط کسب و کار و فضای سرمایه‌گذاری در استان

• بسته سیاستی ۱. تهیه نقشه جامع سرمایه‌گذاری در استان زنجان

طرح مسأله: یکی از مشکلات مهم سرمایه‌گذاران اخذ مجوز فعالیت و سرمایه‌گذاری و استعلام‌های مرتبط با آن است. این استعلام‌ها شامل کسب اطمینان از تأمین آب، پاسخگو بودن شبکه برق، عدم مغایرت با استانداردهای زیست محیطی، عدم تجاوز به حریم میراث فرهنگی و نظایر آن است. لذا مسأله اصلی کاهش فرآیندهای اخذ مجوز و استعلام است.

شرح سیاست: مطابق این سیاست، تمام سازمان‌های مرتبط با اخذ مجوزهای سرمایه‌گذاری باید مشخص کنند در چه مکان‌ها و در چه مواردی پاسخ استعلام از نظر ایشان مثبت است و در چه مواردی پاسخ منفی است و در قالب یک نقشه یا لایه اطلاعاتی موارد قابل قبول و غیرقابل قبول سرمایه‌گذاری را مشخص و اعلام نمایند و به صورت برخط، مطابق آخرین تغییرات نقشه مذکور را روزآمد نمایند.

اقدامات:

✓ تهیه لایه‌های اطلاعاتی مرتبط با استعلام‌ها و مجوزهای سرمایه‌گذاری توسط دستگاه‌های ذیربط

✓ تلفیق لایه‌های اطلاعاتی در قالب نقشه جامع سرمایه‌گذاری استان

✓ روزآمدسازی نقشه سرمایه‌گذاری همزمان با تغییر لایه‌های اطلاعاتی

✓ صدور مجوزها بر اساس اطلاعات مندرج در نقشه جامع سرمایه‌گذاری

دستگاه مجری: سازمان امور اقتصادی و دارایی (مرکز خدمات سرمایه‌گذاری استان)

دستگاه‌های همکار: سازمان حفاظت محیط زیست استان، شهرداری‌های استان، اداره کل منابع طبیعی و آبخیزداری استان، سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری استان، شرکت آب منطقه‌ای، شرکت برق منطقه‌ای، معاونت بهداشتی دانشگاه علوم پزشکی زنجان

• بسته سیاستی ۲. اصلاح نظام مالکیت زمین‌های دارای معارض و صدور اسناد رسمی

طرح مسأله: غیر از زمین‌های شهری و روستایی مسکونی، بخش زیادی از اراضی ملی و منابع طبیعی در استان زنجان بدون سند رسمی یا دارای مدارک متعدد مالکیتی است و برای هر قطعه زمین بیش از یک مدعی وجود دارد. یافتن معارضین زمین و راضی کردن ایشان بسیار پرهزینه و زمانبر است و باعث افزایش هزینه‌های مکان‌یابی و استقرار سرمایه‌گذاران می‌گردد.

شرح سیاست: پیشنهاد می‌شود سیاست واحدی در خصوص اصلاح نظام مالکیت اراضی و صدور اسناد رسمی مالکیت اتخاذ گردد. این مشکلات هم‌اکنون با رجوع به ستاد سرمایه‌گذاری استان و با ایفای نقش معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی یا فرمانداری‌ها به طور موردی حل می‌شود ولی لازمه حل این مشکل تشکیل ستادی به ریاست بالاترین مقام استان و عضویت اداره منابع طبیعی، اداره منابع طبیعی و مراجع حل اختلاف است.

اقدامات:

- ✓ شناسایی زمین‌های بدون سند رسمی واحد
- ✓ ثبت نام از تمام مدعیان اراضی استان و ارزیابی مدارک مالکیت ایشان
- ✓ تشکیل ستاد مالکیت منابع طبیعی و اراضی ملی استاندارد به ریاست استاندار
- ✓ صدور سند رسمی مالکیت برای مالکان قانونی زمین‌ها

دستگاه مجری: استانداری

دستگاه‌های همکار: اداره کل ثبت اسناد و املاک استان، اداره کل منابع طبیعی و آبخیزداری استان، دستگاه

قضایی و شورای حل اختلاف

• بسته سیاستی ۳. تأسیس بانک توسعه سرمایه‌گذاری با رویکرد منطقه‌ای

طرح مسأله: تسهیل فرآیند کسب اعتبار برای فعالیت‌های سرمایه‌گذاری و کاهش هزینه‌های اعطای اعتبار دو هدف به هم مرتبط است. از یک سو بالای ۹۰ درصد از اعتبارات استانی (به لحاظ تعداد) اعتبارات

خرد است و برای بانک‌ها ارزیابی توجیه فنی اقتصادی مقرون به صرفه نیست و از طرف دیگر بدون چنین ارزیابی‌هایی هزینه اعطای اعتبار برای اعتباردهندگان افزایش می‌یابد. لذا باید راهکاری برای رفع این مشکل ارائه گردد.

شرح سیاست: این امکان وجود دارد که وام‌های خرد از طریق بانک‌های تجاری اعطا گردد، مخصوصاً که مطالبات معوق و غیرجاری بانک‌ها در خصوص این نوع تسهیلات کمتر است. در مقابل، تسهیلات سرمایه‌گذاری که ارزش بیشتری دارند و نیازمند رابطه بلند مدت بانک و سرمایه‌گذار هستند و توجیه فنی اقتصادی طرح‌های هدف یک باید است بهتر است به سمت بانک‌های توسعه‌ای نظیر بانک صنعت و معدن منتقل گردد. با توجه به اهمیت این موضوع توسعه بانک‌های سرمایه‌گذاری منطقه‌ای پیشنهاد می‌شود.

اقدامات:

- ✓ ارزیابی نیازهای بالقوه و بالفعل سرمایه‌گذاری
- ✓ رای زنی با فعالان بانکی و سرمایه‌گذاران جهت تأسیس بانک توسعه منطقه‌ای با هدف تأمین مالی سرمایه‌گذاری‌ها

دستگاه مجری: سازمان امور اقتصادی و دارایی استان زنجان
دستگاه‌های همکار: شورای بانک‌های استان، شورای بیمه‌های استان

• بسته سیاستی ۴. اصلاح و توسعه شبکه راه‌های درون استان

طرح مسأله: استان زنجان دارای شبکه ارتباطی مناسبی با سایر استان‌های کشور است ولی راه‌های درون استانی دچار مشکلات عدیده‌ای است، به نحوی که شهرستان‌های مهمی چون طارم، ماهنشان، خدابنده و ایجرود با دشواری بسیار و با گذر از راه‌های پرخطر به مسیرهای ارتباطی اصلی راه می‌یابند و به نوعی محصور در شرایط جغرافیایی خود هستند. یکی از لوازم توسعه این مناطق اصلاح و توسعه شبکه‌های ارتباطی در درون استان است.

شرح سیاست: متصل نمودن مراکز تولید استان به راه‌های سراسری از لوازم توسعه ۴ شهرستان طارم، ماهنشان، خدابنده و ایجرود است. مسیرهای تهم- چورزق، سلطانیه- قیدار، قیدار- ابهر، و ماهنشان- زنجان از جمله این راه‌ها است که در دست ساخت است. تأمین اعتبار برای تکمیل این راه‌های مهم در درون استان از لوازم توسعه کسب و کار در پهنه استان زنجان است.

اقدامات:

- ✓ اولویت بندی مسیرهای مواصلاتی حیاتی و شناسایی شده استان

✓ تأمین اعتبار لازم برای احداث و تکمیل راه‌ها از محل اعتبارات ملی

✓ استفاده از اوراق مشارکت و استصناع جهت تأمین مالی شرکت‌ها و پروژه‌ها

دستگاه مجری: اداره کل راه و ترابری استان زنجان

دستگاه‌های همکار: استانداری، فرمانداری شهرستان‌های ذیربط

• بسته سیاستی ۵. توسعه شبکه ریلی در درون استان

طرح مسأله: شهرستان‌های زنجان، ابهر و خرمدره در مسیر راه‌آهن سراسری قرار دارند و سایر شهرستان‌های استان دسترسی ندارند. اما نه شهرستان‌های گروه اول و نه شهرستان‌های گروه دوم از این مزیت بهره‌مند نیستند چرا که شبکه ریلی در پهنه استان توسعه نیافته است و حتی شهرک‌های صنعتی استان به شبکه ریلی متصل نیستند و همین امر استفاده از مزیت مذکور را غیر اقتصادی، بلکه غیر ممکن نموده است.

شرح سیاست: جهت استفاده از راه‌آهن سراسری و توسعه حمل و نقل کم هزینه ریلی باید مراکز تولید استان و از جمله شهرک‌های صنعتی در اسرع وقت به راه‌آهن دسترسی پیدا نمایند.

اقدامات:

✓ برنامه‌ریزی برای توسعه شبکه ریلی در پهنه استان

✓ اتصال شهرک‌های صنعتی فعال استان به شبکه ریلی (در ۳ شهرستان زنجان، ابهر و خرمدره)

✓ ایجاد بارانداز برای امکان بارگیری قطار در شهرستان‌های خرمدره و ابهر

✓ ایجاد ارتباط ریلی در مسیر سلطانیه - قیدار - کبودر آهنگ و سلطانیه - قیدار - بیجار برای متصل

نمودن استان زنجان به استان‌های همدان و کردستان

دستگاه مجری: اداره کل راه و ترابری استان

دستگاه‌های همکار: استانداری، شرکت شهرک‌های صنعتی استان و اتاق بازرگانی و صنایع و معادن

استان

• بسته سیاستی ۶. تسهیل ارتباطات الکترونیکی و دیجیتال در استان

طرح مسأله: دسترسی صاحبان کسب و کار از جمله در مراکز تولیدی و شهرک‌های صنعتی استان زنجان به تلفن ثابت و همراه از متوسط کشور پایین‌تر است و لازم است به طور کلی دسترسی این استان به مخابرات تقویت شود. همچنین ضریب نفوذ اینترنت در استان در وضعیت میانی کشور قرار دارد و سرعت

اینترنت بسیار محدود است و همین امر باعث دشوار شدن الکترونیکی کردن امور، استفاده از اتوماسیون اداری، صدور مجوزهای الکترونیک و تجارت الکترونیک می‌شود.

شرح سیاست: مخابرات باید مأموریت پیدا کند تا نسبت به افزایش پوشش تلفن ثابت و همراه و همچنین افزایش سرعت اینترنت و تقویت زیرساخت‌های مرتبط اقدام نماید.

اقدامات:

✓ تهیه نقشه GIS پوشش تلفن ثابت و همراه

✓ اتصال شهرک‌های صنعتی به تلفن ثابت تا انتهای سال اول برنامه پنجم

✓ مذاکره با اپراتورهای تلفن همراه جهت افزایش پوشش شبکه

✓ ایجاد زیرساخت‌های لازم برای افزایش ضریب نفوذ و سرعت اینترنت

دستگاه مجری: شرکت مخابرات استان

دستگاه‌های همکار: شرکت شهرک‌های صنعتی استان، معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی

استانداری

• بسته سیاستی ۷. افزایش منابع مالی از طریق جذب نهادهای مالی و شرکت‌های بزرگ

طرح مسأله: بر اساس پیمایش فضای کسب و کار، کمبود منابع مالی از موانع اصلی کسب و کار در

استان زنجان است.

شرح سیاست: برای افزایش منابع مالی در استان می‌توان از نهادهای بزرگ مالی کشور جهت حضور

در استان دعوت به عمل آورد. برای جذب نهادهای بزرگ مالی کشور مانند سازمان تأمین اجتماعی و

شرکت‌های سرمایه‌گذاری وابسته به بانک‌ها و صندوق‌های بازنشستگی باید فرآیندهای اداری خاصی طراحی

گردد. همچنین که سازمان امور مالیاتی برای مؤدیان بزرگ مالیاتی دفتر ویژه‌ای در تهران تأسیس کرده است

که امور مالیاتی شرکت‌های بزرگ را با سرعت بیشتری انجام می‌دهد، می‌توان نهاد ویژه‌ای برای ارتباط و

جذب نهادهای مالی در استان تأسیس نمود.

اقدامات:

✓ تأسیس دفتر ارتباط با نهادهای مالی کشور و برنامه‌ریزی برای جذب شرکت‌های بزرگ

✓ تسهیل فرآیندهای صدور مجوز برای نهادهای مالی کشور در قالب یک پنجره واحد

دستگاه مجری: سازمان امور اقتصادی و دارایی (مرکز خدمات سرمایه‌گذاری)

دستگاه‌های همکار: اداره کل تأمین اجتماعی استان، شورای بانک‌های استان، شورای بیمه‌های استان، اتاق بازرگانی و صنایع و معادن استان و معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی

• بسته سیاستی ۸. فعال‌سازی فرودگاه استان

طرح مسأله: استان دارای فرودگاهی با استانداردهای مناسب است و امکان نشست و برخاست پروازهای داخلی و بین‌المللی را دارد. علی‌رغم اینکه استان از چنین مزیتی برخوردار است و حتی استان قزوین نیز فرودگاهی با این سطح از استاندارد ندارد ولی از این زیرساخت استفاده نمی‌شود. از این فرودگاه فقط هفته‌ای دو مرتبه جهت پرواز زنجان- مشهد استفاده می‌شود و در مابقی ایام هفته ظرفیت فرودگاه بیکار است.

شرح سیاست: فعال‌سازی فرودگاه برای سفرهای تجاری و زیارتی.

اقدامات:

- ✓ دریافت مجوز پروازهای زیارتی و عادی ملی و بین‌المللی
- ✓ برآورد تقاضای سفر در مسیرهای مختلف
- ✓ دعوت از شرکت‌های هوایی جهت وارد کردن زنجان در برنامه پروازهای خود در مسیرهای سودآور
- دستگاه مجری:** اداره کل راه و ترابری استان
- دستگاه‌های همکار:** سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری استان

• بسته سیاستی ۹. ساده‌سازی و کوتاه کردن زمان لازم برای دریافت مجوزهای ساخت و

ساز در استان

طرح مسأله: بهبود فرآیندهای اداری در شهرداری اولاً موجب رونق بخش مسکن و خدمات در شهرها می‌شود و ثانیاً موجب کاهش دامنۀ فساد می‌گردد.

شرح سیاست: بر اساس گزارش بانک جهانی در سال ۲۰۱۱، شهرداری تهران با ایجاد دفاتر الکترونیکی خدمات شهری توانسته است تغییرات بسیار مهمی در صدور مجوزهای ساخت و ساز و کوتاه کردن زمان آن صورت دهد. براساس این گزارش تا سال ۲۰۰۹ صدور مجوز ساخت و ساز و امور مرتبط با آن مانند اخذ انشعاب آب و برق و تلفن در تهران به ۶۷۰ روز زمان نیاز داشت. از آن سال با اجرای اصلاحات اداری در قالب دفاتر الکترونیک شهرداری این مدت زمان به ۳۲۲ روز و مراحل انجام اداری از ۱۹ مرحله به ۱۷ مرحله کاهش یافت.

از آنجا که بهبود فرآیندهای اداری شهرداری در هر استان و هر شهرستان مستقل است مسئولین استان می‌توانند با ابزارهای تشویقی شهرداری‌های استان را به سمت اصلاحات مشابه با شهرداری تهران سوق دهند.

اقدامات:

- ✓ وضع سقف زمانی برای صدور مجوزهای ساخت
- ✓ کاهش هزینه‌های مجوز ساخت تا میزان ۵۰ درصد هزینه‌های کنونی
- ✓ کاهش زمان لازم برای اخذ پروانه ساخت و پایان کار از طریق یکپارچه سازی و ثبت رایانه‌ای اطلاعات ملک

- ✓ یکپارچه سازی اطلاعات مربوط به نقل و انتقال اموال و دارایی‌ها (شامل عوارض شهرداری، مالیات، حق بیمه تأمین اجتماعی و اطلاعات ثبتی اموال) و ایجاد دسترسی به آن در اداره ثبت اسناد و املاک

دستگاه مجری: سازمان همیاری شهرداری‌های استان

دستگاه‌های همکار: شهرداری‌های استان، معاونت شهری استانداری، اداره کل ثبت اسناد و املاک استان، اداره کل امور مالیاتی استان و اداره کل تأمین اجتماعی استان

• بسته سیاستی ۱۰. اطلاع‌رسانی در خصوص ظرفیت بازار

طرح مسأله: گاهی مسئولان یا فعالان کسب و کار اعتراض می‌کنند که در فلان صنعت با وجود اشباع بازار مجوز فعالیت اعطا می‌شود و توصیه اکید ایشان محدود کردن مجوز فعالیت با توجه به ظرفیت بازار است و همین امر از دلایل دشوار شدن فرآیند اخذ مجوز و انحصاری شدن بازارها است.

شرح سیاست: وظیفه دستگاه حاکمیتی اطلاع‌رسانی در خصوص ظرفیت بازار است نه منوط کردن مجوز به وجود ظرفیت. سیاست پیشنهادی آن است که اصل بر وجود مجوز فعالیت باشد و وظیفه دستگاه حاکمیتی اطلاع‌رسانی روزآمد راجع به تعداد تولیدکنندگان، ظرفیت تولید ایشان و تحولات بازار مربوطه باشد.

اقدامات:

- ✓ ارزیابی مستمر ظرفیت بازار
- ✓ ارائه اطلاعات روزآمد در خصوص تولید بالفعل بازار
- ✓ آزاد کردن ورود به بازارهای مربوط به فعالیت‌های خارج از صدر اصل ۴۴

دستگاه مجری: سازمان امور اقتصادی و دارایی (مرکز خدمات سرمایه‌گذاری استان)

دستگاه‌های همکار: سازمان صنعت، معدن و تجارت استان، سازمان جهاد کشاورزی استان، سازمان

آموزش و پرورش استان و سایر دستگاه‌های صادرکننده مجوز

• بسته سیاستی ۱۱. شفاف کردن فرآیند مزایده‌ها و مناقصه‌ها

طرح مسأله: جهت ایجاد رقابت برابر میان فعالان مختلف اقتصادی و ایجاد انگیزه برای فعالان بخش خصوصی و تعاونی جهت مشارکت در فعالیت‌های اقتصادی لازم است فرآیند برگزاری مزایده‌ها و مناقصه‌هایی که توسط بخش عمومی در استان انجام می‌شود شفاف گردد.

شرح سیاست: پیشنهاد می‌شود معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی استان برای مناقصه‌های بخش عمومی موضوع ماده ۲۳ قانون برگزاری مناقصات، پایگاه اطلاع‌رسانی استانی را راه‌اندازی نماید به نحوی که اطلاعات مناقصه‌ها و شرایط برگزاری مناقصه حداقل دو ماه پیش از زمان تحویل مدارک به اطلاع عموم برسد و برندگان هر مزایده یا مناقصه و شرایط قرارداد معرفی گردند و اطلاعات پایگاه به طور هفتگی به روز شود.

اقدام: راه‌اندازی پایگاه روزآمد اطلاع‌رسانی مناقصه‌های بخش عمومی

دستگاه مجری: معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی

• بسته سیاستی ۱۲. اصلاح نظام ارزیابی عملکرد دستگاه‌های اجرایی

طرح مسأله: بهبود محیط کسب و کار در گرو کارآمدی دستگاه‌های اجرایی استان است. در این راستا از سال ۱۳۸۱ نظام ارزیابی عملکرد دستگاه‌های اجرایی به تصویب هیئت دولت رسید و دستگاه‌ها سالانه ارزیابی شدند و به دستگاه‌های برتر در جشنواره شهید رجایی جوایزی اعطا گردید ولی در عمل چندان اثربخش نبود.

شرح سیاست: اصلاح رویه ارزیابی عملکرد دستگاه‌های اجرایی به دو شیوه: یکی کاهش تعداد دستگاه‌ها و شاخص‌ها و دیگری مشارکت بخش خصوصی در ارزیابی عملکرد دستگاه‌های اجرایی.

اقدامات:

✓ محدود نمودن ارزیابی عملکرد دستگاه‌های اجرایی به دستگاه‌های اقتصادی شامل سازمان امور مالیاتی، شهرداری، دادگستری و شبکه بانکی.

✓ مشارکت دادن اتاق بازرگانی، صنایع و معادن استان در ارزیابی عملکرد

دستگاه مجری: معاونت برنامه ریزی و نظارت راهبردی
دستگاه همکار: اتاق بازرگانی و صنایع و معادن استان زنجان

• بسته سیاستی ۱۳. بهبود شیوه وصول مالیات

طرح مسأله: علاوه بر بالا بودن نرخ مالیات که یک مسأله ملی است، دشواری های موجود در خصوص پرداخت مالیات، از جمله تعداد مراجعات به سازمان امور مالیاتی، نحوه حل و فصل دعاوی مالیاتی و ارتباط ممیزان مالیاتی با مشاغل، از موانع عمده کسب و کار در استان تلقی می گردد.

شرح سیاست: اصلاح نظام پرداخت ها از طریق امکان پذیر شدن تسلیم الکترونیکی اظهارنامه ها و انقطاع رابطه مؤدی و ممیز

اقدامات:

- ✓ توسعه زیرساخت های لازم برای تسلیم الکترونیکی اظهارنامه ها (مورد تأکید در برنامه پنجم توسعه)
- ✓ ایجاد واحدی برای امور «مؤدیان بزرگ مالیاتی»
- ✓ حذف دفاتر روزنامه و کل از مبنای تعیین مالیات (این مورد و موارد زیر با توجه به تحقیقات شرکت بول در طرح تحول نظام مالیاتی پیگیری می گردد)
- ✓ توسعه پایگاه اطلاعاتی مؤدیان
- ✓ بازرسی تصادفی اظهارنامه ها (بر اساس احتمال خلافت گویی در نظام خوداظهاری)

دستگاه مجری: اداره کل امور مالیاتی استان

دستگاه همکار: اداره کل آمار معاونت برنامه ریزی و نظارت راهبردی، اداره کل ثبت اسناد و املاک استان و اداره کل ثبت احوال استان.

• بسته سیاستی ۱۴. اصلاح نظام توزیع و عرضه محصول

طرح مسأله: در نظام توزیع محصولات چند مشکل وجود دارد: ۱. بسیاری از شهرستان های استان سردخانه و انبار ندارند تا زمان عرضه محصول به بازار را کنترل کنند؛ ۲. بسیاری از شهرستان های استان میدان میوه و تره بار ندارند و فروش محصولات به صورت خرید یکجا سر زمین است؛ ۳. کشاورزان دسترسی به غرفه های عرضه محصولات در شهرهای بزرگ مثل تهران ندارند و ۴. ارتباط نظام مندی بین قیمت مصرف کننده و قیمت تولید کننده وجود ندارد.

شرح سیاست: اصلاح نظام توزیع و عرضه محصول

اقدامات:

- ✓ توسعه سردخانه‌ها در شهرستان‌هایی که محصول نوبرانه ندارند
- ✓ پیگیری جهت دریافت غرفه عرضه محصولات برای کشاورزان استان در شهر تهران
- ✓ احداث میادین میوه و تره بار در شهرستان‌هایی که فاقد این امکان هستند
- ✓ برقراری ارتباط بین قیمت تولیدکننده و مصرف‌کننده از طریق ایجاد کد رهگیری
- دستگاه مجری: سازمان صنعت، معدن و تجارت استان

دستگاه همکار: خانه کشاورز استان، معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی و سازمان تعاون روستایی

استان

۳-۶-۲- سیاست‌های ترویجی و انگیزشی

• بسته سیاستی ۱. توسعه بذرها و نهال‌های پربازده و ترویج آنها

طرح مسأله: یکی از مشکلات اساسی کشاورزان عدم دسترسی و احياناً عدم تشخیص بذرها و نهال‌های مرغوب و پربازده است. این موضوع موجب می‌شود که پس از استفاده از یک بذر یا نهال محصول نامرغوب برداشت شود. اگر توجه کنیم که به ثمر نشستن یک نهال مستلزم صرف ۳ تا ۵ سال زمان است اهمیت دسترسی به نهال و بذر مرغوب را بهتر درک می‌کنیم.

شرح سیاست: تحقیق و توسعه در خصوص بذرها و نهادهای مرغوب محصولات اصلی استان و ترویج

بذرها و نهال‌های مرغوب و پربازده

اقدامات:

- ✓ تحقیق و توسعه در خصوص نهال و بذر مرغوب و پربازده
- ✓ ترویج ارقام پربازده میان کشاورزان و باغداران
- ✓ تضمین کیفیت بذرها و نهال‌های توزیع شده
- دستگاه مجری: سازمان جهاد کشاورزی استان

• بسته سیاستی ۲. ترویج آبیاری قطره‌ای و تأمین لوازم آن

طرح مسأله: آبیاری زمین‌های کشاورزی در غالب زمین‌ها به صورت سنتی است. این موضوع هم باعث

اتلاف آب می‌شود و هم باعث کمبود آب در مواقع خشکسالی یا کم آبی می‌شود. لذا اصلاح روش آبیاری یک ضرورت است.

شرح سیاست: تغییر فناوری آبیاری اولاً مستلزم پذیرش آن از سوی کشاورزان است که این امر نیازمند آموزش است و ثانیاً مستلزم دسترسی به لوازم آبیاری قطره‌ای است که این موضوع نیازمند افزایش تعداد عرضه‌کنندگان مجاز است.

اقدامات:

- ✓ برگزاری دوره‌های آموزشی برای کشاورزان در جهت ترویج شیوه‌های نوین آبیاری
- ✓ افزایش تعداد عرضه‌کنندگان مجاز تجهیزات آبیاری قطره‌ای و تحت فشار
- دستگاه مجری: سازمان جهاد کشاورزی استان
- دستگاه همکار: شرکت آب منطقه‌ای

• بسته سیاستی ۳. توسعه مشاغل خانگی

طرح مسأله: کشاورزی و روستانشینی وجه غالب فعالیت و زندگی در چهار شهرستان استان است. بسیاری از محصولات تولیدی این مردم به دلیل عدم دسترسی به صنایع تبدیلی یا از بین می‌رود و یا با قیمت پایین به فروش می‌رسد.

شرح سیاست: توسعه مشاغل خانگی بالاخص در ارتباط با محصولات تولیدی روستاییان.

اقدامات:

- ✓ آموزش فرآوری مقدماتی و تبدیل محصولات کشاورزی به محصولات مصرفی جدید (نظیر تبدیل سیر به ترشی و زیتون به روغن زیتون و انار به رب انار)
- ✓ برقراری پیوند میان کارخانه‌های بزرگ و مشاغل خانگی (نظیر استانداردسازی و بسته بندی محصولات کشاورزان و باغداران در کارخانه‌های بزرگ یا ایجاد خانه‌های دام جهت تأمین بهداشت و استانداردهای محصولات دامی)
- ✓ اعطای تسهیلات قرض الحسنه به صاحبان مشاغل خانگی مطابق بند ۶ از ماده ۷ قانون ساماندهی و حمایت از مشاغل خانگی
- ✓ ایجاد برند (نام تجاری) برای طیفی از تولیدکنندگان خانگی با استانداردهای مشخص
- ✓ در نظر گرفتن مکان‌های خاص (نظیر بازارهای روز و بازارهای محلی شهرداری) برای عرضه مستقیم محصولات خانگی
- ✓ اعطای کمک‌های فنی و آموزشی در راستای برقراری زنجیره تولید و ارزش در صنایع کوچک و خانگی

✓ شناسایی نیازهای تولیدی که متناسب با صنایع کوچک یا خانگی می‌باشد.

دستگاه مجری: اداره کل کار، تعاون و رفاه اجتماعی استان

دستگاه همکار: سازمان صنعت، معدن و تجارت استان، سازمان جهاد کشاورزی استان، شهرداری‌های

استان و کمیته امداد امام خمینی (ره)

• بسته سیاستی ۴. آموزش روش‌های نوین بسته‌بندی و بازاریابی محصولات

طرح مسأله: بسته‌بندی نامناسب و بازاریابی ضعیف از جمله دلایل پایین بودن بهره‌وری در کشاورزی و

صنعت است و موجب انتقال بخشی از ارزش افزوده ایشان به واسطه‌ها و دلالان است.

شرح سیاست: لازم است بسته‌بندی‌های مناسب محصولات کشاورزی و حتی صنعتی آموزش داده

شود تا سهم بیشتری از قیمت فروش به تولیدکننده برسد. علاوه بر این، نحوه بازاریابی و شیوه‌های بازار

رسانی امری است که بسیاری از تولیدکنندگان کشاورزی و صنعتی در مورد آن دچار مشکل هستند و نیاز

به آموزش دارند.

اقدامات:

✓ تهیه بسته‌های آموزشی متنوع در خصوص بسته‌بندی مناسب محصولات

✓ تهیه بسته‌های آموزشی متنوع در خصوص روش‌های مناسب بازاریابی

دستگاه مجری: سازمان جهاد کشاورزی استان

دستگاه همکار: سازمان صنعت، معدن و تجارت استان

• بسته سیاستی ۵. توسعه گردشگری با توجه به جنبه‌های نرم افزاری

طرح مسأله: استان به لحاظ جاذبه‌های گردشگری (که در سیاست‌های کلی اشتغال نیز مورد تأکید قرار

گرفته) قابلیت‌های متعددی دارد. اما گردشگران بسیار محدودی از این استان دیدن می‌کنند. رویکرد غالب

در توسعه گردشگری این است که مناطق مختلف گردشگری استان شناسایی شوند و تجهیز به انواع امکانات

شوند تا به تدریج پای گردشگران به استان گشوده شود.

شرح سیاست: رویکرد جایگزینی که در این سند مورد تأکید است و رویکرد نرم افزاری به توسعه

گردشگری نام گرفته، برقراری ارتباط با شرکت‌های خدمات مسافرتی، شناسایی مسیرهای گردشگری استان

و آموزش آن به راهنمایان تور (تولیدرها) و ایجاد برنامه‌های مشترک بین شرکت‌های استانی خدمات

مسافرتی و شرکت‌های مشابه در استان‌های توسعه یافته‌تر نظیر تهران است. با این کار زمینه آنکه به طور

منظم تورهایی وارد استان شوند که یک شب در استان اقامت کنند مهیا می‌گردد و گردشگری رونق می‌یابد. با این حرکت زمینه و انگیزه لازم برای شکل‌گیری زیرساخت‌ها و خدمات مکمل حتی توسط بخش خصوصی شکل می‌گیرد.

اقدامات:

- ✓ شناسایی مسیرهای گردشگری استان و آموزش آن به راهنمایان تور (تورلیدرها)
- ✓ ایجاد برنامه‌های مشترک بین شرکت‌های استانی خدمات مسافرتی و شرکت‌های مشابه در استان‌های توسعه یافته‌تر
- ✓ ارائه تسهیلات از محل وجوه اداره شده اداره کل میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری استان به شرکت‌هایی که اقدام به برگزاری دوره‌های مشترک گردشگری می‌کنند
- ✓ دستگاه مجری: اداره کل میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری استان
- ✓ دستگاه همکار: شورای بانک‌ها و معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی

۳-۶-۳- سیاست‌های فناوری در استان

• بسته سیاستی ۱. تحکیم رابطه صنعت و دانشگاه

طرح مسأله: یکی از مشکلات صنعت عدم دسترسی به نیروی انسانی متخصص، متناسب با نیازهای تولید، است و یکی از مشکلات دانش‌آموختگان جذب نشدن در واحدهای تولید خصوصی و ورود به بازار کار دولتی است.

شرح سیاست: باید با اتخاذ تدابیری پیوند دانشگاه و صنعت را تحکیم نمود. در این راستا نیز طی سال‌های گوناگون موضوعات مورد نیاز مورد تحلیل و بررسی قرار گرفته است. بر این اساس می‌توان از تحقیقات متعددی در اینجا نام برد. بطور مثال ساخت قطعات اپتو مکانیکی، ساخت درب تلسکوپ، عملیات آرایش و پولیش قطعات ریخته‌گری، طراحی و ساخت پایلوت صافی شنی کند، طراحی و ساخت دستگاه کلریناتور و ... از جمله تحقیقاتی است که توسط پارک علم و فناوری به انجام رسیده است. موارد زیر می‌تواند در توسعه این سیاست مفید واقع شود.

اقدامات:

- ✓ حمایت از اختراعات و نوآوری‌ها و تجاری سازی نتایج تحقیقات در چارچوب قانون «حمایت از شرکت‌ها و مؤسسات دانش بنیان و تجاری سازی نوآوری‌ها و اختراعات» مصوب ۵ آبان ۱۳۸۹
- ✓ حمایت مالی از تحقیقات و پایان‌نامه‌های کاربردی دانشگاهی در قالب بودجه‌های تحقیق و توسعه

- ✓ برگزاری نشست مشترک میان دانشگاهیان و صاحبان کسب و کار با هدف شناسایی نیازهای بازار کار
- ✓ انعقاد تفاهم نامه و قرارداد همکاری بین مراکز دانشگاهی و بنگاه‌های اقتصادی استان
- دستگاه مجری: اتاق بازرگانی و صنایع و معادن استان زنجان
- دستگاه همکار: دانشگاه‌های استان زنجان، پارک علم و فناوری زنجان، بنیاد توسعه کارآفرینی و تعاون استان.

• بسته سیاستی ۲. توسعه دولت الکترونیک و تقویت زیر ساختهای فناوری ارتباطات و

اطلاعات در استان

طرح مسأله: از مشکلات مهم صاحبان کسب و کار کندی امور اداری و تأخیر در دریافت خدمات است. علاوه بر این دولت نیز در انجام وظایف حاکمیتی خود به دلیل عدم دسترسی به موقع به اطلاعات ذیربط دچار مشکل است.

شرح سیاست: برای رفع بخشی از کاستی‌های محیط کسب و کار و تسریع در امور نظارتی پیشنهاد می‌شود زیرساخت‌های فناوری اطلاعات و ارتباطات مهیا گردد و رویکرد اصلی در ارائه خدمات، تبادل اطلاعات، دریافت مجوزها و استعلامات و نظایر آن، عملیات مجازی و از طریق شبکه باشد.

اقدامات:

- ✓ استفاده از فناوری‌های نوین اطلاعاتی و ارتباطی در آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و کار و دانش به صورت الکترونیکی، مجازی و شبیه‌سازی شده
- ✓ حمایت از بخش‌های خصوصی و تعاونی در صنعت فناوری اطلاعات و خدمات فنی و مهندسی با استفاده از اعتبارات صندوق نوآوری و شکوفایی وابسته به شورای عالی علوم، تحقیقات و فناوری
- ✓ توسعه نرم‌افزارهای کاربردی و خدمات با افزایش پوشش اتوماسیون اداری، خدمات الکترونیک، پرونده‌های راکد الکترونیک (آرشیو الکترونیک)
- ✓ افزایش تعداد دفاتر پیشخوان دولت و تنوع خدمات ذیربط
- ✓ تبادل و به اشتراک گذاری رایگان اطلاعات در شبکه ملی اطلاعات
- ✓ ارسال و دریافت الکترونیکی کلیه استعلامات مرتبط با فعالیت‌های اقتصادی بین دستگاه‌های اجرایی
- دستگاه مجری: معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی
- دستگاه همکار: شرکت مخابرات استان، شهرداری‌های استان، اداره کل امور مالیاتی استان و اداره کل تأمین اجتماعی

۳-۶-۴- سیاست‌های فعال بازار کار

• بسته سیاستی ۱. طرح‌های کوچک اشتغالزا و زودبازده

طرح مسأله: در استان زنجان امکان توسعه مشاغل زودبازده و کوچک در زمینه‌های مختلف کشاورزی، ماهیگیری، صنعت و ... وجود دارد و گزارش عملکرد طرح‌های زودبازده نیز نشان می‌دهد که استان زنجان در این زمینه عملکرد موفق‌تری داشته است. لذا توجه به این قبیل مشاغل می‌تواند زمینه توسعه فرصت‌های شغلی را مهیا نماید.

شرح سیاست: شناسایی و ترویج مشاغل کوچک، زودبازده و مورد نیاز استان با این ملاحظه توصیه می‌شود که در فرآیند اعطای تسهیلات و تشخیص فعالیت‌های دارای توجیه اقتصادی دقت عمل بیشتری به خرج داده شود.

اقدامات:

✓ توجه ویژه به ارزیابی‌های فنی و اقتصادی طرح‌های پیشنهادی توسط بانک‌های عامل برای تخصیص تسهیلات

✓ مشارکت و نظارت بانک‌ها در روند تخصیص و مصرف تسهیلات

✓ برنامه‌ریزی جهاد کشاورزی استان جهت شناسایی و ترویج طرح‌های کوچک اشتغالزای مزیت دار

✓ برنامه‌ریزی سازمان صنعت، معدن و تجارت استان جهت شناسایی و ترویج طرح‌های کوچک مرتبط با معادن سرب و روی استان

✓ تدوین برنامه برای توسعه خوشه‌های صنعتی توسط سازمان صنعت، معدن و تجارت استان

دستگاه مجری: اداره کل کار، تعاون و رفاه اجتماعی استان

دستگاه همکار: سازمان صنعت، معدن و تجارت استان، سازمان جهاد کشاورزی استان، شورای

بانک‌های استان، معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی

• بسته سیاستی ۲. تسهیل فرآیند جستجوی شغلی و تدوین اطلاعات بازار کار

طرح مسأله: در مواقع متعددی مشاهده شده است که کارفرمایان به دنبال نیروی کار هستند ولی پیدا نمی‌کنند و صاحبان نیروی کار به دنبال شغل هستند ولی ناکام. لذا باید ساز و کارهایی جهت اطلاع‌رسانی بازار کار و تسهیل فرآیند کاریابی اتخاذ گردد.

شرح سیاست: تهیه و تدوین اطلاعات بازار کار شامل نیازهای تخصصی کارفرمایان و اطلاعات طبقه‌بندی شده بیکاران (شامل تخصص، تحصیلات، سن، جنس و نظایر آن)

اقدامات:

- ✓ طراحی و راه‌اندازی نظام جامع اطلاعات بازار کار
- ✓ فراهم‌سازی بانک اطلاعات نیازهای بازار کار برحسب شاخص‌های مهارت، توانمندی، جنسیت، سن و...
- ✓ استمرار و گسترش فعالیت مراکز کاریابی خصوصی به ویژه در مناطقی که فاقد چنین مراکزی است.
- ✓ گسترش و توسعه همکاری بین مراکز کاریابی با مراکز آموزش فنی و حرفه‌ای جهت برگزاری دوره‌های آموزشی منطبق با نیاز بازار کار برای کارجویان فاقد مهارت
- دستگاه مجری:** اداره کل کار، تعاون و رفاه اجتماعی استان
- دستگاه همکار:** اداره کل آموزش فنی و حرفه‌ای استان، اتاق بازرگانی و صنایع و معادن استان

• بسته سیاستی ۳. طرح‌های آموزش بیکاران

- طرح مسأله:** مطابق مطالعات انجام شده حدود نیمی از جویندگان کار فاقد مهارت هستند و طبیعی است که نه خود بتوانند شغلی دست و پا کنند و نه کسی حاضر به بکارگیری ایشان باشد.
- شرح سیاست:** آموزش جویندگان کار باید متناسب با نیازهای بازار کار در دستور کار قرار گیرد.

اقدامات:

- ✓ تأسیس مراکز آموزش مهارت در دانشگاه‌ها و آرایه خدمات آموزشی مورد نیاز دانشجویان و فارغ‌التحصیلان آموزش عالی بر اساس استانداردها
- ✓ هدایت نیروی کار مازاد به سمت بازآموزی مهارتی و توانمندسازی نیروی انسانی با توجه به نیاز بازار کار
- ✓ ایجاد مراکز سنجش مهارت و طبقه‌بندی سطوح مختلف مهارت نیروی کار جهت شناخت کمبودهای فنی و حرفه‌ای منطقه‌ای
- دستگاه مجری:** اداره کل کار، تعاون و رفاه اجتماعی استان
- دستگاه همکار:** دانشگاه‌های استان، بنیاد توسعه کارآفرینی و تعاون استان (اختیاری)، اداره کل آموزش فنی و حرفه‌ای، شورای بانک‌ها

۳-۶-۵- سیاست‌های تنظیم بازار کار

- **بسته سیاستی ۱. بهبود روابط کار در سطح استان**

طرح مسأله: عموم شاخص‌های کمی محیط کسب و کار در استان زنجان وضعیت مناسبی ندارند. همانطور که گفته شد از نظر هر چهار شاخص مرتبط با این موضوع وضعیت استان از متوسط کشور بدتر است. یکی از این شاخص‌ها شکایات مطرح شده علیه سازمان تأمین اجتماعی است که رتبه استان در کشور ۲۱ است. در حال حاضر اعتراضات کارفرمایان علیه سازمان تأمین اجتماعی در همین سازمان بررسی می‌شود و در صورتی که کارفرما نسبت به آرای صادره اعتراض داشته باشد باید به دادگاه یا دیوان عدالت اداری مراجعه کند.

شرح سیاست: برای بهبود این شاخص پیشنهاد می‌شود در استانداری، «شورای حل اختلاف سازمان تأمین اجتماعی و کارفرمایان» راه‌اندازی شود. شورای حل اختلاف می‌تواند در تسریع و تسهیل در رسیدگی مؤثر باشد. این شورای حل اختلاف همچنین می‌تواند به اختلاف میان کارفرمایان و شهرداری و سایر دستگاه‌های اجرایی رسیدگی کند. علل اختلافات میان کارگران و کارفرمایان باید مورد بررسی قرار گیرد و راهکارهای مناسب ارایه شود.

اقدامات:

- ✓ تشکیل شورای حل اختلاف سازمان تأمین اجتماعی و کارفرمایان
- ✓ رعایت استقلال مرجع حل اختلاف از طرفین دعوا در سازماندهی شورای حل اختلاف
- دستگاه مجری: معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی
- دستگاه‌های همکار: اداره کل کار، تعاون و رفاه اجتماعی استان، اداره کل تأمین اجتماعی استان و اتاق بازرگانی و صنایع و معادن استان

۷-۳- شناسایی نیازهای تخصصی و مهارتی بازار کار و ارایه سیاست‌ها و جهت‌گیری‌های آموزشی مناسب جهت تأمین نیازهای بازار کار

عرضه نیروی کار متخصص در سال ۱۳۷۵ برابر ۱۵۶۶۲ نفر بوده است که سهمی معادل ۶.۸ درصد از کل عرضه نیروی کار استان را داشته است. تا سال ۱۳۸۵ عرضه نیروی کار متخصص به ۴۵۵۲۴ نفر رسیده است و سهم عرضه نیروی کار متخصص از کل عرضه نیروی کار استان بالغ بر ۱۳.۷ درصد شده است. همچنین طی سال‌های ۱۳۷۵ الی ۱۳۸۵ عرضه نیروی کار متخصص به طور متوسط در هر سال ۱۱.۲ درصد رشد داشته در حالی که عرضه کل نیروی کار سالانه ۳.۶ درصد افزایش یافته است.

با وجود رشد عرضه نیروی کار دانش‌آموخته، تقاضای نیروی کار به طور متناسب افزایش نیافته و بیکاری دانش‌آموختگان از بیکاری متوسط استان بیشتر شده است. نرخ بیکاری نیروی متخصص استان در

سال ۱۳۷۵ معادل ۲.۲ درصد، برای مردان ۲ درصد و برای زنان ۲.۶ درصد بود. در سال ۱۳۸۵ نرخ بیکاری دانش‌آموختگان دانشگاه‌ها معادل ۹.۹ درصد بوده است. این نسبتها برای مردان ۶.۳ درصد (در ازای ۷.۸ درصد بیکاری کل مردان) و برای زنان تحصیل کرده ۱۶.۳ درصد (در ازای ۱۶.۲ درصد نرخ بیکاری کل زنان) بوده است. این در حالی است که نرخ بیکاری کل استان ۹.۴ درصد بوده است. در واقع می‌توان گفت که در سال ۱۳۷۵ مقوله‌ای با عنوان بیکاری نیروی کار دارای تحصیلات دانشگاهی مطرح نبوده ولی در سال ۱۳۸۵ به یک مسأله مهم تبدیل شده است.

جهت پیش‌بینی نیازهای بازار کار، در بخش اول از مطالعات پشتیبان سند، عرضه، تقاضا و بیکاری دانش‌آموختگان به تفکیک گروه‌های تحصیلی در برنامه پنجم توسعه پیش‌بینی شد. جهت پیش‌بینی عرضه نیروی انسانی تحصیل کرده تعداد فارغ‌التحصیلان دانشگاه‌های دولتی از طریق ورودی کنکور در سال ۱۳۹۰ و پیش‌بینی آن از طریق تعمیم میانگین ضریب رشد پذیرش دانشگاه‌ها (بر اساس ضرایب محاسبه شده برای سال‌های دهه ۱۳۸۰) برآورد گردید و فارغ‌التحصیلان دانشگاه آزاد نیز از طریق تعمیم نسبت پذیرش دانشگاه سراسری به آزاد محاسبه شد (این نسبت حدود ۵۲ درصد می باشد). برای محاسبه تعداد فارغ‌التحصیلان بومی از جداول مربوط به مرکز آمار ایران و محاسبه میانگین فارغ‌التحصیلان بومی در بین دانشگاه‌های آزاد و سراسری طی دهه ۱۳۸۰ استفاده شد (نسبت بومی به غیر بومی حدود ۴۸ درصد است). سپس با استفاده از نرخ مشارکت به تفکیک گروه‌های تحصیلی، عرضه نیروی کار در برنامه پنجم به تفکیک گروه‌های تحصیلی محاسبه گردید. برای به دست آوردن عرضه جدید در سال‌های ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۴، جمعیت فعال هر سال با میزان بیکاران سال قبل جمع زده شد.

جهت پیش‌بینی تقاضای نیروی کار متخصص در سال‌های برنامه پنجم توسعه، رشد تقاضای نیروی کار متخصص به تفکیک گروه‌های تحصیلی در طول سال‌های ۱۳۸۵ تا ۱۳۸۹ محاسبه شد و رشد مذکور در پیش‌بینی تقاضا در برنامه پنجم مورد استفاده قرار گرفت. با استفاده از جداول عرضه و تقاضای نیروی کار متخصص^۸، میزان اضافه عرضه برای سال‌های ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۴ به شرح زیر به دست آمده است.

^۸. پیش‌بینی عرضه و تقاضای نیروی کار متخصص به طور کامل در بخش اول مطالعات پشتیبان درج گردیده است.

جدول ۳۸. اضافه عرضه نیروی کار تحصیكرده از سال ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۴ (نفر)

گروه‌های تحصیلی	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۲	۱۳۹۳	۱۳۹۴
علوم اجتماعی، بازرگانی و حقوق	-۷۵	۱۷	۱۳۲	۲۷۲	۴۴۴
مهندسی، تولید و ساخت	-۷۸	-۵	۸۴	۱۹۵	۳۳۱
خدمات	۷۵۲	۸۹۴	۱۰۶۲	۱۲۶۰	۱۴۹۴
علوم انسانی و هنر	-۶	۶۴	۱۵۱	۲۵۷	۳۸۶
علوم تربیتی	۲۹۴	۳۹۷	۵۲۱	۶۶۹	۸۴۵
علوم، ریاضیات و محاسبات	۱۳۰	۱۸۸	۲۵۹	۳۴۴	۴۴۵
کشاورزی و دامپزشکی	۲۵۳	۳۱۳	۳۸۳	۴۶۷	۵۶۸
بهداشت و رفاه (بهبیستی)	-۷۷	-۵۶	-۲۹	۴	۴۶
جمع کل	۱۱۹۳	۱۸۱۲	۲۵۶۳	۳۴۶۸	۴۵۵۹

مأخذ: محاسبات مشاور استانی

با ادامه روند فعلی، در طول برنامه پنجم توسعه، بیشترین اضافه عرضه نیروی انسانی تحصیل کرده به ترتیب مربوط به گروه‌های تحصیلی خدمات، علوم تربیتی، کشاورزی و دامپزشکی، علوم ریاضیات و محاسبات، و علوم اجتماعی، بازرگانی و حقوق است. نکته دیگر این است که روند آموزش عالی به نحوی است که در استان زنجان در انتهای برنامه پنجم در هیچ گروه تحصیلی اضافه تقاضا وجود نخواهد داشت و نمی‌توان در جهت توسعه کمی آموزش عالی توصیه سیاستی خاصی ارائه نمود. لذا در این سند بر ارتقای کیفی آموزش عالی و مشارکت کارفرمایان در تدوین دوره‌های آموزشی و برنامه جذب دانشگاه‌ها تأکید گردیده است.

۳-۷-۱- سیاست‌ها و جهت‌گیری‌های آموزشی مناسب جهت تأمین نیازهای بازار کار

از جمله دلایل بالا بودن نرخ بیکاری فارغ‌التحصیلان، اولاً عدم تناسب تحصیلات با علایق و توانمندی‌های دانش‌آموختگان و ثانیاً عدم تناسب بین نیازهای بازار کار و واحدهای درسی است که دانش‌آموختگان در دوران تحصیلی گذرانده‌اند. لذا در جهت تخفیف بیکاری فارغ‌التحصیلان بسته‌های سیاستی ذیل پیشنهاد می‌گردد.

• بسته سیاستی ۱. هدایت شغلی و تحصیلی از سنین نوجوانی

طرح مسأله: بخشی از مشکلات بازار کار ریشه در فقدان مهارت جویندگان کار دارد و این موضوع ناشی از عدم تناسب رشته تحصیلی کارجویان با علایق و استعدادهای ایشان است. لذا باید به ایجاد تناسب میان علایق و استعدادها، مسیر تحصیلی، و تخصص‌های مورد نیاز بازار کار توجه جدی شود.

شرح سیاست: باید برنامه‌ها و مراکزی راه‌اندازی شوند که از نوجوانی به دانش‌آموزان کمک کنند تا آنها بتوانند علایق و استعداد‌های خود را بهتر بشناسند و متناسب با آن علایق و استعدادها مسیر تحصیلی و شغلی خود را انتخاب کنند.

اقدامات:

✓ حمایت از تشکیل و توسعه مراکز هدایت شغلی و تحصیلی با استفاده از مزایای پارک علم و فناوری و شرکت‌های دانش بنیان

✓ تشویق دانش‌آموزان و خانواده‌ها در مدارس برای استفاده از خدمات مراکز هدایت شغلی و تحصیلی

✓ تهیه برنامه‌های آموزشی در صدا و سیمای استان جهت ترغیب دانش‌آموزان به شناسایی علایق و استعداد‌های خود

✓ معرفی نیازهای بازار کار و میزان تناسب آنها با علایق و استعداد دانش‌آموزان

✓ افزایش برنامه‌های بازدید از کارخانه‌ها و مراکز تولیدی مختلف، مخصوصاً برای دانش‌آموزان

دستگاه مجری: سازمان آموزش و پرورش استان

دستگاه همکار: اداره کل کار، تعاون و رفاه اجتماعی، بنیاد کارآفرینی (اختیاری) و صدا و سیما

• بسته سیاستی ۲. مشارکت کارفرمایان در تدوین و اجرای آموزش‌های فنی و حرفه‌ای

طرح مسأله: آموزش‌های فنی و حرفه‌ای راهی کوتاه‌تر برای تأمین نیازهای تخصصی بازار کار است. با این حال، این دوره‌ها به صورت رویه درآمد و کمتر متناسب با نیازهای بازار کار مورد بازنگری قرار می‌گیرند.

شرح سیاست: کارفرمایان استان باید در تدوین و اجرای دوره‌های فنی و حرفه‌ای مشارکت فعال داشته باشند تا بتوانند نیازهای خود و مهارت‌های شناسایی شده جدید را در دوره‌ها بگنجانند.

اقدامات:

✓ بازنگری در دوره‌های فنی و حرفه‌ای متناسب با نیاز کارفرمایان

✓ مشارکت فعال کارفرمایان در شورای آموزشی مربوط در اداره کل آموزش فنی و حرفه‌ای استان

✓ مشارکت اتاق بازرگانی و صنایع و معادن در ساماندهی و اطلاع‌رسانی نیازهای بازار کار

دستگاه مجری: اداره کل آموزش فنی و حرفه‌ای استان

دستگاه همکار: اتاق بازرگانی و صنایع و معادن استان

بسته سیاستی ۳. توسعه آموزش عالی با محوریت تخصص‌های مورد نیاز صاحبان کسب و کار
 طرح مسأله: طی سال‌های اخیر آموزش عالی رشد چشم‌گیری در استان داشته و توانسته است سرریز دانشجویان دانشگاه‌های تهران را به خود جذب کند، اما در تأمین نیاز بازار کار زنجان چندان موفق نبوده است. با اینکه برای مثال، اصلاح نهال و بذر نیاز مهم کشاورزی در استان است عمده رشته‌های آموزشی معطوف به رشته‌های علوم انسانی است که نیاز به امکانات آموزشی زیادی ندارد.

شرح سیاست: توسعه آموزش عالی با توجه به مزیت‌های موجود در شهرستان‌های استان مورد نظر است.

اقدامات:

- ✓ شناسایی تخصص‌های مورد نیاز شهرستان‌های استان در رشته فعالیت‌های مختلف
 - ✓ ایجاد قطب‌های آموزشی در مراکز آموزش عالی موجود با تأکید بر نیازهای آموزشی و تخصصی بازار کار
 - ✓ حمایت مالی از قطب‌های آموزشی از محل اعتبارات آموزش عالی
 - ✓ پشتیبانی از شرکت‌های دانش بنیانی که در زمینه پاسخگویی به نیازهای شهرستان‌های استان فعالیت می‌کنند، با رعایت قانون «حمایت از شرکت‌ها و مؤسسات دانش بنیان و تجاری‌سازی نوآوری‌ها و اختراعات» مصوب ۵ آبان ۱۳۸۹
 - ✓ مشارکت اتاق بازرگانی و صنایع و معادن در شناسایی نیازهای تخصصی بازار کار
- دستگاه مجری: آموزش عالی استان
- دستگاه همکار: معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی و اتاق بازرگانی و صنایع و معادن استان

۳-۸- تعیین نقش و وظایف هر یک از دستگاه‌های ذیربط در اجرای سیاست‌ها و تحقق اهداف توسعه اشتغال و سرمایه‌گذاری در فعالیت‌های ذیل هر بخش اقتصادی در استان

جدول ۳۹. تعیین نقش و وظایف هر یک از دستگاه‌های ذیربط در اجرای سیاست‌ها و تحقق اهداف توسعه اشتغال و سرمایه‌گذاری در استان

هدف	سیاست	اقدامات	دستگاه مجری	دستگاه‌های همکار
بهبود محیط کسب و کار و فضای سرمایه‌گذاری در استان	تهیه نقشه جامع سرمایه‌گذاری در استان زنجان	تهیه لایه‌های اطلاعاتی مرتبط با استعمال‌ها و مجوزهای سرمایه‌گذاری توسط دستگاه‌های ذیربط	سازمان امور اقتصادی و دارایی (مرکز خدمات سرمایه‌گذاری استان)	سازمان حفاظت محیط زیست، شهرداری‌های استان، اداره کل منابع طبیعی و آبخیزداری استان، سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری استان، شرکت آب منطقه‌ای، شرکت برق منطقه‌ای، معاونت بهداشتی دانشگاه علوم پزشکی زنجان
		تلفیق لایه‌های اطلاعاتی در قالب نقشه جامع سرمایه‌گذاری استان		
		روزآمدسازی نقشه سرمایه‌گذاری همزمان با تغییر لایه‌های اطلاعاتی		
		صدور مجوزها بر اساس اطلاعات مندرج در نقشه جامع سرمایه‌گذاری		
	اصلاح نظام مالکیت زمین‌های دارای معارض و صدور اسناد رسمی	شناسایی زمین‌های بدون سند رسمی واحد	استانداری	اداره کل ثبت اسناد و املاک استان، اداره کل منابع طبیعی و آبخیزداری استان، دستگاه قضایی و شورای حل اختلاف استان
		ثبت نام از تمام مدعیان اراضی استان و ارزیابی مدارک مالکیت ایشان		
		تشکیل ستاد مالکیت منابه طبیعی و اراضی ملی استاندارد به ریاست استاندار		
		صدور سند رسمی مالکیت برای مالکان قانونی زمین‌ها		
	تأسیس بانک توسعه سرمایه‌گذاری با رویکرد منطقه‌ای	ارزیابی نیازهای بالقوه و بالفعل سرمایه‌گذاری	سازمان امور اقتصادی و دارایی استان زنجان	شورای بانک‌های استان، شورای بیمه‌های استان
		رای زنی با فعالان بانکی و سرمایه‌گذاران جهت تأسیس بانک توسعه منطقه‌ای با هدف تأمین مالی سرمایه‌گذاری‌ها		
	اصلاح و توسعه شبکه راه‌های درون استان	اولویت بندی مسیرهای مواصلاتی حیاتی و شناسایی شده استان	اداره کل راه و ترابری استان زنجان	استانداری، فرمانداری شهرستان‌های ذیربط
		تأمین اعتبار لازم برای احداث و تکمیل راه‌ها از محل اعتبارات ملی		
		استفاده از اوراق مشارکت و استصناع جهت تأمین مالی شرکت‌ها و پروژه‌ها		
	توسعه شبکه ریلی در درون استان	برنامه‌ریزی برای توسعه شبکه ریلی در پهنه استان	اداره کل راه و ترابری استان	استانداری، شرکت شهرک‌های صنعتی استان و اتاق بازرگانی و صنایع و معادن استان
		اتصال شهرک‌های صنعتی فعال استان به شبکه ریلی (در ۳ شهرستان زنجان، ابهر و خرمدره)		
		ایجاد بارانداز برای امکان بارگیری قطار در شهرستان‌های خرمدره و ابهر		
		ایجاد ارتباط ریلی در مسیر سلطانیه - قیدار - کیودر آهنگ و سلطانیه - قیدار - بیجار برای متصل نمودن استان زنجان به استان‌های همدان و کردستان		
	تسهیل ارتباطات الکترونیکی و دیجیتالی در استان	تهیه نقشه GIS پوشش تلفن ثابت و همراه	شرکت مخابرات استان	شرکت شهرک‌های صنعتی استان، معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی استانداری
		اتصال شهرک‌های صنعتی به تلفن ثابت تا انتهای سال اول برنامه پنجم		
		مذاکره با اپراتورهای تلفن همراه جهت افزایش پوشش شبکه		
		ایجاد زیرساخت‌های لازم برای افزایش ضریب نفوذ و سرعت اینترنت		
	افزایش منابع مالی از طریق جذب نهادهای مالی و شرکت‌های بزرگ	تأسیس دفتر ارتباط با نهادهای مالی کشور و برنامه‌ریزی برای جذب شرکت‌های بزرگ	سازمان امور اقتصادی و دارایی (مرکز خدمات)	معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی، اداره کل تأمین اجتماعی استان، شورای
		تسهیل فرآیندهای صدور مجوز برای نهادهای مالی کشور در قالب یک پنجره واحد		

هدف	سیاست	اقدامات	دستگاه مجری	دستگاه‌های همکار
	فعال سازی فرودگاه استان	دریافت مجوز پروازهای زیارتی و عادی ملی و بین‌المللی	اداره کل راه و ترابری استان	بانک‌های استان، شورای بیمه‌های استان، اتاق بازرگانی و صنایع و معادن استان
		برآورد تقاضای سفر در مسیرهای مختلف		
		دعوت از شرکت‌های هوایی جهت وارد کردن زنجان در برنامه پروازهای خود در مسیرهای سودآور		
	ساده سازی و کوتاه کردن زمان لازم برای دریافت مجوزهای ساخت و ساز در استان	وضع سقف زمانی برای صدور مجوزهای ساخت	سازمان همیاری شهرداری‌های استان	شهرداری‌های استان، معاونت شهری استانداری، اداره کل ثبت اسناد و املاک استان، اداره کل امور مالیاتی استان، و اداره کل تأمین اجتماعی استان
		کاهش هزینه‌های مجوز ساخت تا میزان ۵۰ درصد هزینه‌های کنونی		
		کاهش زمان لازم برای اخذ پروانه ساخت و پایان کار از طریق یکپارچه سازی و ثبت رایانه‌ای اطلاعات ملک		
		یکپارچه سازی اطلاعات مربوط به نقل و انتقال اموال و دارایی‌ها (شامل عوارض شهرداری، مالیات، حق بیمه تأمین اجتماعی و اطلاعات ثبتی اموال) و ایجاد دسترسی به آن در اداره ثبت اسناد و املاک		
	اطلاع‌رسانی در خصوص ظرفیت بازار	ارزیابی مستمر ظرفیت بازار	سازمان امور اقتصادی و دارایی (مرکز خدمات سرمایه‌گذاری)	سازمان صنعت، معدن و تجارت استان، سازمان جهاد کشاورزی استان، سازمان آموزش و پرورش استان و سایر دستگاه‌های صادرکننده مجوز
		ارائه اطلاعات روزآمد در خصوص تولید بالفعل بازار		
		آزاد کردن ورود به بازارهای مربوط به فعالیت‌های خارج از صدر اصل ۴۴		
	شفاف کردن فرآیند مزایده‌ها و مناقصه‌ها	راه‌اندازی پایگاه روزآمد اطلاع‌رسانی مناقصه‌های بخش عمومی	معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی	
	اصلاح نظام ارزیابی عملکرد دستگاه‌های اجرایی	محدود نمودن ارزیابی عملکرد دستگاه‌های اجرایی به دستگاه‌های اقتصادی شامل سازمان تأمین اجتماعی، سازمان امور مالیاتی، شهرداری، دادگستری و شبکه بانکی.	معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی	اتاق بازرگانی و صنایع و معادن زنجان
		مشارکت دادن اتاق بازرگانی، صنایع و معادن استان در ارزیابی عملکرد		
	بهبود شیوه وصول مالیات	توسعه زیرساخت‌های لازم برای تسلیم الکترونیکی اظهارنامه‌ها (مورد تأکید در برنامه پنجم توسعه)	اداره کل امور مالیاتی استان	اداره کل آمار معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی، اداره کل ثبت اسناد و املاک استان، اداره کل ثبت احوال استان
		ایجاد واحدی برای امور «مؤدیان بزرگ مالیاتی»		
		حذف دفاتر روزنامه و کل از مبنای تعیین مالیات (این مورد و موارد زیر با توجه به تحقیقات شرکت بول در طرح تحول نظام مالیاتی پیگیری می‌گردد)		
		توسعه پایگاه اطلاعاتی مؤدیان		
		بازرسی تصادفی اظهارنامه‌ها (بر اساس احتمال خلافت‌گویی در نظام خوداظهاری)		
	اصلاح نظام توزیع و عرضه محصول	توسعه سردخانه‌ها در شهرستان‌هایی که محصول نوبرانه ندارند	سازمان صنعت، معدن و تجارت استان	خانه کشاورز استان، معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی و سازمان تعاون روستایی استان
		پیگیری جهت دریافت غرفه عرضه محصولات برای کشاورزان استان در شهر تهران		
		احداث میادین میوه و تره بار در شهرستان‌هایی که فاقد این امکان هستند		
		برقراری ارتباط بین قیمت تولیدکننده و مصرف‌کننده از طریق ایجاد کد رهگیری		
اصلاح نظام انگیزشی فعالان و توسعه دامنه بازارها	توسعه بذرها و نهال‌های پربازده و ترویج آنها	تحقیق و توسعه در خصوص نهال و بذر مرغوب و پربازده	سازمان جهاد کشاورزی استان	
		ترویج ارقام پربازده میان کشاورزان و باغداران		
		تضمین کیفیت بذرها و نهال‌های توزیع شده		

هدف	سیاست	اقدامات	دستگاه مجری	دستگاه‌های همکار
	ترویج آبیاری قطره‌ای و تأمین لوازم آن	برگزاری دوره‌های آموزشی برای کشاورزان در جهت ترویج شیوه‌های نوین آبیاری	سازمان جهاد کشاورزی استان	شرکت آب منطقه‌ای
		افزایش تعداد عرضه‌کنندگان مجاز تجهیزات آبیاری قطره‌ای و تحت فشار		
	توسعه مشاغل خانگی	آموزش فرآوری مقدماتی و تبدیل محصولات کشاورزی به محصولات مصرفی جدید (نظیر تبدیل سیر به ترشی و زیتون به روغن زیتون و انار به رب انار)	اداره کل کار، تعاون و رفاه اجتماعی استان	سازمان صنعت، معدن و تجارت استان، سازمان جهاد کشاورزی استان، شهرداری‌های استان و کمیته امداد امام خمینی (ره)
		برقراری پیوند میان کارخانه‌های بزرگ و مشاغل خانگی (نظیر استانداردسازی و بسته بندی محصولات کشاورزان و باغداران در کارخانه‌های بزرگ یا ایجاد خانه‌های دام جهت تأمین بهداشت و استانداردهای محصولات دامی)		
		اعطای تسهیلات قرض الحسنه به صاحبان مشاغل خانگی مطابق بند ۶ از ماده ۷ قانون ساماندهی و حمایت از مشاغل خانگی		
		ایجاد برند (نام تجاری) برای طیفی از تولیدکنندگان خانگی با استانداردهای مشخص		
		در نظر گرفتن مکان‌های خاص (نظیر بازارهای روز و بازارهای محلی شهرداری) برای عرضه مستقیم محصولات خانگی		
		اعطای کمک‌های فنی و آموزشی در راستای برقراری زنجیره تولید و ارزش در صنایع کوچک و خانگی		
		شناسایی نیازهای تولیدی که متناسب با صنایع کوچک یا خانگی می‌باشد		
	آموزش روش‌های نوین بسته‌بندی و بازاریابی محصولات	تهیه بسته‌های آموزشی متنوع در خصوص بسته‌بندی مناسب محصولات	سازمان جهاد کشاورزی استان	سازمان صنعت، معدن و تجارت استان
		تهیه بسته‌های آموزشی متنوع در خصوص روش‌های مناسب بازاریابی		
	توسعه گردشگری با توجه به جنبه‌های نرم افزاری	شناسایی مسیرهای گردشگری استان و آموزش آن به راهنمایان تور (تولیدرها) ایجاد برنامه‌های مشترک بین شرکت‌های استانی خدمات مسافرتی و شرکت‌های مشابه در استان‌های توسعه یافته‌تر ارائه تسهیلات از محل وجوه اداره شده اداره کل میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری استان به شرکت‌هایی که اقدام به برگزاری دوره‌های مشترک گردشگری می‌کنند	اداره کل میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری استان	شورای بانک‌ها و معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی
ارتقای فناوری	تحکیم رابطه صنعت و دانشگاه	حمایت از اختراعات و نوآوری‌ها و تجاری سازی نتایج تحقیقات در چارچوب قانون «حمایت از شرکت‌ها و مؤسسات دانش بنیان و تجاری سازی نوآوری‌ها و اختراعات» مصوب ۵ آبان ۱۳۸۹	اتاق بازرگانی و صنایع و معادن استان زنجان	دانشگاه‌های استان زنجان، پارک علم و فناوری زنجان، بنیاد توسعه کارآفرینی و تعاون استان زنجان
		حمایت مالی از تحقیقات و پایان‌نامه‌های کاربردی دانشگاهی در قالب بودجه‌های تحقیق و توسعه		
		برگزاری نشست مشترک میان دانشگاهیان و صاحبان کسب و کار با هدف شناسایی نیازهای بازار کار		
		انعقاد تفاهم نامه و قرارداد همکاری بین مراکز دانشگاهی و بنگاه‌های اقتصادی استان		
	توسعه دولت الکترونیک و تقویت زیرساختهای فناوری ارتباطات و اطلاعات در استان	استفاده از فناوری‌های نوین اطلاعاتی و ارتباطی در آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و کار و دانش به صورت الکترونیکی، مجازی و شبیه‌سازی شده حمایت از بخش‌های خصوصی و تعاونی در صنعت فناوری اطلاعات و خدمات فنی و مهندسی با استفاده از اعتبارات صندوق نوآوری و شکوفایی وابسته به شورای عالی علوم، تحقیقات و فناوری توسعه نرم‌افزارهای کاربردی و خدمات با افزایش پوشش اتوماسیون اداری، خدمات الکترونیک، پرونده‌های راکد	معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی	شرکت مخابرات استان، شهرداری‌های استان، اداره کل امور مالیاتی استان و اداره کل تأمین اجتماعی استان

هدف	سیاست	اقدامات	دستگاه مجری	دستگاه‌های همکار
		الکترونیک (آرشیو الکترونیک)		
		افزایش تعداد دفاتر پیشخوان دولت و تنوع خدمات ذیربط		
		تبادل و به اشتراک‌گذاری رایگان اطلاعات در شبکه ملی اطلاعات		
		ارسال و دریافت الکترونیکی کلیه استعلامات مرتبط با فعالیت‌های اقتصادی بین دستگاه‌های اجرایی		
طرح‌های کوچک اشتغالزا و زودبازده		توجه ویژه به ارزیابی های فنی و اقتصادی طرح‌های پیشنهادی توسط بانک‌های عامل برای تخصیص تسهیلات	اداره کل کار، تعاون و رفاه اجتماعی	سازمان صنعت، معدن و تجارت استان، سازمان جهاد کشاورزی استان، شورای بانک‌های استان، معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی
		مشارکت و نظارت بانک‌ها در روند تخصیص و مصرف تسهیلات		
		برنامه‌ریزی جهاد کشاورزی استان جهت شناسایی و ترویج طرح‌های کوچک اشتغالزای مزیت دار		
		برنامه‌ریزی سازمان صنعت، معدن و تجارت استان جهت شناسایی و ترویج طرح‌های کوچک مرتبط با معادن سرب و روی استان		
		تدوین برنامه برای توسعه خوشه‌های صنعتی توسط سازمان صنعت، معدن و تجارت استان		
افزایش اشتغال از طریق سیاست‌های فعال بازار کار	تسهیل فرآیند جستجوی شغلی و تدوین اطلاعات بازار کار	طراحی و راهاندازی نظام جامع اطلاعات بازار کار	اداره کل کار، تعاون و رفاه اجتماعی استان	اداره کل آموزش فنی و حرفه‌ای استان، اتاق بازرگانی و صنایع و معادن استان
		فراهم سازی بانک اطلاعات نیازهای بازار کار برحسب شاخص‌های مهارت، توانمندی، جنسیت، سن و...		
		استمرار و گسترش فعالیت مراکز کاراییی خصوصی به ویژه در مناطقی که فاقد چنین مراکزی است.		
		گسترش و توسعه همکاری بین مراکز کاراییی با مراکز آموزش فنی و حرفه‌ای جهت برگزاری دوره‌های آموزشی منطبق با نیاز بازار کار برای کارجویان فاقد مهارت		
		تلاش برای برقراری ارتباط با کارفرمایان و اتخاذ راهکارها و تدابیر لازم برای تشویق و ترغیب کارفرمایان برای تأمین نیروی کار مورد نیاز از طریق مراکز کاراییی خصوصی		
طرح‌های آموزش بیکاران		تأسیس مراکز آموزش مهارت در دانشگاه‌ها و ارایه خدمات آموزشی مورد نیاز دانشجویان و فارغ‌التحصیلان آموزش عالی بر اساس استانداردها	اداره کل کار، تعاون و رفاه اجتماعی	دانشگاه‌های استان، بنیاد توسعه کارآفرینی (اختیاری)، سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای، شورای بانک‌ها
		هدایت نیروی کار مازاد به سمت بازآموزی مهارتی و توانمندسازی نیروی انسانی با توجه به نیاز بازار کار		
		ایجاد مراکز سنجش مهارت و طبقه‌بندی سطوح مختلف مهارت نیروی کار جهت شناخت کمبودهای فنی و حرفه‌ای منطقه‌ای		
افزایش انعطاف‌پذیری بازار کار از طریق سیاست‌های تنظیمی	بهبود روابط کار در سطح استان	تشکیل شورای حل اختلاف سازمان تأمین اجتماعی و کارفرمایان	معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی	اداره کل کار، تعاون و رفاه اجتماعی، سازمان تأمین اجتماعی و اتاق بازرگانی و صنایع و معادن
		رعایت استقلال مرجع حل اختلاف از طرفین دعوا در سازماندهی شورای حل اختلاف		
ارائه سیاست‌ها و جهت‌گیری‌های آموزشی مناسب جهت تأمین نیازهای بازار کار	هدایت شغلی و تحصیلی از سنین نوجوانی	حمایت از تشکیل و توسعه مراکز هدایت شغلی و تحصیلی با استفاده از مزایای پارک علم و فناوری و شرکت‌های دانش بنیان	سازمان آموزش و پرورش استان	اداره کل کار، تعاون و رفاه اجتماعی، بنیاد کارآفرینی و تعاون استان (اختیاری) و صدا و سیما مرکز زنجان
		تشویق دانش‌آموزان و خانواده‌ها در مدارس برای استفاده از خدمات مراکز هدایت شغلی و تحصیلی		
		تهیه برنامه‌های آموزشی در صدا و سیما جهت ترغیب دانش‌آموزان به شناسایی علایق و استعداد‌های خود		
		معرفی نیازهای بازار کار و میزان تناسب آنها با علایق و استعداد دانش‌آموزان		

هدف	سیاست	اقدامات	دستگاه مجری	دستگاه‌های همکار
	مشارکت کارفرمایان در تدوین و اجرای آموزش‌های فنی و حرفه‌ای	افزایش برنامه‌های بازدید از کارخانه‌ها و مراکز تولیدی مختلف، مخصوصاً برای دانش‌آموزان	اداره کل آموزش فنی و حرفه‌ای استان	اتاق بازرگانی و صنایع و معادن استان
		بازنگری در دوره‌های فنی و حرفه‌ای متناسب با نیاز کارفرمایان		
		مشارکت فعال کارفرمایان در شورای آموزشی مربوط در اداره کل آموزش فنی و حرفه‌ای استان		
	توسعه آموزش عالی با محوریت تخصص‌های مورد نیاز صاحبان کسب و کار	مشارکت اتاق بازرگانی و صنایع و معادن در ساماندهی و اطلاع‌رسانی نیازهای بازار کار	نهادهای آموزش عالی در استان	معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی و اتاق بازرگانی و صنایع و معادن استان
		شناسایی تخصص‌های مورد نیاز شهرستان‌های استان در رشته فعالیت‌های مختلف		
		ایجاد قطب‌های آموزشی در مراکز آموزش عالی موجود با تأکید بر نیازهای آموزشی و تخصصی بازار کار		
		حمایت مالی از قطب‌های آموزشی از محل اعتبارات آموزش عالی		
		پشتیبانی از شرکت‌های دانش‌بنیانی که در زمینه پاسخگویی به نیازهای شهرستان‌های استان فعالیت می‌کنند، با رعایت قانون «حمایت از شرکت‌ها و مؤسسات دانش‌بنیان و تجاری سازی نوآوری‌ها و اختراعات» مصوب ۵ آبان ۱۳۸۹		
		مشارکت اتاق بازرگانی و صنایع و معادن در شناسایی نیازهای تخصصی بازار کار		